

Mazsalacas novada teritorijas plānojums 2013. – 2024. gadam

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums VIDES PĀRSKATS

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums tiek veikts Eiropas Sociālā fonda līdzfinansētā projekta 1DP/1.5.3.2.0/10/APIA/VRAA/042 ietvaros

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Mazsalacas novada
teritorijas plānojuma 2013. – 2024.gadam

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums
VIDES PĀRSKATS

Domes priekšsēdētājs

G.Zunda

Projekta vadītāja

I.Pivare

Saturs

Ievads	6
1. Plānošanas dokumenta galvenie mērķi, īss satura izklāsts un tā saistība ar citiem plānošanas dokumentiem	7
1.1. Teritorijas raksturojums	7
1.2. Plānošanas dokuments un tā mērķi	8
1.2.1. Plānošanas dokuments	8
1.2.2. Plānošanas dokumenta mērķi	9
1.3. Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem	9
1.3.1. Starptautiskie un Eiropas Savienības vides aizsardzības mērķi	9
1.3.2. Latvijas vides politikas un normatīvo dokumentu mērķi	12
1.3.3. Dabas aizsardzības plāni	13
1.3.4. Citi ar vides aizsardzību saistītie plāni	13
1.3.5. Citi uz teritoriju attiecināmie plānošanas dokumenti	15
2. Plānošanas dokumenta stratēģiskā novērtējuma veikšanai lietoto galveno pamatprincipu un metožu apraksts	20
3. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti	22
3.1. Nepieciešamības pamatojums	22
3.2. Iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti	22
4. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots. Plānošanas dokumenta īstenošanas ietekmes novērtējums	24
4.1. Esošās situācijas apraksts - vides stāvoklis	24
4.1.1. Zemes sadalījums pēc lietojuma veidiem	24
4.1.2. Klimatiskie apstākļi	24
4.1.3. Ģeoloģiskā uzbūve un zemes dzīļu resursi	25
4.1.4. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	28
4.1.5. Īpaši aizsargājamie dabas pieminekļi	31
4.1.6. Mikroliegumi	34
4.1.7. Ainavas	35
4.1.8. Kultūrvēsturiskais mantojums	39
4.2. Esošā vides stāvokļa un kvalitātes apraksts	42
4.2.1. Virszemes ūdens un tā kvalitāte	42
4.2.2. Ūdenssaimniecības raksturojums	47
4.2.3. Pazemes ūdeņu kvalitāte un ūdensapgāde	49

4.2.4.	Gaisa kvalitāte	51
4.2.5.	Atkritumu apsaimniekošana	51
4.2.6.	Troksnis	53
4.2.7.	Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas	53
4.2.8.	Applūstošās teritorijas	54
4.2.9.	Bioloģiskā daudzveidība un tās aizsardzība	55
4.3.	Plānošanas dokumentā iekļautie risinājumi	57
4.4.	Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots	60
5.	Vides stāvoklis teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt	61
6.	Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas	63
6.1.	Vides kvalitāte	63
6.2.	Sabiedrības veselība	64
7.	Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums	66
7.1.	Tiešās ietekmes	66
7.2.	Netiešās ietekmes	67
7.3.	Īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes	67
7.3.1.	Īslaicīgās ietekmes	67
7.3.2.	Vidēji ilgās ietekmes	68
7.3.3.	Ilglaicīgās ietekmes	68
7.4.	Pastāvīgās ietekmes	68
7.5.	Summārās ietekmes	68
8.	Risinājumi būtisko ietekmju uz vidi mazināšanai	70
9.	Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums	72
10.	Paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta monitoringa nodrošināšanai	73
11.	Kopsavilkums	75
12.	Izmantotās literatūras saraksts	78

Pielikumi

PIELIKUMS 1 - IETEKMES UZ VIDĪ STRATĒĢISKĀ NOVĒRTĒJUMA PROCEDŪRAS SHĒMA.....80

**PIELIKUMS 1 - IETEKMES UZ VIDĪ STRATĒĢISKĀ NOVĒRTĒJUMA PROCEDŪRAS PĀRSKATS
(ATSEVIŠKS SĒJUMS)80**

Tabulas

Tabula 1-1.	Novadu raksturojošās informācijas apkopojums	7
Tabula 4-1.	Derīgo izrakteņu atradnes	26
Tabula 4-2.	Aizsargājami ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie pieminekļi	31
Tabula 4-3.	Dabas piemineklis- aizsargājamā aleja "Mazsalacas Parka aleja"	32
Tabula 4-4.	Īpaši aizsargājamo un reto koku saraksts	32
Tabula 4-5.	Mikroliegumu saraksts	34
Tabula 4-6.	Valsts nozīmes aizsargājami nekustamie kultūrvēsturiskie pieminekļi	40
Tabula 4-7.	Vietējas nozīmes aizsargājami nekustamie kultūrvēsturiskie pieminekļi	40
Tabula 4-8.	Valsts nozīmes aizsargājamo nekustamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļaujami arhitektūras pieminekļi	41
Tabula 4-9	Skaņākalna parka apmeklētāju skaits	42
Tabula 4-10.	Virszemes ūdensobjekti Mazsalacas novadā	43
Tabula 4-11.	Mazsalacas novada nozīmīgāko virszemes ūdensobjektu raksturojums	43
Tabula 4-12.	Ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes novērtējums, to ietekmējošie faktori un vides kvalitātes mērķi	44
Tabula 4-13.	Esošā slodze no punktveida piesārņojuma avotiem	45
Tabula 4-14.	Pašreizējā kopējā un cilvēka darbības rezultātā radusies slodze no lauksaimniecībā izmantojamām zemēm	46
Tabula 4-15.	Dabiskā barības vielu notece no meža platībām Salacas upes baseinā	46
Tabula 4-16.	Savāktais atkritumu apjoms Mazsalacas novadā 2012.gadā (ZAOO)	52
Tabula 4-17.	Kopsavilkums par piesārņotajām un potenciāli piesārņotajām vietām Mazsalacas novadā	54
Tabula 4-18.	Meža zemes ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem	56

Saīsinājumi

AEP	ainavu ekoloģiskais plāns
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
AS	akciju sabiedrība
BSP	bioloģiskais skābekļa patēriņš
CO ₂	oglekļa dioksīds
CO	oglekļa monoksīds
CSDD	Ceļu satiksmes drošības direkcija
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
ERAF	Eiropas reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
EK	Eiropas Kopiena
HES	Hidroelektrostacija
ĪADT	īpaši aizsargājamā dabas teritorija
IVN	ietekmes uz vidi novērtējums
ĶSP	ķīmiskais skābekļa patēriņš
LR	Latvijas Republika
LVGMC	VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”
MK	Ministru kabinets
NAI	notekūdeņu attīrīšanas iekārtas
NAP	Nacionālais attīstības plāns
NATURA 2000	Eiropas nozīmes aizsargājama dabas teritorija
NH ₄	amonija slāpekļlis
Nkop	kopējais slāpekļlis
RVP	reģionālā vides pārvalde
PM10	cietās daļiņas (izmērs 10 mikroni)
Pkop	kopējais fosfors
SIVN	stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums
SO ₂	sēra dioksīds
TIAN	teritorija apbūves un izmantošanas noteikumi
VA	Valsts aģentūra
VAAD	Valsts augu aizsardzības dienests
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija
VKPAI	Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija
VSIA	Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību
VPVB	Vides pārraudzības valsts birojs
VVD	Valsts vides dienests
VŪO	virszemes ūdens objekts
VZD	Valsts Zemes dienests
ZAAO	SIA “Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācija”
ZBR	Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts

Ievads

Mazsalacas novada teritorijas plānojums 2013.-2024.gadam ir Mazsalacas administratīvās teritorijas plānošanas dokuments, kas reglamentē teritorijas esošo un plānoto teritorijas izmantošanu ilgtermiņā, laika posmā līdz 2024. gadam. Šim dokumentam kā vietējas nozīmes plānošanas dokumentam ir piemērota stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra saskaņā ar Vides pārraudzības valsts biroja lēmumu.

Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums ir procedūra, ar kuru tiek novērtētas iespējamās plānošanas dokumenta īstenošanas izraisītas ietekmes uz vidi. Tas tiek veikts ar mērķi:

- Veicināt teritorijas ilgtspējīgu attīstību;
- Nodrošināt vides jautājumu integrēšanu plānošanas dokumentu sagatavošanas procesā;
- Novērst vai samazināt plānošanas dokumentu īstenošanas nelabvēlīgo ietekmi uz vidi;
- Nodrošināt sabiedrības informēšanu par iespējamajām ietekmēm;
- Iesaistīt sabiedrību lēmuma pieņemšanā.

Novērtējuma veikšanas gaitā sabiedrība tiek informēta par plānošanas dokumenta saturu, tai tiek dota iespēja izteikt savu viedokli par iespējamajām ietekmēm. Tāpat arī stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma gaitā tiek izstrādāti priekšlikumi nelabvēlīgas ietekmes novēršanai vai samazināšanai. Detalizētāks apskats par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru ir dots šī vides pārskata Pielikumā 1.

Saskaņā ar procedūrai izvirzīto mērķi, novērtējums tiek attiecināts ne tikai uz dabas vidi, bet arī uz cilvēku, tā veselību un drošību, bet izvērtētas tiek gan tiešās, gan netiešās ietekmes. Stratēģiskā novērtējuma veikšanas gaitā tiek izvērtētas tās plānošanas dokumenta īstenošanas izraisītās pārmaiņas, kuras ietekmē (var ietekmēt) cilvēku vai teritorijas stāvokli, tās bioloģisko daudzveidību, augsni, gaisu, ūdeni, klimatu, ainavu, materiālās vērtības, kultūras un dabas mantojumu u.c.

Stratēģiskā novērtējuma un vides pārskata izstrādes nepieciešamību nosaka sekojošie ES un nacionālie normatīvie akti:

- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu;
- Likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" (4. un 5.pants, VI nodaļa);
- Ministru kabineta noteikumi Nr.157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" (23.03. 2004.).

Saskaņā ar minētajiem normatīvajiem aktiem, kā arī Vides pārraudzības valsts biroja lēmumu Nr. 25 (15.03.2012.) Mazsalacas novada teritorijas plānojumam 2013.-2024.gadam kā vietējas nozīmes plānošanas dokumentam ir piemērota stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra.

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma rezultāti tiek apkopti Vides pārskatā un tas ir plānošanas dokumenta sastāvdaļa. Tas var būt atsevišķa sadaļa plānošanas dokumentā vai atsevišķs dokuments. Mazsalacas novada teritorijas plānojuma gadījumā tika nolemts vides pārskatu izstrādāt kā atsevišķu dokumentu.

1.Plānošanas dokumenta galvenie mērķi, īss satura izklāsts un tā saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

1.1. Teritorijas raksturojums

Mazsalacas novada pašvaldība, ar administratīvo centru Mazsalacas pilsētā, atrodas Vidzemes ziemeļrietumu daļā – 20 km no Igaunijas robežas, 45 km no Valmieras, 21 km no Rūjienas, 142 km attālumā no Rīgas. Mazsalacas novads robežojas ar Alojās novadu, Burtnieku novadu un Rūjienas novadu. Novads aizņem 417 km².

Ar 2009.gada 1.jūliju, saskaņā ar administratīvi teritoriālās reformas likumu, tika izveidots Mazsalacas novads, kurā tika apvienota Mazsalacas pilsēta ar lauku teritoriju ar apkārtnes trim pagastiem - Ramatas, Sēļu un Skaņkalnes, kuriem ir vēsturiski, ģeogrāfiski un saimnieciski izveidojušās ciešas saites ar Mazsalacas pilsētu. Ar 2010. gada 15. februāri stājās spēkā grozījumi "Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumā" ar kuriem Mazsalacas novada teritorijā šobrīd ietilpst teritoriālās vienības: Mazsalacas pilsēta; Mazsalacas pagasts; Ramatas pagasts; Sēļu pagasts; Skaņkalnes pagasts. Pagastus ar pilsētu saista samērā labi attīstīts autoceļu tīkls. Novadu šķērso autoceļš Valmiera - Pērnavā (Igaunija) dienvidu - ziemeļu virzienā, autoceļš Valka - Ainaži austrumu - rietumu virzienā.

Novadā uz 2012.gada 1.jūliju (PMLP dati) dzīvoja 3801 iedzīvotājs (t.sk. 1430 - Mazsalacas pilsētā, 655 – Mazsalacas, 462 – Ramatas, 461 – Sēļu, 793 - Skaņkalnes pagastos). Vidējais iedzīvotāju blīvums – 9,1 cilvēki/km². Demogrāfiskā slodze ir salīdzinoši liela – 596. Līdz darbaspējas vecumam ir 12,2%, darbaspējas vecumā – 63,9, virs darbaspējas vecumam – 23,9% iedzīvotāju.

Klimats mēreni vēss un mitrs. Nokrišņu summa gadā vidēji ir 750 mm. Gada vidējā temperatūra ~5,8°C, bet janvāra – 6° - -7°C, jūlijā +16,5°C – 16,8°C. Aktīvo temperatūru summa 1800 - 1900°C. Vidējais veģetācijas periods ilgst no 17. aprīļa līdz 17. oktobrim. Vidējais bezsala periods gaisā 130 dienas gadā. Valdošo vēju virziens jūlijā ir R, ZR, janvārī D, DR un DA. Novada klimatiskie apstākļi rada priekšnoteikumus lauksaimniecības kultūru audzēšanai un nozares attīstībai.

Novadā ir sastopami šādi derīgie izrakteņi - smilts, smilts - grants, māli, kā arī kūdra un sapropelis.

Mazsalacas novads ietilpst Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Novada teritorijā daļēji atrodas šādas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas (*Natura 2000*) teritorijas – dabas parks „Salacas ieleja” un dabas liegumi: „Rūjas paliene”, „Ziemeļu purvi” un „Vidusburtnieks”.

Uz *Vides pārskatu* attiecināmās informācijas kopsavilkums ir dots 1-1. tabulā.

Tabula 1-1: Novadu raksturojošās informācijas apkopojums

Plānošanas dokuments, kuram ir piemērota stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra:	Mazsalacas novada teritorijas plānojums – 2013. - 2024. gadam
Pašvaldība:	Mazsalaca novada pašvaldība
Pašvaldības administratīvais centrs:	Mazsalacas pilsēta
Iedzīvotāju skaits pašvaldībā:	3801 (01.07.2012.)
Teritorijas platība:	417 km ²
Blakus esošās administratīvās teritorijas:	- Alojās novads (R); - Burtnieku novads (D);

	<ul style="list-style-type: none">- Rūjienas novads (A);- Igaunijas republika (Z)
Nozīmīgākie autoceļi:	<ul style="list-style-type: none">- Valmiera-Matīši- Mazsalaca (P16);- Rūjiena-Mazsalaca (P21);
Apdzīvotās vietas:	<ul style="list-style-type: none">- Ciemi: Skaņkalne, Ramata, Sēļi, Vērsis, Idus
Institūcijas, ar kurām veiktas konsultācijas par vides pārskata projektu:	<ul style="list-style-type: none">- Vides Valsts dienesta Valmieras reģionālā vides pārvalde;- VSIA „Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”;- Dabas aizsardzības pārvalde;- Vides pārraudzības valsts birojs

1.2.Plānošanas dokuments un tā mērķi

1.2.1. Plānošanas dokuments

Mazsalacas novada teritorijas plānojums ir pašvaldības līmeņa vidējā termiņa plānošanas dokuments 2013.–2024. gadam, kas nosaka novada attīstības prioritātes, galvenos rīcības virzienus, definē veicamos uzdevumus, kā arī to īstenotājus un finanšu resursus ilgtermiņa mērķu sasniegšanai.

Mazsalacas novada teritorijas plānojums sagatavots, saskaņā ar 13.10.2011. likumu "Teritorijas attīstības plānošanas likums", un ir Mazsalacas novada ilgtermiņa plānošanas dokuments ar 12 gadu perspektīvu. Teritorijas plānojumā rakstveidā un grafiski definētas novada administratīvās teritorijas attīstības iespējas, virzieni un ierobežojumi, noteikti novada teritorijas pašreizējie un plānotie izmantošanas virzieni, kā arī detalizētas likumā noteiktās plānošanas līmeņu prasības.

Mazsalacas novada teritorijas plānojums izstrādāts, pamatojoties uz:

- Likuma „Par pašvaldībām” 14. panta otrās daļas 1. punkts;
- Reģionālās attīstības likuma 13.pants;
- Ministru kabineta 25.08.2009. noteikumi Nr. 970 „Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā”;
- Mazsalacas novada domes 2011.gada 10.novembra lēmumu Nr.19, 2.§. "Par Mazsalacas novada teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu" un Mazsalacas novada pašvaldības domes apstiprinātu Darba uzdevumu teritorijas plānojuma izstrādei.

Saskaņā ar 06.10.2009. MK noteikumiem Nr. 1148 "Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi” 25. punktu vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam ir šādas sastāvdaļas:

- paskaidrojuma raksts;
- grafiskā daļa;
- teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi;
- pārskats par vietējās pašvaldības teritorijas plānojuma izstrādi.

1.sējums. Paskaidrojuma rakstā tiek atspoguļota informācija par novada attīstības procesiem un tiek sniegts paskaidrojums pieņemtajiem risinājumiem.

2.sējums. Grafiskajā daļā ietilpst 06.10.2009. MK noteikumu Nr.1148 „Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi”. 27.punktā prasītie kartogrāfiskie materiāli, kā arī tematiskās kartes, kas papildina paskaidrojuma rakstu.

3.sējums. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi nosaka obligātās prasības novada teritorijas izmantošanai, nosacījumus turpmākajam plānošanas procesam un noteikumus būvniecības īstenošanai.

4.sējums. Pārskatā par teritorijas plānojuma izstrādes procesu ietverts visa plānojuma izstrādes procesa (sākot ar lēmumu par teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu) lietvedības dokumentu apkopojums – lēmumi, izsniegtie nosacījumi, sabiedriskās apspriešanas materiāli un tml.

2.2.2. Plānošanas dokumenta mērķi

Teritorijas plānojuma galvenie mērķi:

- Izstrādāt Mazsalacas novada līdzsvarotai attīstībai vienotu un efektīvu teritorijas attīstības plānošanas dokumentu ar ilgtermiņa perspektīvu uz 12 gadiem;
- Veicināt Mazsalacas novada teritorijas racionālu izmantošanu, konkurētspēju un sekmēt daudzveidīgu tautsaimniecisko attīstību, radot veselīgu un labvēlīgu darba un dzīves vidi Mazsalacas novada iedzīvotājiem.

1.3.Saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

1.3.1. Starptautiskie un Eiropas Savienības vides aizsardzības mērķi

Vides aizsardzības jomā pastāv valstu starptautiskie mērķi, kuri parādās starpvalstu konvencijās un Eiropas Savienības direktīvās:

- *Konvencija „Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību” – Bernes konvencija* (1979.). Konvencijas mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Īpaši uzsvērta apdraudēto un izzūdošo sugu, t.sk. apdraudēto un izzūdošo migrējošo sugu aizsardzība. Konvencija ir apstiprinātā Latvijā ar LR Likumu „Par 1979. gada Bernes Konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu” (17.12.1996). Tas nozīmē, ka Latvijā ir apņēmusies pievērst uzmanību savvaļas floras un faunas saglabāšanai savas plānošanas un attīstības politikā un pasākumos pret piesārņošanu.

- *Konvencija „Par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi” – Ramsāres konvencija* (1971.). Konvencijas mērķis ir nodrošināt visa veida mitrāju aizsardzību un saprātīgu izmantošanu, atzīstot, ka mitrāji kā ekosistēmas ir ļoti nozīmīgi bioloģiskās daudzveidības aizsardzībā, kā arī cilvēku labklājības nodrošināšanā. Latvijā Ramsāres konvencija ir pieņemta un apstiprināta līdz ar likuma „Par 1971.gada 2.februāra Konvenciju par starptautiskas nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi” spēkā stāšanos 1995.gada 5.aprīlī. Latvijā ir noteiktas 6 Ramsāres vietas, tai skaitā dabas liegums „Ziemeļu purvi”.

- *Konvencija par bioloģisko daudzveidību – Riodežaneiro konvencija* (1992.). Konvencijas uzdevums ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana un godīga līdztiesīga ģenētisko resursu patērēšanā iegūto labumu sadale, ietverot gan pienācīgu pieeju ģenētiskajiem resursiem, gan atbilstošu tehnoloģiju nodošanu, ņemot vērā visas tiesības uz šiem resursiem un tehnoloģijām. Galvenais uzdevums dalībvalstīm – bioloģiskās daudzveidības

saglabāšanas un tās ilgtspējīgas izmantošanas jautājumu integrēšana jau esošajās valsts stratēģijās, plānos un programmās un nepieciešamo stratēģiju un citu dokumentu izstrādāšana.

- *Konvencija par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību – Bonnas konvencija (1979).* Konvencija definē terminu „migrējoša suga”, un rūpējoties par tām savvaļas dzīvnieku sugām, kas migrē pāri nacionālās jurisdikcijas robežām, pasludina, ka migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu saglabāšana un efektīva apsaimniekošana prasa kopīgu rīcību no visām valstīm. Latvijā konvencija ir pieņemta un apstiprināta ar LR likumu „Par 1979.gada Bonnas Konvenciju par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību” (25.03.1999).

- *Konvencija par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību – UNESCO konvencija (1972).* Valsts pienākums ir nodrošināt tās teritorijā kultūras un dabas mantojuma identifikāciju, aizsardzību, konservāciju, popularizāciju un saglabāšanu nākamajām paaudzēm. Konvencijas kultūras mantojuma pieminekļu sarakstā pašlaik nav izvērtēts, noteikts un iekļauts neviens Latvijā esošs pasaules dabas mantojuma objekts.

- *Konvencija „Par cīņu pret pārtuksnešošanu/ zemes degradāciju valstīs, kurās novērojami ievērojami sausuma periodi un/vai pārtuksnešošanās, jo īpaši Āfrikā”.* Konvencija attiecībā uz Eiropas valstīm, t.sk. Latviju atsedz šī reģiona problēmas – ievērojama lauksaimnieciskās ražošanas samazināšanos, zemes auglības pazemināšanos, vēja un ūdens erozijas pastiprināšanos, kā arī dažāda veida augsnes degradāciju. Konvencijas ieviešana nodrošinās augsnes aizsardzības pasākumu īstenošanu, veicinot augšņu produktivitātes pieaugumu, ieviešot ilgtspējīgu zemes un ūdens resursu apsaimniekošanu. Latvijā šī Konvencija parasti tiek attiecināta ne vien uz vēja un ūdens erodētajām augsnēm (vēja erozija piekrastē, jūras krasta erozija, lielo upju palieņu krastu erozija), un punktveida aun difūzo piesārņojumu, ko izsauc augšņu apbūvēšana un ainavas piesārņošana ar pamestām būvēm, bet arī uz degradētajām teritorijām (bijušās militārās bāzes, karjeri) kuras, pat ja tajās atbilstoši valsts normatīvo aktu nosacījumiem nav jāveic sanācija, tās ir revitalizējamas, pamatojoties uz šo Konvenciju. Konvencijas tieši attiecas uz Mazsalacas novadu, jo tajā ir teritorijas, kuras ir atzītas par potenciāli piesārņotajām vietām.

Uz Latviju kā ES dalībvalsti tieši attiecas Eiropas Kopienas Direktīvas, tās tiek iestrādātas valsts likumdošanā un ir saistošas visu līmeņu plānošanas dokumentiem.

- *Eiropas Parlamenta un Padomes 96/61/EK „Par piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli”(1996).* Direktīvas mērķis ir panākt tāda piesārņojuma integrētu novēršanu un kontroli, ko rada I pielikumā minētās darbības. Tā nosaka pasākumus, kas paredzēti, lai novērstu vai – gadījumos, kad novēršana nav iespējama – samazinātu tās emisijas gaisā, ūdenī un zemē, kuras rodas no iepriekš minētajām darbībām, tostarp arī pasākumus, kas attiecas uz atkritumiem, lai sasniegtu augstu vides aizsardzības līmeni kopumā. Direktīvas prasības ir iestrādātas LR 15.03.2001. likumā „Par piesārņojumu”, MK 25.10.2005. noteikumos Nr.804 „Noteikumi par augsnes un grunts kvalitātes normatīviem”, MK 03.11.2009. noteikumos Nr. 1290 „Noteikumi par gaisa kvalitāti”, MK 12.03.2002. noteikumos Nr.118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”, MK 13.07.2004. noteikumos Nr.597 „Vides trokšņa novērtēšanas kārtība”. MK 22.01.2002. noteikumos Nr.34 „Noteikumi par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī”. Mazsalacas novadam, neskatoties uz to, ka tajā nav plānota intensīva ražošanas objektu attīstība, uzsākot jaunas saimnieciskās darbības (lauksaimniecības produktu apstrāde un pārstrāde, kokapstrāde, tūrisma objekti), ir saistošas šīs direktīvas un LR normatīvie akti piesārņojuma novēršanas un kontroles jomā.

- *Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992.) par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību (Biotopu direktīva).* Šīs Direktīvas mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskās dzīvotnes un savvaļas floru un faunu dalībvalstu teritorijā. Direktīva uzskaita dabisko biotopu veidus un augu un dzīvnieku sugas, kam nepieciešama stingra aizsardzība. No 198 biotopiem, kuri atzīti par apdraudētiem Eiropā, 58 ir sastopami arī Latvijā. Lai īstenotu šīs direktīvas prasības, tiek veidots NATURA 2000 - Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīkls, kas nodrošina Eiropai nozīmīgu dabisko dzīvotņu veidu saglabāšanu un atjaunošanu tās

dabiskās izplatības areālā. *NATURA 2000* tīkls ietver īpaši aizsargājamās teritorijas, ko dalībvalstis klasificējušas, ievērojot *Eiropas Padomes Direktīvu 79/409* (1979.) par savvaļas putnu aizsardzību. Abās Direktīvās noteikto prasību ieviešanas ietekme ir analoga Latvijā jau pastāvošajai īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sistēmas likumdošanai un ar to saistītajiem ierobežojumiem un aprobežojumiem, kā arī izrietošajām saistībām gan attiecībā uz privātiem zemes īpašniekiem, gan pašvaldībām kā zemes īpašniekiem. Šo direktīvu prasības ir iestrādātas LR 16.03.2000. likumā „Sugu un biotopu likums”, LR 02.03.1999. likumā „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” un saskaņā ar minētajiem likumiem izdotajos MK noteikumos, t.sk. 2011. gada 19. aprīļa Ministru kabineta noteikumi Nr.303 „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, kas regulē Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā teritorijas apsaimniekošanas kārtību. No Mazsalacas novada *NATURA 2000*) teritorijas – dabas parks „Salacas ieleja” un dabas liegumi „Rūjas paliene”, „Ziemeļu purvi” un „Vidusburtnieks” ir iekļauti *NATURA 2000* teritoriju tīklā. Tādējādi Biotopu un Putnu direktīvu prasības tieši attiecas uz Mazsalacas novadu.

- *Eiropas Kopienas Direktīva 2000/60/EC* (2000.) nosaka struktūru Eiropas Kopienas rīcībai ūdens aizsardzības politikas jomā (turpmāk – ŪSD). Direktīvas mērķis ir nodrošināt ūdeņu pārvaldības struktūras izveidi, kas garantē nepārtrauktu un pēctecīgu procesu, lai nepieļautu ūdeņu stāvokļa pasliktināšanos, lai nodrošinātu ūdens resursu ilgtspējīgu izmantošanu un to kvalitātes uzlabošanu. Direktīva nosaka vairākas jaunas prasības ūdeņu apsaimniekošanā. No šīs direktīvas izrietošās tiesību normas ir ietvertas LR 12.09.2002. „Ūdens apsaimniekošanas likumā”, MK 19.10.2004. noteikumos Nr.858 „Noteikumi par virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu, klasifikāciju, kvalitātes kritējiem un antropogēno slodžu noteikšanas kārtību, MK noteikumos Nr.12.03. 2002. 118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” un MK 23.12.2003. noteikumos Nr.736 „Noteikumi par ūdens resursu lietošanas atļauju”. Mazsalacas novads atrodas Gaujas upju baseina apgabalā. Tam 2009.gadā ir izstrādāts un LR Vides ministrijā apstiprināts apsaimniekošanas plāns, kas ietver pasākumu programmas laba ūdens stāvokļa nodrošināšanai arī Mazsalacas novadā esošajos ūdensobjektos.

- *Eiropas Padomes Direktīva 1975/442/EEK* (1975.) „Par atkritumiem” un *Eiropas Padomes Direktīva 1991/689/EEC* „Par bīstamajiem atkritumiem”. Latvijā šīs Direktīvas pārņem Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2003.-2012.gadam, kas paredz valstī veidot reģionālus sadzīves atkritumu poligonus un uzstādīt atbilstošas atkritumu apstrādes iekārtas, bet esošo, normatīviem neatbilstošo izgāztuvju slēgšanu un rekultivēšanu. Direktīvu 75/442/EEK un 91/156/EEK prasības Latvijā ir ietvertas LR 28.10.2010. „Atkritumu apsaimniekošanas likumā” un saistībā ar to izdotajos normatīvajos aktos. Mazsalacas novads iekļaujas Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas reģionā, novadam ir saistošas šo Direktīvu un valsts normatīvo aktu prasības.

- *Eiropas Padomes Direktīva 2001/42/EK* (2001.) „Par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu”. Šīs direktīvas mērķis ir nodrošināt augstu vides aizsardzības līmeni un veicināt noturīgu attīstību, sekmējot ekoloģisko apsvērumu integrēšanu plānu un programmu sagatavošanas un pieņemšanas procesā, nodrošinot, lai saskaņā ar šo direktīvu veiktu vides novērtējumu tādiem plāniem un programmām, kam var būt būtiska ietekme uz vidi. Direktīvas prasības ir ietvertas LR 14.10.1998. likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un MK 23.03.2004. noteikumos Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”. Saistībā ar šīs direktīvas prasību nodrošināšanu tiek veikts Mazsalacas novada teritorijas plānojuma ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

- *Eiropas Ainavu konvencija* (2000.). Konvencijas mērķis ir veicināt ainavu aizsardzību, apsaimniekošanu un plānošanu, kā arī organizēt sadarbību par ainavu jautājumiem Eiropā. Konvencija atzīst ainavas kā svarīgu cilvēku dzīves kvalitātes daļu jebkurā vietā – pilsētās un laukos. Ņemot vērā pārmaiņas lauksaimniecībā, mežsaimniecībā, rūpnieciskās ražošanas un minerālu ieguves paņēmienos, kā arī reģionālajā un pilsētu plānošanā, transportā, infrastruktūrā, tūrismā un atpūtā, notiek ainavu pārveidošanās. Lai saglabātu ainavu nozīmīgo loma kultūras,

ekoloģijas, vides un sociālajā jomā, kā arī ainavas kā saimnieciskajai darbībai labvēlīgu resursu, konvencija uzsver ainavu aizsardzības, apsaimniekošanas un plānošanas nepieciešamību. Mazsalacas novadā ir izdalītas vairākas vērtīgu ainavu teritorijas, novadam kopumā ir raksturīga kultūrvide, kuras neatņemama sastāvdaļa ir tam raksturīgā ainava. Tādēļ šīs konvencijas prasības ir saistošas novada teritorijas plānojuma izstrādei.

▪ *Lisabonas stratēģija* pieņemta 2000.gada 23.-24.martā, tā nosaka „jaunu stratēģisko mērķi ES, lai stiprinātu nodarbinātību, ekonomiskās reformas un sociālo saliedētību kā uz zināšanām balstīta ekonomikas daļu”. 2001.gadā stratēģija tika papildināta Gēteborgas Eiropas Savienības Padomes sanāksmē par ilgtspējīgo attīstību, pievienojot ekoloģisko aspektu.

1.3.2. Latvijas vides politikas un normatīvo dokumentu mērķi

„Vides politikas pamatnostādnes 2009. – 2015. gadam” nosaka būtiskākās problēmas un politikas mērķus nacionālā līmenī. Saskaņā ar to Mazsalacas novada teritorijas plānojuma vides aizsardzības mērķis ir veicināt bioloģisko daudzveidību (dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu labvēlīgu aizsardzības statusu), saglabājot vai atjaunojot noteiktiem biotopiem un sugām „Labvēlīgu aizsardzības statusu” (saskaņā ar biotopu direktīvas 92/43/EEK 6. panta nosacījumiem) NATURA 2000 teritoriju kontekstā, ņemot vērā ekonomiskās, sociālās, kultūras un reģionālās prasības, kā līdzekli ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai - t.i. bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu dabas aizsardzības plānu izstrādē, lauksaimniecības attīstību, ainavu saglabāšanas un kopšanas iespējas.

Lai īstenotu biotopu un sugu labvēlīgu aizsardzību, jāņem vērā visas vides ietekmes (gaiss, ūdens, augsne, teritorija), kas ietekmē teritorijā esošos biotopus un sugas. Aizsardzības pasākumi ir jāīsteno ne tikai teritorijās, kurās atrodas biotopi un sugas, kuru dēļ noteikta NATURA 2000 teritorija, bet gadījumos, ja īpaši aizsargājamās teritorijas esošās sugas un biotopus ietekmē kādi ārējie notikumi. Aizsardzības pasākumi jārealizē arī ārpus īpaši aizsargājamām teritorijām.

VARAM 2002.gadā apstiprinātā Vides valsts monitoringa programmas ūdeņu monitoringa sadaļa attiecībā uz virszemes ūdeņiem ietver vairākas apakšprogrammas: virszemes ūdeņu kvalitātes, notekūdeņu emisiju, dzeramā ūdens, peldūdeņu un peldvietu ūdens, virszemes ūdeņu hidroloģisko, lauksaimniecības noteču, kā arī jūras, piekrastes un pārejas ūdeņu monitoringu. Virszemes ūdeņu monitoringa programma ir pamats lielo upju baseinu kvalitātes noteikšanai, bet tās sniegtā informācija ir nepietiekama baseinā notiekošo procesu un vielu aprites raksturošanai.

Teritorijas izmantošanai jānotiek atbilstoši normatīviem aktiem: likumam „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”, Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumiem Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, Ministru kabineta 09.03.1999. noteikumiem Nr. 83 „Noteikumi par dabas parkiem” (ar grozījumiem – noteikumi Nr.703), dabas aizsardzības plāniem un Ministru kabineta 18.12.2012. noteikumiem Nr.940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”.

Ņemot vērā, ka stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums (SIVN) Mazsalacas novada teritorijas plānojumam ir piemērots kā vietējas nozīmes plānošanas dokumentam, kuram var būt ietekme uz Eiropas nozīmes aizsargājamo teritoriju tīklā NATURA 2000 iekļautajām teritorijām, par būtiskākajiem citiem plānošanas dokumentiem, ar kuriem saskaņojams šis plānošanas dokuments, ir uz NATURA 2000 un citu īpaši aizsargājamo teritoriju aizsardzību un apsaimniekošanu attiecināmie plānošanas dokumenti – dabas aizsardzības plāni, sugu aizsardzības plāni.

1.3.3. Dabas aizsardzības plāni

Lai aizsargātu un atbilstoši izveidošanas mērķiem apsaimniekotu īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas NATURA 2000, tiek izstrādāti *dabas aizsardzības plāni*. Visa Mazsalacas novada teritorija atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Novada teritorijā daļēji atrodas šādas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas (NATURA 2000) teritorijas – dabas parks „Salacas ieleja” un dabas liegumi „Rūjas paliene”, „Ziemeļu purvi” un „Vidusburtnieks”. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta un dabas parka „Salacas ieleja” aizsardzības un izmantošanas kārtību reglamentē individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: Ministru kabineta 2011.gada 19.aprīļa noteikumi Nr.303 „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” un 2009.gada 10.marta Ministru kabineta noteikumi Nr.228 „Dabas parka „Salacas ieleja” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. Pārējo dabas liegumu – Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. Dabas aizsardzības plāni ir izstrādāti visām novada teritorijā esošajām NATURA 2000 teritorijām, izņemot dabas liegumu „Ziemeļu purvi”. Dabas aizsardzības plānu uzdevums ir saskaņot dabas aizsardzības, dabas resursu izmantošanas, reģiona attīstības un citas saistītās rīcības, nodrošinot ĪADT vērtību saglabāšanu saskaņā ar pārējo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju. Tajos ietvertie apsaimniekošanas pasākumi ir integrējami Mazsalacas novada teritorijas izmantošanas plānošanā

1.3.4. Citi ar vides aizsardzību saistītie plāni

1.3.4.1. Upju baseinu apsaimniekošanas plāni

Visi Mazsalacas novada virszemes un pazemes ūdensobjekti ietilpst Salacas upes sateces baseinā, kas savukārt ietilpst Gaujas upes sateces baseina apgabalā. Saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likumu ir izstrādāts *Gaujas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns 2010. - 2015. gadam*, lai uzlabotu virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, veicinot to laba stāvokļa sasniegšanu.

Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plāni izstrādāti saskaņā ar mērķiem, kas uzstādīti Ūdens apsaimniekošanas likumā un ar minēto likumu pārņemtajā Padomes un Parlamenta 2000.gada 23. oktobra direktīvā 2000/60/EK, kas nosaka struktūru Eiropas Kopienas rīcībai ūdeņu aizsardzības politikas jomā. Plānu mērķis ir uzlabot virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, veicinot to laba stāvokļa sasniegšanu, kā arī informēt sabiedrību par ūdens kvalitāti un interešu grupu iesaistīšanas iespējām ūdens vides jautājumu risināšanā. Upju baseinu apgabalu apsaimniekošanas plānos atainots ūdensobjektu patreizējais stāvoklis, izvirzīti to kvalitātes mērķi un pasākumi mērķu sasniegšanai. Saskaņā ar Direktīvas 2000/60/EK prasībām, upju baseinu apsaimniekošanas plāns izstrādāts sešu gadu periodam: no 2010. līdz 2015. gadam.

Gaujas upju baseina apsaimniekošanas plāns uzstāda sekojošus mērķus:

Virszemes ūdeņiem:

- nepasliktināt virszemes ūdensobjektu stāvokli;
- censties līdz 2015. gadam sasniegt labu ekoloģisko un ķīmisko kvalitāti visos virszemes ūdensobjektos;
- izpildīt aizsargājamām teritorijām izvirzītos mērķus un piemērojamos normatīvus;
- samazināt piesārņojumu ar prioritārajām vielām un pakāpeniski novērst īpaši bīstamo vielu noplūdi virszemes ūdeņos.

Pazemes ūdeņiem:

- nepieļaut pazemes ūdensobjektu stāvokļa pasliktināšanos;
- censties līdz 2015. gadam sasniegt labu ķīmisko kvalitāti un kvantitatīvo stāvokli visos ūdensobjektos;
- rīkoties tā, lai piesārņojošo vielu koncentrāciju palielināšanās pazemes ūdeņos nekļūtu par stabilu tendenci;
- izpildīt aizsargājamām teritorijām izvirzītos mērķus un piemērojamus normatīvus;
- novērst vai samazināt piesārņojuma nonākšanu pazemes ūdeņos.

Vienlaikus Gaujas upes baseina apsaimniekošanas plāna kā politikas dokumenta uzdevums ir iezīmēt prioritātes laikam no 2010. līdz 2015. gadam, lai izpēti, rīcību un resursus novirzītu tiem ūdensobjektiem, kuru stāvokli visvairāk nepieciešams uzlabot vai nepasliktināt, kuros vissvarīgāk noskaidrot pašreizējā (neapmierinošā) stāvokļa cēloņus.

Ņemot vērā katra ūdensobjekta esošās kvalitātes novērtējumu, objektu ietekmējošās slodzes un to iespējamās izmaiņas plāna darbības laikā, katram ūdensobjektam ir noteikts vides kvalitātes mērķis, kas tajā ir jāsasniedz.

1.3.4.2. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2006.-2012.gadam

Atkritumu apsaimniekošanas plāna mērķis ir novērst atkritumu rašanos un nodrošināt ievērojamu kopējo radīto atkritumu daudzumu samazināšanu, izmantojot labākas atkritumu rašanās novēršanas iespējas, labākos pieejamos tehniskos paņēmienus resursu izmantošanas efektivitātes palielināšanu un ilgtspējīgākas patērētāju uzvedības veicināšanu. Nodrošināt, ka atkritumi nav bīstami vai arī tie rada nelielu risku videi un veselībai; lielākā daļa atkritumu tiek nodoti atpakaļ ekonomiskajā apritē, it īpaši, izmantojot pārstrādi vai arī tiek nodoti noderīgā (piem. komposts) vai nekaitīgā formā; apglabāto atkritumu daudzums tiek samazināts līdz minimumam un atkritumi tiek iznīcināti vai apglabāti cilvēku veselībai un videi drošā veidā; atkritumi tiek apstrādāti pēc iespējas tuvāk to rašanās vietām. Plāns arī norāda uz konkrētiem sasniedzamiem mērķiem attiecībā uz atsevišķiem atkritumu veidiem un plūsmām.

1.3.4.3. Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma

Lai Latvija izpildītu savas saistības, kuras tā uzņēmusies, parakstot Bioloģiskās daudzveidības konvenciju, ir sagatavota Latvijas Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma.

Programmas stratēģiskie mērķi un to pamatojums ir šādi:

- „Latvijā patlaban vēl ir saglabājusies liela dabīgo ekosistēmu daudzveidība, kas veidojusies atšķirīgu augsnes un klimatisko faktoru ietekmē, kā arī atšķirīgas cilvēka saimnieciskās darbības intensitātes un atšķirīgu tradīciju rezultātā. Tālāk attīstoties tautsaimniecībai, var sākties strauja daudzu bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgu biotopu platību samazināšanās un pat izzušana atsevišķos valsts reģionos. Dažādi cilvēka darbības veidi jau ir izmainījuši sugu sastāvu un to proporcijas lielā daļā saimnieciski izmantojamo mežu, kā arī ezeros un upēs. Tāpēc viens no stratēģijas mērķiem ir saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabiskās struktūras daudzveidību.
- Dabas apstākļu dažādība noteikusi sugu daudzveidību dažādos biotopos. Iznīcinot vai izmainot dabisko sugu dzīves vidi, pastāv draudi to eksistencei. Tā kā dabiskais sugu sastāvs ir nozīmīgs bioloģiskās daudzveidības komponents, stratēģijas mērķis ir saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību.

- Bioloģiskās daudzveidības neatņemama sastāvdaļa ir ģenētiskie resursi. Sugu pastāvēšanai svarīgi saglabāt atšķirīgo populāciju ģenētisko daudzveidību dažādās areāla daļās. Nozīmīga dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma daļa ir kultūraugu un mājdzīvnieku šķirņu daudzveidība, kas var izrādīties noderīgs materiāls selekcijas darbam nākotnē. Lai tas īstenotos, nepieciešams saglabāt savvaļas sugu, kā arī kultūraugu un mājdzīvnieku šķirņu ģenētisko daudzveidību.
- Cilvēka un vides mijiedarbības redzamais rezultāts ir tradicionālā ainava. Tā ir ne tikai mūsu kultūrvēsturiskā mantojuma daļa. Ainavas elementu daudzveidība ir veidojusi gan sugu, gan biotopu dažādību, un tā ir pamats to eksistencei pašlaik. Tas nosaka, ka viens no stratēģijas mērķiem ir veicināt tradicionālās ainavas struktūras saglabāšanos.
- Dzīvās dabas resursu ilgstoša izmantošana ir saistīta ar nepieciešamību tos atjaunot. Dabas procesu izpratne un dabiskos procesus atdarinošas metodes bieži palīdz ne vien panākt ekonomisku efektu, bet arī nodrošina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos. Tāpēc šīs stratēģijas mērķis ir arī nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu.

1.3.5. Citi uz teritoriju attiecināmie plānošanas dokumenti

1.3.5.1. Augstāka līmeņa plānošanas dokumenti

Par augstāka līmeņa plānošanas dokumentiem ir uzskatāmi:

- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija;
- Nacionālais attīstības plāns 2007 - 2013;
- Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2007.-2013.gadam;
- Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2007.-2027.gadam.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības politikas īstenošanas pamatā ir *Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija* (LIAS), kas izstrādāta laika periodam līdz 2030.gadam. LIAS tika apstiprināta Saeimā 2010.gada 10.jūnijā, un LIAS kļūs par valsts galveno plānošanas instrumentu ar likuma spēku. Visi turpmāk izstrādājami stratēģiskās un attīstības plānošanas dokumenti tiks veidoti saskaņā ar šīs stratēģijas noteiktajiem virzieniem un prioritātēm. LIAS izstrādē tikusi izmantota kapitālu pieeja ilgtspējībai. Stratēģijas uzdevums ir atrast veidu, kā mums pārdomāti lietot savu kapitālu jeb nacionālo bagātību, lai nākamajām paaudzēm to nodotu nenoplicinātu un pavairotu. Dabas resursi, vieta, cilvēki un zināšanas tiek uzsvērti kā nozīmīgs kapitāls attīstībai. Latvijas ilgtspējīgas stratēģijas kodols ir cilvēka, ekonomiskā, sociālā un dabas kapitālu, tostarp vietas un telpas, produktivitātes kāpināšana, lai atbildētu uz globālo tendenču izaicinājumiem.

Nacionālais attīstības plāns (NAP) nosaka valsts intereses un prasības valsts teritorijas izmantošanā un attīstībā. NAP izvirza Latvijas izaugsmes modeli „Cilvēks pirmajā vietā” un mērķi dzīves kvalitātes uzlabošanai. NAP mērķis ir sekmēt līdzsvarotu un ilgtspējīgu valsts attīstību un nodrošināt Latvijas konkurētspējas palielināšanos Eiropas Savienībā. NAP izvirza Latvijas attīstības stratēģisko mērķi un nosaka galvenos rīcības virzienus, kas spēs nodrošināt stabilu valsts un sabiedrības izaugsmi.

NAP uzdevums ir:

- koncentrēt sabiedrības uzmanību uz vienotu mērķi;
- nodrošināt darbību koordināciju un sabalansētību;
- finanšu līdzekļu mērķtiecīgu novirzīšanu valsts attīstības mērķu sasniegšanai un tam nepieciešamo priekšnosacījumu radīšanai.

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programmas 2007. - 2013.gadam izstrādes vispārīgais mērķis ir veicināt reģiona stabilitu, sabalansētu un ilgtspējīgu attīstību, paaugstinot katra iedzīvotāja dzīves kvalitāti un nodrošinot reģiona konkurētspēju starptautiskā mērogā.

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma sastāv no divām daļām. Šis dokuments ietver pirmo daļu, kurā veikta esošās situācijas analīze, kas noslēdzas ar reģiona stipro pušu, vājo pušu, iespēju un draudu (SVID) analīzi. Otrajā daļā noteikta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības vīzija, nosprausti attīstības mērķi un rīcības virzieni to sasniegšanai.

Vidzemes reģiona stratēģiskās prioritātes tika noteiktas, ievērojot reģiona vajadzības un līdzsvaru starp resursus radošajām un resursus patērējošajām nozarēm:

1. Infrastruktūras un pakalpojumu attīstība;
2. Ekonomiskā attīstība, konkurētspējas palielināšana un virzība uz zināšanu ietilpīgu ekonomiku;
3. Cilvēkresursu attīstība un nodarbinātības paaugstināšana;
4. Lauku attīstība.

Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2007. - 2027.gadam ir ilgtermiņa teritorijas plānošanas dokuments, kas nosaka Vidzemes plānošanas reģiona telpisko attīstību.

Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojuma apdzīvojuma plānošanas vadlīnijas nosaka, plānojot teritoriju attīstību, ņemt vērā apkalpes teritoriju, kas ir centra sasniedzamība ar sabiedrisko transportu, ceļā pavadītais laiks:

1. Nacionālas nozīmes centriem - mazāks par 60 minūtēm;
2. Reģionālas nozīmes centriem - mazāks par 45 minūtēm;
3. Novadu nozīmes centriem - mazāks par 30 minūtēm;
4. Vietējas nozīmes centriem - mazāks par 20 minūtēm.

Plānojot pašvaldību teritoriju apdzīvojumu, Vidzemes reģionā noteikti četri attīstības centru līmeņi:

1. Vietējās nozīmes centrs;
2. Novadu nozīmes centrs;
3. Reģionālas nozīmes centrs;
4. Nacionālas nozīmes centrs.

Novadu nozīmes centri, pie kuriem pieder Mazsalacas pilsēta, nodrošina vienas vai vairāku vietējo teritoriālo vienību iedzīvotājiem regulāri un epizodiski nepieciešamos pakalpojumus, ir vietējo pašvaldību administratīvie centri vai pakalpojumu saņemšanas vietas.

Reģiona teritorijas plānojums paredz, ka vietējās nozīmes centrus nosaka vietējo pašvaldību teritorijas plānojumos.

Vispārīgie (pamata) kritēriji apdzīvojuma centru iedalījuma veidošanai:

1. Infrastruktūras pieejamība;
2. Apdzīvotas vietas ekonomiskā ietekme;
3. Valsts, pašvaldību un privāto pakalpojumu apjoms;
4. Iedzīvotāju skaits;
5. Attīstībai brīvas teritorijas.

Vidzemes reģiona teritorijas plānojums nosaka vēlamās telpiskās struktūras komponentes.

Lauku (atvērtās) telpas struktūrā plānots stiprināt tos atvērtās telpas elementus un teritorijas, kas īpaši svarīgi visa reģiona ilgtspējīgai attīstībai. Lai saglabātu lauku (atvērtās) telpas esošās kvalitātes, veicinātu ekonomisko attīstību un paaugstinātu iedzīvotāju dzīves līmeni, ņemot vērā resursus, teritorijas attīstības līdzšinējās īpatnības un optimālāko perspektīvo saimniecisko darbību, teritorijas plānojums izdala sekojošus areālus:

1. Lauksaimniecības zemju;

2. Meža zemju;
3. Tūrisma attīstības;
4. Ainaviski nozīmīgas teritorijas;
5. Dabas aizsardzības teritorijas;
6. Lauku telpas ar jauktu zemes lietojumu un dažādu saimniecisko darbību;
7. Pierobeža;
8. Pamata infrastruktūras teritoriju koridori.

Lauksaimniecības zemju teritorijas ar ilgtermiņa mērķi nodrošināt lauksaimniecības attīstību un intensīvu lauksaimniecības zemju izmantošanu, vidēja termiņa mērķiem - intensīvās lauksaimniecības attīstība un jaunu tehnoloģiju un pētniecības centru izveides sekmēšana.

Meža zemju teritorijas ar mērķi nodrošināt meža platību saglabāšanos un atjaunošanu, palielināt mežaudžu produktivitāti, nodrošināt mežizstrādes un mežrūpniecības uzņēmumu darbības saskaņošanu ar ilgtspējīgas attīstības nostādņem, veidot meža ainavas apsaimniekošanai sportam, tūrismam.

Tūrisma attīstības teritorijas- kā ekotūrisma attīstības teritorija minēta Latvijas - Igaunijas pierobeža ar mežiem un Salacas ieleja, kā tūrisma attīstības koridors līdzās Vidzemes šosejai, VIA Hanseatica, Vidzemes jostai, Eiro velo 11 paredzēta arī Ziemeļu stūgas teritorija, kas vijas cauri Mazsalacas novadam. Kā nozīmīgs tūrisma centrs noteikta Mazsalacas pilsēta. Mērķis ir tūrisma teritoriju ilgtspējības nodrošināšana un daudzveidīgu tūrisma pakalpojumu ar augstu pievienoto vērtību attīstība, saglabājot un attīstot tūrismam nozīmīgās teritorijas, sabalansējot tās ar citu tautsaimniecības nozaru interesēm, kā arī kultūrvēsturiskā, ekotūrisma un SPA tūrisma attīstība, vienlaikus pilnveidojot tūrisma infrastruktūru.

Ainaviski nozīmīgu teritoriju attīstības mērķis ir saglabāt un nostiprināt Vidzemes ainavas daudzveidību un savdabību, saglabāt tradicionālo apdzīvojuma struktūru.

Dabas aizsardzības teritoriju saglabāšanā tiek paredzēts īstenot ilgtspējīgas apsaimniekošanas politiku, ietverot arī ekonomiskos un sociālos aspektus, nodrošinot vērtīgu dabas teritoriju un bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanu un saglabāšanu, dabas aizsardzības interešu saskaņošanu ar ekonomiskajām interesēm, plānojot saimniecisko darbību.

Plānojot lauku telpas ar jauktu zemes lietojumu un dažādu saimniecisko darbību mērķis ir panākt jaukta zemes lietojuma teritoriju ekonomisko attīstību un saimniecisko darbību dažādošanu, nodrošinot lauku teritoriju dzīvotspēju, vienlaikus saglabājot atvērtās telpas kvalitāti, raksturīgās Vidzemes ainavas, tradicionālo dzīves veidu un kultūrvēsturisko vidi, nodrošinot lauku ekonomikas dažādošanas veicināšanu un lauksaimniecībā neizmantoto zemju sakārtošanu.

Pierobeža ir teritorija ar īpašu statusu, kas aptver robežai piegulošās vietējās pašvaldības, tai skaitā Mazsalacas novada teritoriju. Tā ir ES iekšējā robeža gar Igaunijas Republiku. Teritorijai raksturīgi aktivitāšu un darbības lielāki vai mazāki ierobežojumi. Teritorijas attīstībai jānodrošina atšķirību mazināšana ar reģiona centra teritorijām, attīstot transporta koridorus un apdzīvojuma centrus, kopīgi ar Igaunijas pierobežas teritorijām kopīgi plānojot pasākumus un robežu šķērsojošo ceļu atjaunošanu, attīstot pārrobežu sadarbību. Jāizmanto pierobežas reģionu īpašās priekšrocību pārrobežu sadarbībā un tūrisma attīstībā, saskaņoti jāplāno telpiskā attīstība pierobežas Latvijas un Igaunijas pašvaldībām.

Pamata infrastruktūras teritoriju mērķis ir nodrošināt reģiona teritoriju ar videi un iedzīvotājiem drošu stratēģiskas nozīmes pamata infrastruktūru.

Vidzemes reģiona teritorijas plānojums nosaka, ka apdzīvojuma attīstība balstās uz policentrisku struktūru ar pastāvošām ciešām funkcionālām saiknēm, kur sava vieta ir gan nacionālas, gan reģionālas, gan novada un vietējas nozīmes centriem, to skaitā viensētām.

Mazsalaca atbilst 3.līmenim jeb novada nozīmes centram. Pie šā līmeņa pieskaitāmas arī pārējās Vidzemes reģiona mazpilsētas. Kā 4.līmenis ir noteikti vietējās nozīmes centri.

Teritorijas plānojums paredz nodrošināt visu līmeņu apdzīvojuma centru līdzsvarotu attīstību un sadarbību, lai:

1. Efektīvi un pilnvērtīgi izmantotu katras pilsētas un lauku apdzīvotās vietas potenciālu;
2. Nodrošinātu iedzīvotāju skaita saglabāšanu Vidzemē;
3. Apstādinātu iedzīvotāju „aizplūšanu”;
4. Nodrošinātu lauku apdzīvoto vietu ekonomikas attīstību un iedzīvotāju labklājības pieaugumu sakoptā vidē, nezaudējot kultūrvēsturisko un ainavisko identitāti;
5. Piedāvātu pievilcīgu pilsētvidi iedzīvotājiem un investīcijām.

Atkritumu apsaimniekošanu Mazsalacas novadā veic saskaņā ar *Ziemeļvidzemes reģionālajā atkritumu apsaimniekošanas plānā 2006.-2013.gadam* (apstiprināts ar MK 2006.gada 26.septembra rīkojumu Nr.797) iekļauto rīcības programmu. Atbilstoši šim plānam novadā plānojams, ka sadzīves atkritumi no novada teritorijas tiks apglabāti reģiona cieta sadzīves atkritumu poligonā „Daibe” (atrodas Pārgaujas novadā). Svarīgākie uzdevumi atkritumu apsaimniekošanā novadā ir sadzīves atkritumu konteineru pieejamības nodrošināšana novada iedzīvotājiem, dalītās atkritumu savākšanas sistēmas ieviešana un bīstamo sadzīves atkritumu savākšanas nodrošināšana valsts bīstamo atkritumu savākšanas sistēmas ietvaros.

1.3.5.2. Mājokļu politikas koncepcija

Mājokļu politikas pamatnostādnes ir ilgtermiņa politikas plānošanas dokuments laika periodam no 2006. – 2020.gadam. Dokuments nosaka mājokļu sektora attīstības virzienus, valsts, vietējo pašvaldību un indivīda sadarbības principus, risinot mājokļu jautājumus, kā arī iesaistīto pušu lomu un pienākumus mājokļu pieejamības veicināšanai.

Mājokļu attīstības tautsaimnieciskie mērķi ir paaugstināt humanizētas vides īpatsvaru, rekonstruējot esošos apbūves kompleksus. Mājokļu attīstības sociālais mērķis ir radīt iespēju ikviena cilvēka dalībai sava mājokļa izvēlē un veidošanā, atbilstoši Latvijā pastāvošajam dzīves līmenim un mājokļa standartam.

Mājokļu politikas galvenais mērķis ir, ievērojot mājokļu politikas pamatprincipus, nodrošināt pieejama mājokļa izvēles iespējas katram valsts iedzīvotājam. Lai to sasniegtu par mājokļu politikas mērķiem noteikti divi primārie uzdevumi: esošo mājokļu efektīva izmantošana; un mājokļu sektora attīstības veicināšana.

1.3.5.3. Nacionālā programma “Kultūra”

Nacionālā programma attiecībā uz Latvijas tēla veidošanu nodefinē sekojošus uz teritorijas attīstību attiecināmas pamatvērtības:

- Lauku apbūve pēc viensētu principa;
- Estētiski pievilcīga lauku kultūrvēsturiskā ainava;
- Kultūrainavas pamatā laukos muižu tīkls un ar to saistītās baznīcas;
- Plašs un daudzveidīgs senas kultūras klātbūtnes pierādījumu spektrs;
- Lielāks oriģinālsubstānces īpatsvars arhitektūras objektu;
- Latvijas kultūras pieminekļi atspoguļo daudz kultūru sabiedrību;
- Arheoloģiskais mantojums.

Minētā plānošanas dokumentu vadlīnijas un ieteikumi ir ņemti vērā, izstrādājot Teritorijas plānojumu un tajā iekļauto *Saistošos apbūves noteikumu* prasībās. Konkrēti tie ir apkopojami sekojoši:

- Teritorijas plānojumā ir saglabāts viensētu apbūves princips laukos;
- Saglabāti ir visi senie objekti: kapi, muižas, kulta vietas, baznīcas, dzīvojamās mājas, dzirnavas, pilskalni utt.;
- Plānojumā viens no galvenajiem uzdevumiem bija saglabāt teritorijas arhitektonisko tēlu;
- Saglabāti visi daudz kultūras sabiedrības senie objekti;
- Pilnīgi saglabāts arheoloģiskais mantojums.

Teritorijas plānojumā ir iestrādāti augstākā līmeņa plānošanas dokumentos konkretizēto uzdevumu sasniegšanai nepieciešamie priekšnoteikumi - garantēto labvēlīgo apstākļu radīšana, mērķtiecīga zemes lietojuma politika, dabas resursu saglabāšana, vienoti noteikumi integrētai novada teritorijas veidošanai.

2. Plānošanas dokumenta stratēģiskā novērtējuma veikšanai lietoto galveno pamatprincipu un metožu apraksts

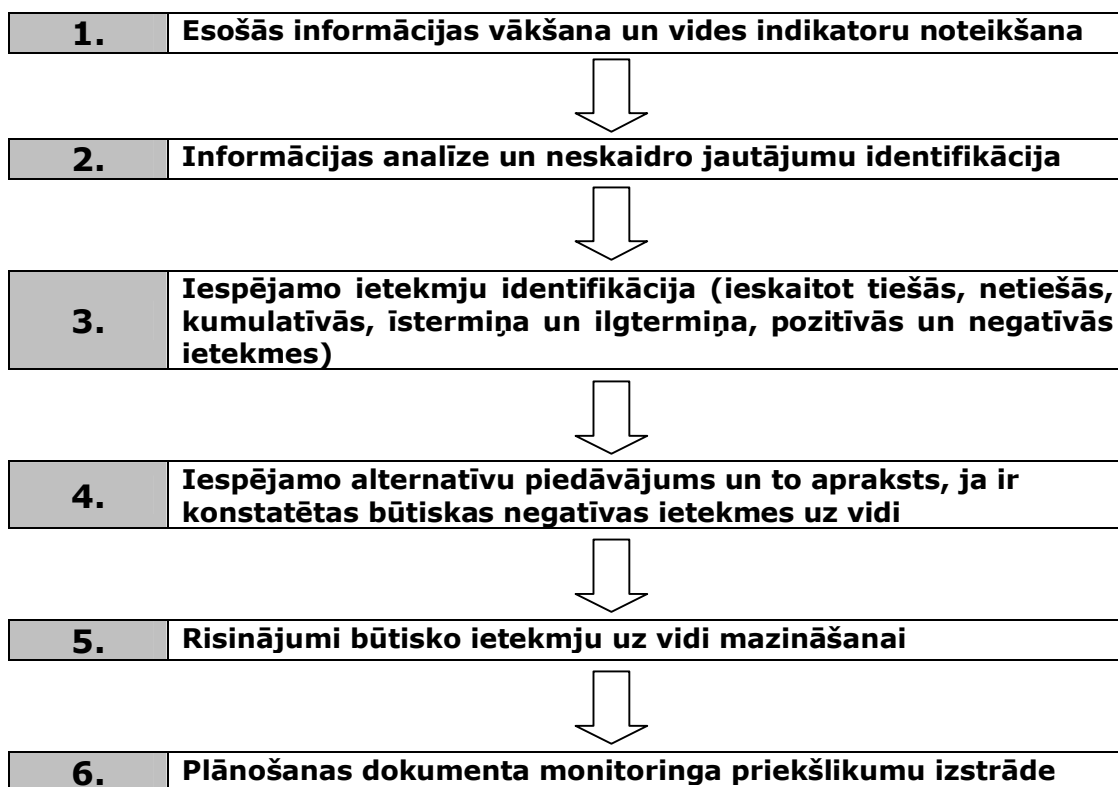
Ietekmes uz vidi novērtējuma procesa uzdevums ir noteikt sagaidāmās izmaiņas vidē, kuras var rasties plānošanas dokumenta īstenošanas rezultātā un izstrādāt pasākumus negatīvo ietekmju novēršanai vai samazināšanai.

Iespējamo ietekmju raksturu kopumā var raksturot sekojoši:

- Ietekmes var būt tiešas, netiešas un kumulatīvas;
- Tās var izpausties kā dažāda līmeņa ekoloģiskas (no sugas līdz ekosistēmai) un sociālas (no indivīda līdz pašvaldībai) problēmas;
- Ietekmes var būt mainīgas telpā un laikā;
- Ietekmes var būt kā pozitīvas, tā negatīvas.

Būtiskākie stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma etapi, kādi tika veikti šī vides pārskata sagatavošanas gaitā ir parādīti attēlā 2-1.

Attēls 2-1: Vides pārskata sagatavošanas etapi

Ietekmes uz vidi novērtējuma izstrādes gaitā izmantotas divu veidu metodes:

Stratēģiskās ietekmes uz vidi vērtējums ir sagatavots, izvērtējot esošo situāciju novadā, vienlaicīgi, lai novērtētu paredzēto pasākumu ieviešanas ietekmi uz vidi, pēc iespējas ierosinot nepieciešamās korekcijas.

Vides pārskats sagatavots, izmantojot:

- publiski pieejamo uz novada teritoriju attiecināmo vides datu un informācijas analīze (SIA Latvijas Vides, Ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, LR Centrālās statistikas pārvaldes dati, pašvaldības rīcībā esošo informācija);
- Atsevišķu teritoriju apsekošana;
- Intervijas - tikšanās ar Mazsalacas novada amatpersonām, ar vides aizsardzības institūcijas pārstāvjiem;
- Salīdzinošā izvērtēšana, vides problēmu un plānojumā piedāvāto risinājumu piemērotākā varianta izvēle, vērtējot ekonomiski atbilstošāko;
- Sabiedriskās apspriešanas process dod iespēju iepazīstināt plānošanas dokumenta ietekmēto sabiedrību ar plānošanas dokumentu un nodrošina iespēju iekļaut iedzīvotāju priekšlikumus ziņojumā. Atzinumu par vides pārskatā apkopoto informāciju sagatavo Vides pārraudzības valsts birojs.

Vides pārskata izstrādes gaitā izmantota pieejamā informācija, kas apkopota dažādos avotos, tai skaitā:

- Mazsalacas novada teritorijas plānojuma 1.redakcija (2012);
- Latvijas Vides Ģeoloģijas un Meteoroloģijas centra datu bāzes;
 - „Ezeru passes”, hidroloģija, bioloģija;
 - Virszemes ūdeņu kvalitāte, monitorings, Interaktīvas kartes ar monitoringa rezultātiem;
 - Ziņas par īpaši aizsargājamo sugu un biotopu mikroliegumiem;
 - Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, ziņas par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un mikroliegumiem;
 - Īpaši aizsargājami koki, ziņas par īpaši aizsargājamiem kokiem;
 - Gaisa informatīvā sistēma „Gais 2”, Valsts statistikas pārskats "Nr.2-Gaiss";
 - Atkritumi (3-A) Informācija par bīstamajiem atkritumiem;
 - Ūdens lietošana un emisijas ūdenī (2-Ūdens), novadīto notekūdeņu apjomi, paliekošais piesārņojums;
 - Ūdens lietošanas atļaujas, Vides pārvalžu izsniegtie nosacījumi uzņēmumu darbībai;
 - Datu bāze par piesārņotajām un potenciāli piesārņotajām vietām.
- Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra rīcībā esošie ziņojumi un atskaites;
- Informācija par A un B kategorijas Integrētā piesārņojuma kontroles atļaujām, Vides pārraudzības valsts birojs;
- Dažādu privātu uzņēmumu atskaites par realizētajiem projektiem pašvaldības teritorijā;
- Pašvaldības teritorijā darbojošos uzņēmumu monitoringa dati (emisijas gaisā, ūdenī, savākto atkritumu apjomi);
- Informācija par A un B kategorijas Integrētā piesārņojuma kontroles atļaujām, Vides pārraudzības valsts birojs.

3. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti

3.1. Nepieciešamības pamatojums

Vides pārskata sagatavošanas nepieciešamību nosaka sekojoši ES un nacionālie normatīvie akti:

1) Eiropas Savienībā:

- Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EK (2001. gada 27. jūnijs) par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu.

2) Latvijā:

- Likums “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” (4.,5.pants, V¹.nodaļa);
- Ministru kabineta 23.03.2004. noteikumi Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”.

LR likums „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” nosaka, ka plānošanas dokumentiem, kuru īstenošana var būtiski ietekmēt Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (NATURA 2000), stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums ir nepieciešams, ja tos pieņem pēc 2004.gada 1.maija.

Mazsalacas novada teritorijas plānojuma izstrāde uzsākta 2011. gada 10.novembrī un plānošanas dokumenta izstrādes laikā ir saņemts lēmums no Vides Valsts dienesta par to, ka Mazsalacas novada teritorijas plānojuma 2013.-2024. gadam ir nepieciešams piemērot stratēģiskā IVN procedūru. 2012. gada 15.martā lēmums Nr.25. Vides pārraudzības valsts birojs (VPVB – agrāk Ietekmes uz vidi novērtējuma (IVN) birojs) pieņēma lēmumu par stratēģiskā IVN procedūras piemērošanu Mazsalacas novada teritorijas plānojumam.

Mazsalacas novada teritorijas plānojums tiek izstrādāts Eiropas Sociālā fonda līdzfinansētā projekta Nr.1DP/1.5.3.2.0/10/APIA/VRAA/042 „Mazsalacas novada pašvaldības attīstības plānošanas kapacitātes paaugstināšana” ietvaros.

Pamatdokuments, kurš tiek sagatavots stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma gaitā ir **Vides pārskats**. Tas var būt atsevišķa sadaļa stratēģijā, plānā, programmā, koncepcijā vai cita veida plānošanas dokumentā uz kuru attiecas likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” nosacījumi, vai atsevišķs dokuments, kas nosaka, apraksta un novērtē attiecīgā plānošanas dokumenta, kā arī iespējamo alternatīvu īstenošanas ietekmi uz vidi, ņemot vērā plānošanas dokumenta mērķus, paredzēto realizācijas vietu un darbības jomu.

3.2. Iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti

Teritorijas plānojuma un Vides pārskata izstrādē sabiedrības, sabiedrisko organizāciju un institūciju līdzdalība tiek nodrošināta vairākos SIVN etapos:

- Analizējot esošo vides stāvokli un veicot tā novērtējumu par būtiskiem vides aspektiem saistībā ar teritorijas plānojuma izstrādi;

- Organizējot teritorijas plānojuma 2013.-2024. gadam 1.redakcijas Vides pārskata projekta sabiedriskās apspriešanas procesu, tai skaitā sabiedriskās apspriešanas sanāksmi;
- Iestrādājot sabiedrības pārstāvju, institūciju un pašvaldības struktūrvienību speciālistu komentārus Vides pārskata projektā – ņemot vērā plānošanas dokumenta un tā SIVN Vides pārskata sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtos komentārus un priekšlikumus par vides pārskata projektu un teritorijas plānojuma 1. redakciju;
- Iestrādājot Vides pārraudzības valsts biroja ieteikumus Vides pārskata gala redakcijā – ņemot vērā VPVB izsniegtajā atzinumā par Vides pārskata projektu iekļautās rekomendācijas.

Vides pārskata projekts komentāru un priekšlikumu saņemšanai sabiedriskās apspriešanas laikā tiks nosūtīts atsauksmju saņemšanai no šādām institūcijām:

- Valsts vides dienesta Valmieras reģionālajai vides pārvaldei;
- Dabas aizsardzības pārvaldei;
- Veselības inspekcijas atbilstošajai struktūrvienībai;
- Vidzemes plānošanas reģiona administrācijai.

Saņemtās atsauksmes un priekšlikumi saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību tiek iestrādāti Vides pārskata gala redakcijā.

Saskaņā ar pastāvošo likumdošanu, informācija par Vides pārskatu tiks :

- ievietota Mazsalacas novada interneta vietnē www.mazsalaca.lv;
- publicēta laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” un vietējā informatīvā izdevumā „Mazsalacas Ziņu Lapa”.

Ar plānošanas dokumentiem - Mazsalacas novada teritorijas plānojuma 2013.-2024. gadam pilnveidoto redakciju un vides pārskatu varēs iepazīties Mazsalacas novada pašvaldības ēkā, pagasta pārvaldes ēkās un Mazsalacas novada interneta vietnē www.mazsalaca.lv.

Apskats par organizētajām sanāksmēm un veiktajām sabiedriskajām apspriedēm un iesniegtajiem priekšlikumiem tiks pievienots plānošanas dokumenta pielikumā “Pārskats par Vides pārskata projekta sabiedrisko apspriešanu”.

4. Esošā vides stāvokļa apraksts un iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots. Plānošanas dokumenta īstenošanas ietekmes novērtējums

4.1. Esošās situācijas apraksts - vides stāvoklis

4.1.1. Zemes sadalījums pēc lietojuma veidiem

Mazsalacas novada teritorijas platība ir 41714,5ha. No teritorijas platības:

- meži aizņem 52% (21936,2 ha) no novada teritorijas;
- lauksaimniecībā izmantojamās zemes – 29% (12101,1ha);
- purvi – 11% (4460,6ha);
- citas teritorijas – 2% (995,8ha);
- apbūves teritorijas – 1% (442,8ha);
- ceļi – 2% (640,4ha);
- ūdensteces un ūdenstilpes – 3% (1137,6ha).

Lielākie mežu masīvi plešas ziemeļu un ziemeļrietumu daļā. Lielākais mežu īpatsvars ir Skaņkalnes pagastā un Ramatas pagastā, mazākais - Mazsalacas pagastā. Novada teritorijā ir sausieņu meži – sils, mētrājs, lāns, damaksnis, vēris, gārša.

No lauksaimniecībā izmantojamām zemēm (LIZ) vislielāko īpatsvaru sastāda aramzeme – 8627,4 ha jeb 71 % un pļavas 1942,3 ha jeb 16 %. Pārējo lauksaimniecībā izmantojamo zemi aizņem ganības – 1426,4 ha jeb 12% un augļu dārzi – 105,0 ha jeb 1%.

Lielu platību novada lauku teritorijas aizņem arī purvi– 4460,6 ha jeb 11%, savukārt ūdens objektu zeme ir 1137,6 ha jeb 3% no novada kopplatības (Valsts zemes dienesta dati).

4.1.2. Klimatiskie apstākļi

Klimatiskos apstākļus novadā nosaka salīdzinoši nelielais attālums līdz Rīgas jūras līcim, atrašanās Latvijas ziemeļos un teritorijas reljefa lielformas, kas savukārt nosaka dažādu virzienu atšķirīgām gaisa masām. Šeit novērojamas pavēsas vasaras un salīdzinoši maigas ziemas ar atkušņiem. Klimats mēreni vēss un mitrs. Mitruma apstākļus nosaka teritorijas atrašanās Augstrozes paugurvaļņa aizvējā. Nokrišņu daudzums palielinās dienvidu virzienā.

Nokrišņu daudzums ~700 mm gadā. Lielākais nokrišņu daudzums jūlijā un augustā. Siltajā periodā ir ~450 – 500 mm, bet aukstajā 200 – 250 mm nokrišņu. Nokrišņu summa gadā vidēji ir 750 mm. Gada vidējā temperatūra ~5,8°C, bet janvāra – 6° - -7°C, jūlijā +16,5°C – 16,8°C. Aktīvo temperatūru summa 1800 - 1900°C. Vidējais veģetācijas periods ilgst no 17. aprīļa līdz 17. oktobrim, apmēram 180-190 dienas gadā. Vidējais bezsala periods gaisā 130 dienas gadā (Latvijas lielākajā daļā 140 - 150 dienu). Pirmās rudens salnas iesākas vidēji ap 10. septembri, pēdējās pavasara salnas 18. maijā. Valdošo vēju virziens jūlijā ir R, ZR, janvārī D, DR un DA. Arktisko un jūras atlantisko gaisa masu ietekmē novērojamas krasas laika apstākļu svārstības īsā laika periodā, kā arī nokrišņu daudzuma pieaugums.

4.1.3. Geoloģiskā uzbūve un zemes dzīļu resursi

Mazsalacas novada reljefa veidošanā vislielākā nozīme bijusi pēdējam apledojumam, kas izveidojis zemes virsmas formas ar 10 – 40m biezu nogulumu kārtas palīdzību.

Pašvaldības dienvidu daļa atrodas Ziemeļvidzemes zemienes Burtnieku līdzenumā, kur aizņem daļu Burtnieku – Rūjienas drumlinu lauka, kas veidojies pirms 13 tūkstošiem gadu atkāpjoties ledājam. Drumlini ir 100-400 m plati un 1-3 km gari, 5-20 m augsti lēzeni klaipveida reljefa veidojumi, to garenass vērsta no ZR uz DA. Drumlinu virzienam piemērojies arī ceļu tīkls – tie iet pa vaļņu virspusi. Savukārt upītes un novadgrāvji tek pa starpdrumlinu ielejām. Starp drumliniem stiepjas garas ielejas, bieži pārpurvotas.

Pašvaldības ziemeļu puse atrodas Salacas - Vitrupes glaciģēnajā līdzenumā. Te ir raksturīgi gandrīz plakani līdzenumi ar lēzenām un izometriskām vai nedaudz iegarenām ledāja veidotām ieplakām, ko tagad aizņem purvi. Zem ledāja plūstošās kušanas ūdeņu straumes izgrauza ielejas pagulošajos iežos, ko pēc tam aizpildīja ar smilts un grants nogulumiem (piem. Daugēnu atradne).

Pašvaldības teritoriju līdz 50 m (lielākajā daļā teritorijas 10 – 20 m) dziļā slānī klāj kvartāra nogulumi, kas veido reljefu, satur derīgos izrakteņus. Kvartāra nogulumu pamatmasa, kas veido augšņu cilmiezi, ir mālsmilts un smilšmāls ar nelielu grants, oļu un laukakmeņu piejaukumu, jeb pamatnes morēna. Diezgan bieži sastopamas nelielas, ar kalciju bagātas iegulas, kas nosaka daudzveidīgas augu valsts veidošanos, it īpaši starpdrumlinu ieplaku mitrajās pļavās un zāļu purviņos, Salacas krastos.

Zem kvartāra iežu segas atrodas Burtnieku svītas vidusdevona smilšakmeņi, māli un aleirolīti, kas atsedzas Salacas krastos. Kopējais platformas nogulumiežu segas biezums teritorijā ir 550 – 650 m. Devona stratigrāfisko vienību smilšakmeņi ir labi ūdensnesēji horizonti. Ordovika un Silūra iežos ir maz ūdens un to grūti iegūt iežu sliktu filtrācijas īpašību dēļ. Minerālūdeņi ir tikai pašā platformas segas pamatnē – kembrija sistēmas Cirmas slāņkopas smilšakmeņos aptuveni 600 m dziļumā.

4.1.3.1. Augsnes

Pēcledus laikmetā teritoriju pārklāja meži, kas nostiprināja zemes virskārtu, bet to radītie skābie ūdeņi veidoja podzolēto augšņu profilus. No augsnes virskārtas tika iznesti karbonāti, metālu oksīdi un hidroksīdi. Lēnām, bet nepārtraukti pieaugot, veidojās zemo (zāļu) un augsto (sūnu) purvu kūdras slāņi. Upju nestā smilts nogulsņējās Salacas virspalu un palieņu terasēs.

Lielākajā teritorijas daļā par augsnes cilmiezi kalpo morēnas smilšmāli un mālsmilts. Šeit galvenokārt ir izplatītas velēnu podzolaugsnes, kā arī vietās, kur ir apgrūtināta virszemes notece vai paaugstināts gruntsūdens līmenis, sastopamas velēnu glejaugsnes.

Stāvajās Salacas nogāzēs dominē auglīgie aluviālie nogulumi, kurus vietām nomaina atsegti Arukilas un Burtnieku svītas smilšu, alerītu un mālu slāņi. Upes līkumos uzkrājušies pārsvarā smilšaini, kā arī vietām grantaini nogulumi. Pateicoties ļoti daudzveidīgiem reljefa un mitruma apstākļiem (dažāda slīpuma nogāzēm, terasēm, gravām, avoksnājiem utt.) šeit veidojas komplicēta augšņu mozaīka. Nogāzēs normāla mitruma apstākļos galvenokārt dominē velēnu podzolaugsnes. Vietām upes palienēs izveidojušās aluviālas augsnes.

4.1.3.2. Derīgie izrakteni

Mazsalacas novadā ir samērā maz derīgo izrakteņu. Novadā ir sastopami šādi derīgie izrakteni - smilts, smilts - grants, māli, kā arī kūdra un sapropelis. Rūpnieciski tiek iegūti izrakteņu būvmateriālu ražošanai smilts, smilts-grants.

Mazsalacas novadā atrodas vairākas **smilts un smilts – grants** atradnes, no tām tiek izmantotas *Daugēnu atradne* (atrodas Salacas upes ielejā, apmēram 5 km ziemeļrietumos no Mazsalacas pilsētas) un *Jaundīriķu atradne* Ramatas pagastā.

Tabula 4-1. Derīgo izrakteņu atradnes (Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra (turpmāk LVGMC) dati)

Nr.	Atradnes nosaukums	Izrakteņa veids	Pielietojums	Krājumu sadalījums			Izmantošana	
				Izpētes gads	A	N		P
							(tūkst m ³)	
Mazsalacas pagasts								
1218	Daugēni	Smilts - grants Smilts	Būvniecībai, ceļu būvei	2011	24,13 371,3	272,18	Izmanto	
Ramatas pagasts								
247	Austrumi – smilts	Smilts	Māla liesināšanai	1961	17		Neizmanto	
348	Austrumi – māls	Māls	Ķieģeļiem, drenu caurulēm, būvkeramikai	1963	99		Neizmanto	
1187	Radziņtalči	Smilts - grants	Ceļu būvei	1982		0	Neizmanto	
1207	Jaundīriķi	Smilts - grants Smilts	Būvniecībai, ceļu būvei	2011	121,2 2 551,21	709 11,3	Izmanto	
1973	Dīriķi	Smilts	Ceļu būvei	1989	267,3		Neizmanto	
2409	Kalnozoli	Smilts Smilts - grants	Ceļu būvei	2007	35,4 1		Neizmanto	
Skaņkalnes pagasts								
341	Planči – māls	Māls	Ķieģeļiem, drenu caurulēm	1972	0		Neizmanto	
693	Īģe – Skaņaiskalns	Māls	Ķieģeļiem	1970		80	35 470,31	Neizmanto
1188	Birziņi	Smilts - grants	Ceļu būvei	1982			Neizmanto	
1928	Vārnukalns	Smilts	Ceļu būvei	1988	916		Neizmanto	
1929	Planči – smilts	Smilts	Māla liesināšanai	1961	40,2		Neizmanto	
2165	Lapukalns	Smilts	Ceļu būvei	1980	149,7		Neizmanto	
Sēļu pagasts								
1185	Teteri	Smilts - grants	Ceļu būvei	1982		0	Neizmanto	
1199	Dambjukalni	Smilts - grants	Ceļu būvei	1984	97,2		Neizmanto	

Ramatas pagastā zināma viena **māla** atradne – *Austrumi*, kas pētīta 1959. gadā. *Austrumu* atradnes māli piemēroti parasto ķieģeļu ražošanai, atradnē aprēķinātie ģeoloģiskie mālu krājumi ir 99,4 tūkst. m³. Par *Planču* māla Skaņkalnes pagastā pašreizējo krājumu stāvokli Valsts ģeoloģijas dienestā ziņu nav. *Īģes – Skaņakalna* prognožu laukumā 328 ha platībā aplēsti 35,47 milj.m³.

Mazsalacas pagasta teritorijā **kūdras** atradņu kopplatība ir 1367 ha un tajās aplēsti apmēram 22,9 milj. m³ lieli kūdras resursi. Lielākā kūdras iegula, kura gan tikai daļēji izvietota Mazsalacas lauku teritorijā ir *Purmuižas* atradne (Nr.1245). Saskaņā ar ZBR Ainavu ekoloģisko plānu atradne ietilpst starptautiskās nozīmes Ziemeļu purvu-Sedas mežu un mitrāju koridorā. Vienlaikus Purmuižas purvs ir nacionālās nozīmes iekšzemes ūdeņu un mitrāju kodolzona jeb biocentrs. Purvā jānodrošina stabils hidroloģiskais režīms, nav pieļaujama purva drenēšana un kūdras ieguve. Rūpnieciski izmantojamie kūdras krājumi vēl aplēsti arī *Dzelmes* atradnē (Nr.1280), tie ir 73 tūkst. tonnas (augstā tipa kūdra, pie 40 % mitruma). Ramatas pagasta atradņu kopplatība sasniedz 4000 ha un tajās sakopoti vairāk kā 90 milj.m³ lieli kūdras resursi. Nozīmīgākā atradne ir *Kogulpītes* (Nr. 1233). Šīs atradnes platība tās nulles robežās ir lielāka par 250 ha, bet kūdras dziļums sasniedz 7,0 m. Viss pagasts atrodas ZBR teritorijā, bet *Kangara* (Nr. 1228) un *Saklauru* (Nr. 1229) purvi vēl papildus ietilpst dabas liegumā “Ziemeļu purvi”. Dabas liegumos, atbilstoši MK noteikumiem Nr.264 ” aizliegts iegūt derīgos izrakteņus. Kopējā kūdras atradņu platība Skaņkalnes pagastā ir 515,6 hektāri, bet kūdras resursi 13,24 milj. m³. *Mežmuižas* kūdras atradnē ir 750 tūkst. t kūdras, kuras nosacītais mitrums ir 40%. Kūdra piemērota pakaišiem, stādu audzēšanai un kurināmajam. *Sūnēnu* kūdras atradnes krājumi novērtēti atbilstoši N kategorijai. Kūdras krājumi sastāda 6230 tūkst. m³ jeb 794 tūkst. t. Kūdras var izmantot lauksaimniecībā un enerģētikai.

Ievērojamākie **sapropēja** krājumi, ko var izmantot augsnes uzlabošanai, ir Burtnieku atradnē. Ramatas pagasta Lielezerā un Mazezerā atrodas sapropēju krājumi, kas nav izpētīti. Tā kā abi ezeri ir iekļauti Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta dabas lieguma zonā „Ziemeļu purvi”, tad to izmantošana ir ierobežota.

Pagaidām neapgūts derīgo izrakteņu veids ir **laukakmeņi**. Tie sastāv no izturīgiem iežiem – gneisiem, granītiem, amfibolītiem un kvarcītiem un izmantojami būvniecībai, tēlniecībai, bruģakmeņu izgatavošanai, drupināšanai šķembās.

Saldūdens kaļķieži ir ezeros vai avotu izplūdes vietās izgulsnējušies kalcija karbonāta nogulumi. Sēļu pagastam tuvākās saldūdens kaļķiežu atradnes ir Mīlītes pie Matīšiem un Bērzi – Zvejnieki pie Rūjas ietekas. Visas atradnes pētītas tikai 1963.gadā, par izmantošanas pakāpi un intensitāti ziņu nav. Patreiz netiek izmantotas.

Pazemes ūdens. Novada teritorija ietilpst Baltijas artēziskajā baseinā, kas ir ūdeni saturošu un ūdeni vāji caurlaidīgu slāņkopu mija. Litoloģiski viendabīgie ūdens saturošie slāņi, kurus vienu no otra atdala ūdeni vāji caurlaidīgi slāņi (sprostslāņi), veido ūdens horizontus. Blakus iegulošie un hidrauliski saistītie ūdens horizonti tiek apvienoti ūdens horizontu kompleksos. Pazemes ūdeņu ķīmiskais sastāvs pārsvarā atbilst dzeramā ūdens kvalitātes prasībām. Šis derīgo izrakteņu veids ir maznozīmīgs, jo ir nepieciešami lieli ieguldījumi, lai veiktu izpēti un urbšanas darbus.

4.1.4. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas

Visa novada teritorija atrodas **Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā** (turpmāk ZBR). Šajā teritorijā ir spēkā likums "Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu", bet darbības šajā teritorijā nosaka un regulē Ministru kabineta noteikumi Nr.303, no 2011.gada 19.aprīļa „Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts ir starptautiskas nozīmes aizsargājama dabas teritorija ar noteiktu platību, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā. Biosfēras rezervāts pārstāv starptautiski atzītas mērenajai mežu joslai raksturīgas sauszemes un Baltijas jūras piekrastes ekosistēmas. Biosfēras rezervāta mērķis nacionālā un starptautiskā nozīmē ir sasniegt līdzsvaru dabas daudzveidības aizsardzībā, ekonomiskās attīstības veicināšanā un kultūras vērtību saglabāšanā.

ZBR platība ir 457 708 hektāri sauszemes un 17 806 hektāri jūras akvatorijas. Lai nodrošinātu teritorijas ainavu, ekosistēmu, sugu un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanu un degradētu ekosistēmu atjaunošanu un veicinātu teritorijas ilgtspējīgu sociālo un ekonomisko attīstību, Biosfēras rezervāta teritorija tiek iedalīta funkcionālajās zonās. Biosfēras rezervāta teritorijā var izveidot arī citu kategoriju īpaši aizsargājamās dabas teritorijas.

Biosfēras rezervātā ir noteiktas:

- ainavu aizsardzības zona;
- neitrālā zona.

Novada teritorija ietilpst gan ainavu aizsardzības, gan neitrālā zonā.

Ainavu aizsardzības zona ir:

apvidus ar Ziemeļvidzemei raksturīgām kultūrvides ainavām, kuru aizsardzības un izmantošanas noteikumi katrā vietā saskaņojami ar biosfēras rezervāta veidošanas mērķiem. Ainavu aizsardzības zona ir noteikta, lai saglabātu Ziemeļvidzemei raksturīgo kultūrvides ainavu, tūrisma un atpūtas resursus un samazinātu antropogēno ietekmi uz dabas liegumiem, vienlaikus veicinot ilgtspējīgu teritorijas attīstību un sabalansētu dabas resursu izmantošanu.

Neitrālā zona ir:

biosfēras rezervāta ārējā zona, kurā tiek nodrošināta ilgtspējīga dabsaimniecība kā lokālās attīstības priekšnoteikums. Neitrālā zona ir noteikta, lai veicinātu Biosfēras rezervāta teritorijā esošo apdzīvoto vietu līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību. Neitrālajā zonā tiek iekļautas visas pilsētas un ciemi, kas atrodas Biosfēras rezervāta teritorijā.

ZBR robežas un funkcionālo zonējumu nosaka likuma „Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu” 5. un 10.pants un minētā likuma pielikumi. Biosfēras rezervāta pārvaldi īsteno Dabas aizsardzības pārvaldes struktūrvienība - Vidzemes reģionālā administrācija. Saskaņā ar likuma „Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu” 3.pantu ZBR izveidošanas mērķis ir „sasniegt līdzsvaru dabas daudzveidības aizsardzībā, ekonomiskās attīstības veicināšanā un kultūras vērtību saglabāšanā”.

Galvenie ZBR uzdevumi ir teritorijas ainavu, ekosistēmu, sugu un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanas nodrošināšana, kā arī teritorijas ilgtspējīgas sociālās un

ekonomiskās attīstības veicināšana, nosaka likuma „Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu” 4.pants.

Mazsalacas novadā atrodas šādas vērtīgas ĪADT – daļa no dabas parka „Salacas ieleja”, daļa no dabas lieguma „Rūjas paliene”, daļa no dabas lieguma „Vidusburtnieks” un daļa no dabas lieguma „Ziemeļu purvi”. Visas minētās teritorijas ir iekļautas vienotā Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīklā NATURA 2000. Izmantošanas prasības atļautās darbības nosaka 2010.gada 16.marta Ministru kabineta noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”¹.

Dabas parks "Salacas ieleja"

Teritorijā gar Salacu noteikts dabas parks "Salacas ieleja", kas ir iekļauts Eiropas nozīmes aizsargājamo NATURA 2000 teritoriju tīklā. *Aizsardzības kategorija:* dabas parks (ietilpst Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā). *Administratīvais iedalījums Mazsalacas novadā:* Mazsalacas novada Ramatas un Skaņkalnes pagasts un Mazsalacas pilsēta, Mazsalacas pagasts. *Platība:* 6307 ha. *Dibināšanas gads:* 1977. *Pārvalde:* sākot ar 2011.gada 1.februāri dabas parka pārvaldi īsteno Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra pakļautībā esošās tiešās pārvaldes iestādes Dabas aizsardzības pārvaldes struktūrvienība - Vidzemes reģionālā administrācija.

Dabas aizsardzības plāns: izstrādāts atsevišķiem posmiem, tai skaitā, posmam „Mazsalaca – Staicele”. Izstrādāti Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

Nozīmīga teritorija vairāku ES Biotopu direktīvas biotopu - smilšakmens atsegumu, netraucētu alu, nogāžu mežu, avoksnāju, upju straujteču un sausu pļavu kalķainās augsnēs u.c. aizsardzībai. Izcila ainaviskā vērtība daudzos upes posmos, īpaši pie Mazsalacas Skaņākalna apkārtnē, lejpus Staiceles Mērnieku krāces un Sarkanās klintis. Teritorija nozīmīga arī no ģeoloģiskā viedokļa (Pietraga Sarkanās klintis, Daugēnu klintis un alas, Neļķu klintis un alas, Silmaču iezis un alas, Bezdelīgu klintis un alas, Dzelveskalna atsegumi un alas u.c.).

Upes ielejas biotopu komplekss ar īpašu ainavisko struktūru – nogāžu mežiem, virspalu terašu pļavām, smilšakmens atsegumiem, upi utt., uzskatāms par Latvijas tradicionālajai lauku videi tipisku ainavu, kas mūsdienās vairs nav tik izplatīta. Līdz ar to šai teritorijai piemīt etalona vērtība Latvijas mērogā gan no ainaviskā, gan dabas aizsardzības viedokļa. Lai saglabātu upes koridora funkcionālo nozīmi dabas ekosistēmā, nepieciešams saglabāt šī biotopu kompleksa vienotību, kā arī tā atsevišķo elementu – mežiem apaugušo nogāžu un ekstensīvi apsaimniekoto ielejas terašu pļavu daudzveidību.

Dabas liegums „Rūjas paliene”

Aizsardzības kategorija: dabas liegums ietilpst Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā, NATURA 2000 teritorija. *Administratīvais iedalījums Mazsalacas novadā:* Mazsalacas novada Sēļu pagasts; Rūjienas novada Vīlpulkas pagasts, Jeru pagasts. *Platība:* 444 ha. *Dibināšanas gads:* 2004.

Dabas aizsardzības plāns: ir. Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: nav. Dabas aizsardzības plāns regulē dabas aizsardzības un pārējo interešu līdzsvarotu saskaņošanu un nodrošina dabas vērtību turpmāku pastāvēšanu. Tas apstiprināts ar Vides ministrijas rīkojumu Nr.91 (20.02.2007.)

Teritorija ietver palienu pļavu kompleksu, kas nodrošina dzīves vidi vairākām retajām un aizsargājamajām putnu sugām. Teritorijas galvenā vērtība ir ķikuts, kam šajā

¹ Gadījumā, ja teritorijas plānojuma izstrādes laikā novada ĪADT tiek izstrādāti, individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, tad šie noteikumi regulē ĪADT atļautās darbības.

teritorijā esošie riesti pieder sugas riestu kompleksam ap Burtnieka ezeru, kas ir sugai nozīmīgākais Ziemeļlatvijā. Teritorijā konstatēts arī augsts griežu blīvums. Pavisam teritorijā konstatētas 7 ES Putnu Direktīvas 1.pielikumā un viena ES Biotopu Direktīvas 2.pielikumā minētas sugas. Tās visas ir arī Latvijas īpaši aizsargājamās dzīvnieku sugas. Teritorijā konstatēti arī 3 ES Biotopu Direktīvas 1.pielikumā minētie pļavu biotopi.

Dabas liegums „Ziemeļu purvi”

Aizsardzības kategorija: dabas liegums (NATURA 2000 teritorija, putniem nozīmīga teritorija, pārrobežu Ramsāres vieta. *Administratīvais iedalījums Mazsalacas novadā:* Mazsalacas novada Ramatas pagasts. *Platība:* 6791 ha. *Dibināšanas gads:* 1977., kā dabas liegums kopš 2011.gada. *Dabas vērtības:* Augstais purvs ar ciņu-lāmu kompleksiem un distrofiem ezeriem. *Sastopami arī pārejas purvi, purvaini priežu meži un melnalkšņu staigņāji.*

Dabas aizsardzības plāns: nav. *Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi:* nav.

Pēc 25.01.2011. (MK 25.01.2011. noteikumu Nr.82 redakcijā) dabas lieguma "Ziemeļu purvi" teritorijas robežu izmaiņām, tajā iekļauti bijušie dabas liegumi Līmšānu un Pirtsmeža purvs.

Limšānu purvs. *Platība:* 447 ha. *Dibināšanas gads:* 1977. Teritorija ietver rietumu tipa augsto purvu ar ciņu meldru. *Sastopami tādi ES Biotopu direktīvas aizsargājami biotopi kā neskarti augstie purvi, pārejas purvi un sliksņas, purvaini meži, degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās. Purvu ietver purvainis priežu mežs, kā arī sausi skujukoku un jauktu koku meži. Purva apmalēs fragmentāri pārejas purvi.*

Dabas aizsardzības plāns: nav. *Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi:* nav.

Pirtsmeža purvs. *Platība:* 571 ha. *Dibināšanas gads:* 1987. Teritorija veidota izcilu augsto purvu aizsardzībai. Teritorijā konstatēts liels skaits aizsargājamo putnu sugu: melnais stārķis, bezdelīgu piekūns, rubenis, mednis, dzērve, grieze, dzeltenais tārtiņš, lietuvainis, kuitala.

Dabas aizsardzības plāns: nav. *Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi:* nav.

Dabas liegums „Vidusburtnieks”

Aizsardzības kategorija: dabas liegums, NATURA 2000 teritorija. *Administratīvais iedalījums Mazsalacas novadā:* Mazsalacas novada Sēļu pagasts. *Platība:* 1385 ha. *Dibināšanas gads:* 2006.

Sastopami vērtīgi ozolu-apšu-priežu meži, ozolu meži un priežu-egļu meži, Plašās mežu platības mijas ar palieņu pļāvām, upēm, vecupēm un pārpurvotiem sektoriem. Dabas liegumā ir konstatētas 15 retu un aizsargājamo augu sugas, 17 retas un aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas.

Dabas aizsardzības plāns: ir. **Individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi:** nav. Dabas aizsardzības plāns apstiprināts ar Vides ministrijas rīkojumu Nr. 30 (26.01.2006.).

Lai noteiktu konkrētas rīcības likumā „Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu” noteikto mērķu un uzdevumu sasniegšanai, izstrādāts **ZBR ainavu ekoloģiskais plāns** (turpmāk - AEP). AEP ir parādītas teritorijas vēja ģeneratoru uzstādīšanai un vietas, kur jāveic pasākumi dzīvnieku migrācijas nodrošināšanai, ekosistēmu atjaunošana, kā arī teritorijas, kur būtu ierobežota derīgo izrakteņu ieguve. ZBR AEP ainavu telpu pasēs ir

iestrādāta prasība, šo teritoriju izmantošanai un apsaimniekošanai, tostarp arī prasība, ka derīgo izrakteņu ieguvē prioritāte ir esošo karjeru izmantošanai.

AEP saskaņā ar 3.pielikumu, visā ZBR teritorijā ir izdalītas 42 ainavu telpas septiņās teritoriju kategorijās, kuras kopā veido ZBR ainavas telpisko struktūru, t.sk. Mazsalacas novadā uz dabas un ainavas vērtību pamata ir izdalītas atsevišķas teritorijas - starptautiskās nozīmes Ziemeļu purvu mežu un mitrāju biocentrs, starptautiskas nozīmes Ziemeļu purvu – Sedas mežu un mitrāju koridors un iekšzemes ūdeņu un mitrāju koridors ar buferzonu (Salaca). ZBR ainavu ekoloģiskajā plānā ir izdalītas un uz Mazsalacas novadu ir attiecināmas Burtnieku kultūrainava un Mazsalacas kultūrainava. Mazsalacas novadā atrodas arī Burtnieku drumlinu ainava - ainavu telpa ar dominējošiem ainavu tipiem bez speciālām prasībām zemes izmantošanā. To izmantošanā un apsaimniekošanā jāievēro AEP iestrādātās vadlīnijas dabas aizsardzībai un prasības.

4.1.5. Īpaši aizsargājамie dabas pieminekļi

Novadā atrodas vēl citas īpaši aizsargājamas teritorijas – dabas pieminekļi, alejas, koki, dižakmeņi un mikroliegumi.

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem Nr. 175 no 2001.gada 17.aprīļa (prot. Nr.18 7.§) „Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem” Mazsalacas novadā atrodas deviņi dabas pieminekļi – aizsargājамie ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi.

Tabula 4-2. Aizsargājамie ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi.

(www.daba.gov.lv)

Teritorijas kods	Nosaukums	Adm. teritorija	Platība (ha)	Aizsardzībā kopš	Tiesību akts, kas nosaka aizsardzību	Cita informācija
4187	Dauģēnu klintis un alas	Mazsalacas pag.	12,4	1977	17.04.2001. MK noteikumi Nr. 175 „Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem” ar grozījumiem, kas izdarīti līdz 25.06.2009.	Atļautās un aizliegtās darbības nosaka 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”
4188	Neļķu klintis un alas	Mazsalacas pag.	6,2	1977		
4189	Silmaču iezis un alas	Mazsalacas pag.	1,7	1977		
4193	Bezdelīgu klintis un alas	Skaņkalnes pag.	9,6	1977		
4194	Dzelveskalna atsegumi un alas	Skaņkalnes pag.	5,2	1977		
4195	Govs ala un avots	Skaņkalnes pag.	1,3	2001		
4196	Gudzonu ala	Skaņkalnes pag.	2,2	1977		
4197	Skaņkaiskalns	Skaņkalnes pag.	5,2	1977		

Mazsalacas novada teritorijas plānojums 2013.-2024.gadam Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums Vides pārskats

Teritorijas kods	Nosaukums	Adm. teritorija	Platība (ha)	Aizsardzībā kopš	Tiesību akts, kas nosaka aizsardzību	Cita informācija
4191	Ramatas lielakmens	Ramatas pag.		1977		

Atbilstoši MK noteikumiem Nr.888 no 2005.gada 22.novembra (prot. Nr.68 33.§) „Noteikumi par aizsargājamām alejām” Mazsalacas novadā noteikts viens dabas piemineklis – aizsargājamā aleja „Mazsalacas Parka ielas aleja”.

Tabula 4-3.Dabas piemineklis- aizsargājamā aleja „Mazsalacas Parka ielas aleja”
(www.daba.gov.lv)

Teritorijas kods	Teritorijas nosaukums	Adm. teritorija	Platība (ha)	Aizsardzībā kopš	Tiesību akts, kas nosaka aizsardzību	Cita informācija
9047	Mazsalacas Parka ielas aleja	Mazsalaca	0,7	2005	MK 22.11.2005. noteikumi Nr. 888 „Noteikumi par aizsargājamām alejām”	Atļautās un aizliegtās darbības nosaka 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”

Pēc LVGMC datu bāzē „Īpaši aizsargājamo un reto koku reģistrs” pieejamās informācijas Mazsalacas novadā reģistrēti dižkoki, potenciāli dižkoki un 3 īpatnēji koki (skatīt 4-4. tabulu). Prognozējams, ka līdz ar vairāku sugu dižkoku minimālā izmēra samazināšanu, saskaņā ar MK 16.03.2010. noteikumiem Nr. 264, valsts aizsardzībā esošu dižkoku skaits Mazsalacas novadā ir lielāks nekā ir apzināts līdz šim.

Tabula 4-4. Īpaši aizsargājamo un reto koku saraksts.(Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmā „OZOLS”)

ID	Suga	Aizsardzības kategorija	Atrašanās vieta	Apkārtmērs (m)	Augstums (m)
Mazsalaca					
2590	Balzambaltegle (Abies balsamea (L.) Mill.)	Dižkoks	Valtenberģu muižas (tagad Mazsalacas vidusskolas) parkā, 50 m uz ziemeļaustrumiem no pils	2,03	24,1
248	Parastā liepa (Tilia cordata Mill.)	Dižkoks	Mazsalacas parks	6,43	25
2584	Parastā liepa (Tilia cordata Mill.)	Dižkoks	Valtenberģu muižas (tagad Mazsalacas vidusskolas) parkā, 150 m uz austrumiem no jaunās skolas	5,15	29,3

**Mazsalacas novada teritorijas plānojums 2013.-2024.gadam Stratēģiskais ietekmes uz vidi
novērtējums Vides pārskats**

467	Vīksna (<i>Ulmus laevis</i> Pall.)	Dižkoks	Mazsalacas parks	6,49	29,4
468	Vīksna (<i>Ulmus laevis</i> Pall.)	Dižkoks	Mazsalacas parks	5,04	33
469	Vīksna (<i>Ulmus laevis</i> Pall.)	Dižkoks	Mazsalacas parks	3,58	32
2587	Vīksna (<i>Ulmus laevis</i> Pall.)	Dižkoks	Salacas ielejas krūmājā 100 m uz dienvidiem no Mazsalacas baznīcas	4,82	28,8
2586	Āra bērzs (<i>Betula pendula</i> Roth)	Dižkoks	Valtenbergu muižas (tagad Mazsalacas vidusskolas) parkā pie sporta laukuma	3,05	30,1
2585	Parastais ozols (<i>Quercus</i> <i>robur</i> L.)	Dižkoks	Starp Valtenbergu pili un jauno Mazsalacas skolu, ceļmalā	4,85	24,2
2589	Parastais ozols (<i>Quercus</i> <i>robur</i> L.)	Dižkoks	20 m uz ziemeļiem no Mazsalacas luterāņu baznīcas, pie krauto akmeņu žoga	4,05	25,5
2588	Parastā liepa (<i>Tilia cordata</i> Mill.)	Dižkoks	Uz dienvidrietumiem no Valtenbergu pils, parkā	3,65	28,8
2583	Parastā priede (<i>Pinus</i> <i>sylvestris</i> L.)	Īpatnējs koks	Aurupītes kreisā krasta nogāzē pie Mazsalacas kapsētas ceļa tiltiņa	1,74	18,9
Mazsalacas pagasts					
2591	Parastais ozols (<i>Quercus</i> <i>robur</i> L.)	Dižkoks	Mazsalacas - Ramatas ceļa labajā malā, 200 m uz dienvidaustrumiem no Ceļiem	6,99	18
2592	Parastais ozols (<i>Quercus</i> <i>robur</i> L.)	Potenciālais dižkoks	Mežā virs Neļķu klintīm	3,99	27,6
Sēļu pagasts					
2625	Parastais ozols (<i>Quercus</i> <i>robur</i> L.)	Dižkoks	Uz bijušās Dreimaņu zemes, 400 m uz ziemeļiem no Sēļu skolas	5,36	21
2627	Parastā ieva (<i>Padus avium</i> Mill.)	Dižkoks	Uz ziemeļrietumiem no Pantenes muižas drupām	2,14	15,3
2630	Parastā kļava (<i>Acer</i> <i>platanoides</i> L.)	Dižkoks	Pantenes parkā pie muižas drupām	3,51	26
2628	Parastā liepa (<i>Tilia cordata</i> Mill.)	Dižkoks	Pantenes muižas parkā	4,4	27
2626	Parastais ozols (<i>Quercus</i> <i>robur</i> L.)	Dižkoks	Pantenē	4,05	22
2629	Āra bērzs (<i>Betula pendula</i> Roth)	Potenciālais dižkoks	1,5 km uz ziemeļrietumiem no Sēļiem, Eglīšu pagalma	2,9	27
Skankalnes pagasts					
2631	Parastais ozols (<i>Quercus</i> <i>robur</i> L.)	Dižkoks	Pie bijušām Grobām	6,23	16,3
2632	Parastais ozols (<i>Quercus</i> <i>robur</i> L.)	Dižkoks	Lejasmeirēnos	5,54	13,6
2633	Parastais ozols (<i>Quercus</i>	Dižkoks	Pie Grobiem, tūrumā	4,88	17,2

Mazsalacas novada teritorijas plānojums 2013.-2024.gadam Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums Vides pārskats

	robur L.)				
Ramatas pagasts					
2609	Parastā liepa (<i>Tilia cordata</i> Mill.)	Dižkoks	10 m uz rietumiem no Raudītēm	6,4	27,5
2610	Parastā liepa (<i>Tilia cordata</i> Mill.)	Dižkoks	Silauniekos	4,07	22
2614	Pūpolvītols (<i>Salix caprea</i> L.)	Dižkoks	300 m uz dienvidiem no bijušajām Kolām	3,9	17
2302	Rietumu tūja (<i>Thuja occidentalis</i> (L.))	Dižkoks	z/s "Kraustiņi" pagalmā	1,76	15
2612	Vīksna (<i>Ulmus laevis</i> Pall.)	Dižkoks	Pļavā pie bijušajām Kolām	4,2	28
2613	Vīksna (<i>Ulmus laevis</i> Pall.)	Dižkoks	100 m uz ziemeļiem no bijušajām Kolām	5,4	23
2615	Baltais vītols (<i>Salix alba</i> (L.))	Dižkoks	50 m uz ziemeļiem no Zariņiem	6,15	18,5
2611	Parastā liepa (<i>Tilia cordata</i> Mill.)	Dižkoks	100 m uz dienvidaustrumiem no Raudītēm	4,25	10
2616	Parastā egļu (<i>Picea abies</i> (L.) H.Karst)	Īpatnējs koks	Netālu no Ramatas ietekas Salacā, neliela Ramatā ietekošā strautiņa krastā	0,32	4,4
2608	Baltais vītols (<i>Salix alba</i> (L.))	Īpatnējs koks	150 m uz dienvidaustrumiem no Raudītēm	4,75	22,5

4.1.6. Mikroliegumi

Saskaņā ar 16.03.2000. Sugu un biotopu aizsardzības likuma (ar pēdējiem grozījumiem līdz 15.12.2011.) 8. panta otro daļu Mazsalacas novada teritorijā ir izveidoti 15 mikroliegumi (skatīt 4-5. tabulu) – 1 skuju koku meža biotopam, 1 slapjam priežu un bērzu meža biotopam, 1 mistrotam skuju un lapu koku meža biotopam, 1 citu lapu koku meža biotopam, 9 mednim un 2 baltmuguras dzenim. Mikroliegumu kopējā platība ir 280 ha.

Visi mikroliegumi atrodas VAS „Latvijas valsts meži” īpašumā. Mikroliegumos aizliegtās un atļautās darbības nosaka MK 18.12.2012. noteikumi Nr.940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”.

Tabula 4-5. Mikroliegumu saraksts. (www.daba.gov.lv)

Nr. p.k.	Kods	Mežniecība	Kvartāls	Nogabali	Platība (ha)
Ramatas pagasts					
1.	645	Ziemeļvidzemes VM Mazsalacas M	89.	8.-10., 18., 19., 22., 23.	15,6
2.	646	Ziemeļvidzemes VM Mazsalacas M	112.	20.-25., 33., 34., 35.	11,0
3.	647	Ziemeļvidzemes VM	115.	16., 22., 24., 25.	12,4

Mazsalacas novada teritorijas plānojums 2013.-2024.gadam Stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums Vides pārskats

Nr. p.k.	Kods	Mežniecība	Kvartāls	Nogabali	Platība (ha)
		Mazsalacas M	116.	5.-8., 12.-14.	8,8
			123.	1., 2.	3,4
4.	804	Ziemeļvidzemes VM Mazsalacas M	39.	26.	2,6
5.	805	Ziemeļvidzemes VM Mazsalacas M	45.	5., 6., 8., 9.	5,9
6.	806	Ziemeļvidzemes VM Mazsalacas M	45.	20., 21.	2,7
			44.	19.	1,5
7.	807	Ziemeļvidzemes VM Mazsalacas M	50.	14., 24.	1,7
8.	808	Ziemeļvidzemes VM Mazsalacas M	68.	21.	1,1
Skauņkalnes pagasts					
9.	648	Ziemeļvidzemes VM Mazsalacas M	166.	1.-3.	10,9
			153.	2.-8.	26,6
10.	649	Ziemeļvidzemes VM Mazsalacas M	162.	1., 3.-6.	10,7
			161.	1.-15.	27,0
			149.	13.-16.	6,1
			148.	14., 15., 17., 18.	7,4
11.	650	Ziemeļvidzemes VM Mazsalacas M	180.	5.-14	22,7
			181.	1.	1,1
12.	651	Ziemeļvidzemes VM Mazsalacas M	189.	2.-5., 7., 10.	11,4
			177.	2., 3., 7.-10.	11,9
13.	652	Ziemeļvidzemes VM Mazsalacas M	213.	2.,3.,7.,8.,10.	6,1
			212.	3.,5.-8.,11.	8,9
14.	653	Ziemeļvidzemes VM Mazsalacas M	241.	1.-7.,9.-13.	22,0
			233.	5.,6.,8.-11.,16.,17.	11,7
			232.	5.-22.	26,5
15.	796	Ziemeļvidzemes VM Mazsalacas M	237.	4.	2,3

4.1.7. Ainavas

Mazsalacas novads ietilpst Ziemeļvidzemes ainavzemē. Tā pieder pārejas apgabalam starp augstieņu, lidzenumu un ieleju ainavzemēm. Ziemeļvidzemes ainavzemē ietilpst vairāki ainavapvidi. Visa novada teritorija atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorijā. Tā ir vienīgā šāda veida un tik plaša īpaši aizsargājamā dabas teritorija Latvijā, kurā starptautiski nozīmīgas dabas un ainaviskās vērtības tiek saglabātas nodrošinot ilgtspējīgu sociālo un ekonomisko attīstību.²

² <http://www.daba.gov.lv>, Dabas aizsardzības pārvaldes datu bāzes.

Lai noteiktu konkrētas rīcības likumā „Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu” noteikto mērķu un uzdevumu sasniegšanai, ir izstrādāts ZBR ainavu ekoloģiskais plāns (AEP). AEP uz dabas un ainavas vērtību pamata ir izdalītas atsevišķas nozīmīgas teritorijas. Mazsalacas novadā uz dabas un ainavas vērtību pamata ir izdalītas atsevišķas teritorijas - starptautiskās nozīmes Ziemeļu purvu mežu un mitrāju biocentrs, starptautiskas nozīmes Ziemeļu purvu – Sedas mežu un mitrāju koridors un iekšzemes ūdeņu un mitrāju koridors ar buferzonu (Salaca). Uz Mazsalacas novadu ir attiecināmas Burtnieku kultūrainava un Mazsalacas kultūrainava, kā arī Burtnieku drumlinu ainava - ainavu telpa ar dominējošiem ainavu tipiem bez speciālām prasībām zemes izmantošanā.

Ziemeļu purvu mežu un mitrāju biocentru veido liela priežu un bērzu meža masīva un augsto purvu ainava. Meža masīvs nav fragmentēts. Augsta estētiskā vērtība ir augsto purvu ar lāmu un akaču kompleksu ainavām, kā arī priežu mežu ainavai abpus Salacai. Ainavā nav nozīmīgu kultūrvēsturisko objektu un augstas kultūrvēsturiskās vērtības. Kultūrvēsturiska vērtība ir saglabājušām pļavām starp purviem. Pašreiz nav novērojamas lielas izmaiņas mežu ainavu struktūrā, izbūvējot meža ceļus, mežistrāde meža masīvos var strauji pieaugt, kas izpaudīsies ainavas fragmentācijā. Sagaidāma lauksaimniecībā izmantojamo zemju pakāpeniska apmežošana, kā rezultātā meža ainavu matricā izzudīs lauksaimniecības zemju plankumi – novērojama ainavu homogenizācija. Biocentra kodolzonās nav pieļaujama derīgo izrakteņu ieguve, mežu plantāciju ierīkošana, vēju generatoru uzstādīšana un vienlaidus apbūves attīstība. Vienīgais ierobežojums, kas attiecas uz buferzonu ir, ka to nedrīkst transformēt citos zemes izmantošanas veidos.

Ziemeļu purvu - Sedas mežu un mitrāju biocentru koridoru veido liela priežu un mistrotu audžu meža masīva ainava un mozaīkveida ainava ar mežu masīviem un augstajiem purviem. Koridora platums (10-20km), attālums starp bioloģiski augstvērtīgajiem meža nogabaliem (10-15km). Ainavas estētiskā vērtība un ainavas vizuālais jutīgums kopumā zems, jo tai nav raksturīgi atklāti panorāmas skati. Augsta estētiskā vērtība ir augsto purvu ar lāmu un akaču kompleksiem ainavām. Ziemeļu purvu-Sedas koridora buferzonu veido meža masīva ainava ar lauksaimniecības zemju plankumiem. Koridora ziemeļu daļā dominē mozaīkveida ainava ar lieliem purvu un mežu masīviem. Nozīmīgs buferzonas ainavas elements ir Sedas un Rūjas palieņu pļavas. Buferzonumežu un pļavu ainavai nepiemīt augsts vizuālais jutīgums, jo tās ir grūti sasniedzamas. Augsta estētiskā vērtība ir Rūjas palieņu pļavām.

Iekšzemes ūdeņu un mitrāju koridora ar buferzonu (Salaca) centrālais ainavas elements ir upes ielejas koridors, kam piemīt ļoti svarīga ekoloģiska nozīme – tas kalpo par migrācijas ceļu daudzām augu un dzīvnieku sugām. Upes ieleja, sākot no Mazsalacas, ir dziļa un apaugusi ar kokiem. Nogāžu apaugumam ir liela nozīme ūdens noteces regulēšanā, minerālo barības vielu noplūdes ierobežošanā un nogāžu erozijas procesu aizkavēšanā. Posmā Burtnieku ezers – Mazsalaca, Salacas ieleja galvenokārt ir atklāta ainavas telpa, kur dominē lauksaimniecībā izmantojamās zemes, galvenokārt pļavas. Mazsalacas – Staiceles posmā mozaīkveida struktūra ir Staiceles un Ramatas pašvaldību teritorijās, kur atklātās ainavas upes ielejā un pamatkrastā mijas ar lielākiem un mazākiem mežu masīviem.

Starptautiskajiem kritērijiem atbilst arī Salacas upes koridors ar buferzonu, kas ir nozīmīgs lašveidīgo zivju migrācijai. Lai nodrošinātu minētā koridora funkcionēšanu, AEP paredz Staiceles aizsprosta likvidāciju, upes aizauguma samazināšanu un lašveidīgo zivju nārstu vietu saglabāšanu un uzturēšanu, vienlaikus pieļaujot tūrisma un rekreācijas attīstību. Teritorijā nav pieļaujama vēja elektrostaciju būvniecība.

Burtnieku kultūrainava - ainavas struktūru nosaka Burtnieku ezera pazeminājums un tam pieguļošā drumlinu ainava. Burtnieku ezers un tā plašie krasti ir radījuši priekšnosacījumus, ka tā apkārtnē ir liela kultūrvēsturisko elementu koncentrācija.

Daudzviet ainavā ir saglabājušās vēsturiskās Burtnieku ezera pļavas. Kultūrvēsturiskās ainavas statuss ainavai šajā gadījumā nodrošina arī bioloģisko vērtību saglabāšanu.. Burtnieku ezers ir nozīmīgs migrējošo putnu (piemēram, zosu) atpūtas vieta un apkārtējās lauksaimniecībā izmantojamās zemes to barošanās vietas.

Mazsalacas kultūrainava - ainavas struktūru nosaka Salacas ieleja un tai pieguļošā priežu mežu un mozaīkveida viļņota reljefa ainava. Tā ir ainava ar augstu estētisko vērtību, kas saistīta ar izciliem skatiem, kas paveras no Salacas krasta klintīm (Daugēnu klints, Neļķu klints, Skaņākalna klints) uz Salacas ieleju, un skatiem, kas paveras no upes uz augstāk minētajām klintīm. Vienas no estētiski augstvērtīgajām skatu perspektīvām ZBR. Kultūrvēsturiskā vērtība piemīt Mazsalacas pilsētas vēsturiskajai apbūves struktūrai, Valtenberģu muižas kompleksam, Vikšēnu un Skaņkalnes pilskalniem, senkapiem un kulta vietām – alām, akmeņiem un ozoliem. Nozīmīgi arheoloģiskie kultūrvēsturiskie objekti ir pareizticīgo baznīca, Grūbes dzirnavas un Jaunlaņģu klēts. Ainavu telpā kultūrvēsturiskās ainavas elementi ir etnogrāfiska tipa viensētas un ceļi ar alejām.

Kultūrainavās nebūtu vēlams atbalstīt lauksaimniecībā izmantojamo zemju apmežošanu, meža plantāciju ierīkošanu, vēja ģeneratoru uzstādīšanu, jaunu karjeru ierīkošanu. Lauksaimniecības zemju apmežošanas gadījumā, ja tā nav novēršama, izstrādājams ainavu dizaina plāns. Kultūrvēsturiskajās ainavās saglabājama vēsturiski izveidojusies apbūves struktūra. Nebūtu vēlams jaunu ciemu veidošana, bet jaunas vienlaidus apbūves gadījumā, ieteicams paplašināt esošos ciemus. Ainavu telpas ar vērtīgiem kultūrvēsturiskiem objektiem un augstu ainavu estētisko kvalitāti ir iekļaujamas ZBR ainavu aizsardzības zonā.

Burtnieku drumlinu ainava struktūru nosaka drumlinu lauks, kur reljefa paaugstinājumos ir izvietojusies lauksaimniecībā izmantojamās zemes – tīrumi, bet pazeminājumos – meža puduri, pļavas un ganības. Ainavai ir raksturīgi, ka ceļi virzās pa drumlinu mugurām. Arī viensētas izvietotas drumlinu paceltajās reljefa formās. Ceļu novietojums reljefa pacēlumos nodrošina augstu ainavas pārskatāmību. Līdz ar to jebkuras izmaiņas ainavā ceļu tiešā tuvumā būtiski ietekmē ainavas vizuālo vērtību. Attālinoties no lielākajiem autoceļiem ainavas vizuālais jutīgums samazinās. Drumlinu pazeminājumos ir vērojama pļavu aizaugšana ar krūmiem, kā rezultātā samazinās ainavas estētiskā, bioloģiskā un kultūrvēsturiskā vērtība.

AEP ainavas saglabāšanai ir noteikta virkne priekšlikumu, esošo vērtību saglabāšanai. Šajā ainavu telpā jā saglabā esošās lauksaimniecības zemes, nepieciešama mozaīkveida ainavas struktūras saglabāšana. Lauksaimniecības zemju apmežošana ir atbalstāma gadījumos, ja tās rezultātā tiek savienoti atsevišķi meža puduri, ņemot vērā migrējošo putnu barošanās vietu nosacījumus. Pirms teritorijas apmežošanas ieteicams izstrādāt ainava dizaina plānu. Migrējošo putnu barošanās vietās ir saglabājami labības sējumi vai zālāji. Nav vēlama intensīvo monokultūru (piemēram, rapša) sējumu veidošana vienlaidus platībās. Lai samazinātu barības vielu noplūdi no tīrumiem, gar upēm jā saglabā līdz 10 m plata neapstrādāta josla ar zālāju.

Galvenie Mazsalacas novada ainavas veidojošie elementi ir reljefs, mežu masīvi, lauksaimniecībā izmantojamās zemes (tīrumi, pļavas, ganības u.c.), ūdenstilpes, purvi un pārmitrās teritorijas, kultūrvēsturiskie un dabas aizsardzības objekti, lineārie ainavu elementi (ceļi, gaisvadu elektrolīnijas, meliorācijas grāvji u.c.) un apdzīvotās vietas (pilsēta, novada ciemi un viensētas). Ekoloģiskā struktūra veido integrētu dabisko un antropogēnās ietekmes teritoriju sistēmu, kas nodrošina gan tipisko, gan unikālo ainavu saglabāšanu, kā arī sekmē dabas elementu aizsardzību.

No dabas faktoriem ir jāatzīmē Salacas un Rūjas upju senlejas, to formas un nogulumu sastāvs, kas kopumā nosaka galveno ainavu morfoloģisko tipu veidošanos un

teritoriālo izplatību. Lielākās apdzīvotās vietas novadā ir veidojušās upju krastos, kur upju ielejas kopā ar apbūvi veido novadam raksturīgās kultūrvēsturiskās ainavas.

Salacas ielejā, vadoties galvenokārt pēc reljefa formām, dabas parka teritorijā izdalāmi divi galvenie ainavu tipi Salacas ieleja, kas ietver upes koridoru, un ielejas pamatkrasta viļņotais līdzenums (ietverot apkārtējos meža masīvus un atklātās lauksaimniecības zemju platības).

Salacas ielejai raksturīga ir mozaīkveida struktūra, kas ir veidojusies pateicoties ļoti daudzveidīgiem dabiskajiem apstākļiem, kā arī cilvēka darbības rezultātā, izmantojot ielejas nogāzes un tās pamatkrasta līdzenumus lauksaimniecībā. Mazsalacas – Staiceles posmā izteiktāka mozaīkveida struktūra vērojama Staiceles un Ramatas pašvaldību teritorijās, kur atklātās ainavas upes ielejā un pamatkrasts mijas ar lielākiem un mazākiem mežu masīviem. Savukārt Skaņkalnes un Mazsalacas pašvaldību robežās dabas parka teritoriju lielākoties sedz vienlaidus mežu masīvi.

Mazsalacas – Staiceles posmā ir izšķirami šādi funkcionālo ainavu tipi:

- lauku jeb agrārās ainavas – dominē lauksaimnieciskā darbība, kas nosaka ainavas uzbūvi un tajā notiekošos procesus;
- Salacas ielejā izdalāmi divi lauku ainavas apakštipi:
 - tradicionālās lauku ainavas – ar nelielām tīrumu platībām, lauku sētām un līdzenumu ainavai raksturīgu grāvju tīklu, savrupiem kokiem un koku grupām. Šīs ainavas atspoguļo zemes lietojumveidu struktūru pagājušā gadsimta 30. - 40. gados, tādēļ uzskatāmas par kultūrvēsturisku vērtību. Teritorijā šāda veida ainavas ir samērā reti sastopamas. Tās vērojams uz ielejas nogāzēm un virspalu terasēs ap Staiceli un Viķiem, kā arī dažviet aizņem lielākas platības ielejas pamatkrastā (piemēram, ap Iģes izteku);
 - meliorētās lauku ainavas – ar plašām atklātām teritorijām un lieliem tīrumu masīviem. Tās galvenokārt dominē ielejas pamatkrastā un tam pieguļošajās lauksaimniecības zemēs. Salīdzinot ar tradicionālo lauku ainavu, šis ainavu tips aizņem daudz plašākas teritorijas Viķu apkārtnē un Ramatas pagasta teritorijā;
- meža ainavas – tajās dominē mežsaimnieciskā darbība. Šis ir izplatītākais ainavu tips Salacas ielejā, kā arī tās apkārtnē. Konkrētajā posmā raksturīgākās ir meža mozaīkveida ainavas, kuras raksturo augšanas apstākļu un koku sugu sastāva daudzveidību (Staiceles un Mazsalacas pašvaldību teritorijās), kā arī vairāk viendabīgās meža ainavas, kur dominē sausieņu meži (Skaņkalnes pagasta teritorijā);
- urbanizētās ainavas – pilsētas un ciemati, kur dominē cilvēka veidotie elementi un vērojama liela antropogēnā slodze uz vidi, kā arī izteiktas vides problēmas. Šajā Salacas ielejas posmā izteiktākā urbanizētā ainava vērojama Staiceles pilsētā (īpaši bijušās papīrfabrikas teritorijā);
- transporta koridoru ainavas – tās ir saistītas ar ceļiem un citām līnijveida būvēm, kur dominē transporta ietekme uz apkārtni. Pagaidām šajā teritorijā transporta koridori nav īpaši izteikti (ceļi saplūst ar apkārtējo ainavu, kļūstot par tās elementiem), taču nākotnē, ja tiks turpināt „Ziemeļu stīgas” projekts, asfaltējot ceļa posmu no Staiceles līdz Mazsalacai, tā ietekme uz apkārtni varētu ievērojami pieaugt.

Būtiska ir *Rūjas* upes ielejai raksturīgās atklātās ainavas ar atsevišķiem mežu un krūmāju puduriem saglabāšana un atjaunošana upes un vecupju krastos.

Kā viena no galvenajām kultūrvēstures un ainaviskajām vērtībām ir Mazsalacas pilsētas tradicionāla apbūve (tai skaitā koka). Ap Mazsalacas pilsētas centru ir izveidojusies divu stāvu dzīvojamo māju un privātmāju apbūve. Pamatā savrupmājas Mazsalacā ir 1-2 stāvu mūra vai koka celtnes ar divslīpju jumtiem. Daļu apbūves gabalu teritorijas aizņem saimniecības ēkas, siltumnīcas, augļu un sakņu dārzi. Pilsētā dažādās vietās ir saglabājusies vēsturiski atšķirīga apbūve. Mazsalacas centrā (piem. Rūjienas ielā, Kļavu ielā), nemainot plānojumu un sākotnējo apbūves blīvumu, ir saglabājusies 20. gs. pirmās puses koka apbūve – kompozicionāli viengabalaina un arhitektoniski vēsturiska telpiskā vide, kuru noteikti jāsaglabā. Vērtīgi ainavas elementi ir kultūras pieminekļi - Sv. Annas luterāņu baznīca un Valtenberģu muižas apbūve. Ar pilsētas un lauku vēsturisko apbūvi disharmonē padomju laikā celtie objekti – ražošanas ēkas - Pajūgu piederumu rūpnīca, Lauktechnikas iecirknis, fermas, kaltes, mehāniskās darbnīcas, „līvānu” un daudzdzīvokļu mājas, kas celti neievērojot ne ekoloģiskās, ne estētiskās prasības. Padomju laikā būvētās ēkas ir bezpersoniskas, ar zemu tehnoloģisko un celtniecības kvalitāti. Pilsētas centrā ir saglabājies rūpniecības objekts – lina fabrika, kuras apbūve funkcionāli neiekļaujas šajā teritorijā.

Apstādījumi Mazsalacā veidoti bez vienotas kompleksas sistēmas. Bez pārdomātiem projektiem veidoti pagalmu un ceļu malu apstādījumi, kur pašreiz atklājas koku pārlietu lielais tuvums ēkām un lielais noēnojums, kas traucē zāliena augšanu. Arī krūmi lielākoties neregulēti un pārauguši. Mazsalaca kvantitatīvā ziņā ir pietiekoši nodrošināta ar apstādījumiem, bet ir nepieciešama esošo stādījumu kvalitatīva uzlabošana. Galvenais uzdevums šajā jomā ir apstādījumu lietderības izvērtēšana un apstādīto teritoriju funkcionāla sakārtošana.

Ainavu degradējošie faktori Mazsalacas novadā:

- neapstrādātās lauksaimniecības zemes strauji aizaug ar krūmiem;
- nekoptas, aizaugušas ceļmalas un meliorācijas grāvji;
- meliorācijas rezultātā iztaisnotie upīšu posmi;
- kolhozu laikā celtie rūpnieciskie un saimnieciskie objekti;
- ceļu bojāšana ar lieljaudas mežizstrādes tehniku;
- bebru aizsprostu rezultātā applūdušas mežu teritorijas;
- nesakoptās viensētas un to apkārtne (tehnikas grausti, nezāles) u.c. faktori.

4.1.8. Kultūrvēsturiskais mantojums

UNESCO (Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija) Vispārējā deklarācijā uzsvērts, ka kultūras daudzveidība līdzās bioloģiskajai daudzveidībai ir cilvēces kopējais mantojums. Savukārt UNESCO konvencijā par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību nosauktas galvenās kultūras mantojuma sastāvdaļas:

- Pieminekļi - arhitektūras darbi, monumentāli gleznojumi un skulptūras, arheoloģiskie elementi vai struktūras, uzraksti, alu mājojokļi un pazīmju kombinācijas, kurām ir izcila vēstures, mākslas vai zinātnes vērtība;
- Ansambļi/celtnu grupas, kam arhitektūras, vienotības vai atrašanās vietas dēļ ir izcila vērtība no zinātnes, vēstures vai mākslas viedokļa;
- Ievērojamas vietas- cilvēku veidotas vai cilvēka un dabas mijiedarbībā veidojušās teritorijas, t.sk. arheoloģiskas nozīmes vietas, kurām piemīt izcila vēsturiskā, estētiskā, etnogrāfiskā vai antropoloģiskā vērtība.

Tabula 4-6. Valsts nozīmes aizsargājамie nekustамie kultūrvēsturiskie pieminekļi.
(Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas (turpmāk VKPAI) dati)

Nr. p.k.	Valsts aizsardzības Nr.	Pieminekļu veids	Pieminekļu nosaukums	Pieminekļu atrašanās vieta
Mazsalaca				
1.	4516	Māksla	Altāris	Baznīcas iela 24 , Mazsalacas Sv. Annas luterāņu baznīcā
2.	4517	Māksla	Ērģeles	Baznīcas iela 24 , Mazsalacas Sv. Annas luterāņu baznīcā
3.	2466	Arheoloģija	Mazsalacas Velna pagrabs - kulta vieta	Salacas upes labajā krastā
4.	6909	Arhitektūra	Klētis	Valtenberģu muižā
5.	6910	Arhitektūra	Parka paviljons	Valtenberģu muižā
6.	6911	Arhitektūra	Parks	Valtenberģu muižā
7.	6908	Arhitektūra	Pils	Valtenberģu muižā
8.	6912	Arhitektūra	Stallī	Valtenberģu muižā
9.	6907	Arhitektūra	Valtenberģu muižas apbūve	Valtenberģu muižas kompleksā
Mazsalacas pagasts				
10.	2461	Arheoloģija	Ceipu Upurozols - kulta vieta	Pie Ceipiem
11.	2464	Arheoloģija	Kukurbaļļu senkapi (Velna klēpis)	Pie Kukurbaļļu fermas
Sēļu pagasts				
12.	2483	Arheoloģija	Pantenes apmetne	Pantenes purvā pie Braukšām
13.	2484	Arheoloģija	Anģišu Velnakmens - kulta vieta	Pie Dreimaņiem
Skaņkalnes pagasts				
14.	2488	Arheoloģija	Vikšēnu pilskalns	Laņģupītes kreisajā krastā pie Pilskalniem
15.	2491	Arheoloģija	Skaņkalnes (Kolbergas) pilskalns	Salacas upes kreisajā krastā pie Lībiešiem

Tabula 4-7. Vietējas nozīmes aizsargājамie nekustамie kultūrvēsturiskie pieminekļi.
(VKPAI dati)

Nr. p.k.	Valsts aizsardzības Nr.	Pieminekļu veids	Pieminekļu nosaukums	Pieminekļu atrašanās vieta
Mazsalacas pagasts				
1.	2460	Arheoloģija	Vecdaugēnu viduslaiku kapsēta	Pie bijušajiem Vecdaugēniem

**Mazsalacas novada teritorijas plānojums 2013.-2024.gadam Stratēģiskais ietekmes uz vidi
novērtējums Vides pārskats**

2.	2462	Arheoloģija	Jenku krustakmens	Pie Jenkām
3.	2463	Arheoloģija	Jenku senkapi	Pie Jenkām
4.	2465	Arheoloģija	Promultu viduslaiku kapsēta (Lielais kalns)	Pie Promultiem
Ramatas pagasts				
5.	2470	Arheoloģija	Āboliņu senkapi	Pie Āboliņiem
6.	2471	Arheoloģija	Lejāņu apmetne	Pie Lejāņiem
7.	2472	Arheoloģija	Ramatas (krievu) senkapi	Ramatas upes labajā krastā, 1 km uz dienvidiem no mehāniskajām darbnīcām
Sēļu pagasts				
8.	2485	Arheoloģija	Pujēnu senvieta	Pie Pujēniem
9.	2487	Arheoloģija	Vecreļļu senkapi	Pie Vecrellēm
10.	6920	Arhitektūra	Sēļu vējdzirnavas	Sēļos
11.	6919	Arhitektūra	Sēļu pagastskola	Sēļos, „Dzirnavas”
Skaņkalnes pagasts				
12.	2489	Arheoloģija	Jaunvīksēnu senkapi	Pie Jaunvīksēniem, pie Vīksēnu pilskalna
13.	2490	Arheoloģija	Rūnu krustakmens	Pie Rūnām
14.	2492	Arheoloģija	Upurāla - kulta vieta	Salacas upes kreisajā krastā pie Skaņkalnes dārzniecības

Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā ieteicams papildus iekļaut vairākus Mazsalacas novada arhitektūras objektus.

Tabula 4-8. Valsts nozīmes aizsargājamo nekustamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļaujamo arhitektūras pieminekļu. (VKPAI dati)

Pieminekļu nosaukums	Datējums	Atrašanās vieta
Āža (Rāmju) krogs	19.gs.v.	Mazsalaca
Mazsalacas Sv. Annas luterāņu baznīca	17.gs., 1890.	Mazsalaca, Baznīcas ielā 24
Mazsalacas kapu vecā kapliča	18.gs. II p. (ap 1773.g.)	Mazsalaca, Mazsalacas kapi
Mazsalacas kapu jaunā kapliča	1939.g.	Mazsalaca, Mazsalacas kapi
Pārvaldnieka māja	19.gs. II p.	Mazsalaca, Parka ielā 31, Valtenbergu muižā
Kalpu māja	19.gs. II p.	Mazsalaca, Parka ielā 31, Valtenbergu muižā
Sēļu muižas apbūve	19.gs. I p.	Sēļu pagasts
1) Kungu māja	19.gs. I p., 1920 - tie	Sēļu pagasts

2) Klēts	19.gs. I p.	Sēļu pagasts
3) Stalli	19.gs. I p.	Sēļu pagasts
Skaņkalnes pareizticīgo baznīca	19.gs.b.	Skaņkalnes pagasts, Skaņkalnē
Grūbes (Skaņkalnes) ūdensdzirnavas	1896.g.	Skaņkalnes pagasts, Skaņkalnē

Kultūras pieminekļu aizsardzību nosaka LR likumdošana – (1992.02.12., ar grozījumiem) LR likums „Par kultūras pieminekļu aizsardzību” un no tā izrietošie normatīvie akti.

Valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu un to aizsargjoslu (aizsardzības zonu) robežas ir noteiktas Mazsalacas novada teritorijas plānojuma grafiskās daļas kartē.

Pateicoties teritorijas dabas bagātībām un kultūrvēsturiskajam mantojumam, pašvaldība ir iecienīts tūrisma objekts.

Tabula 4-9. Skaņākalna parka apmeklētāju skaits. (Avots: pašvaldības dati)

Rādītāji	2004.	2006.	2008.	2010.	2012.
Skolēni	11900	8200	5100	2800	2400
Pieaugušie	6600	9800	8100	7700	6700
Kopā	18500	18000	13200	10500	9100
Transporta vienības, kas iebraukušas parkā	1820	2252	2041	1215	1120

4.2. Esošā vides stāvokļa un kvalitātes apraksts

Vides kvalitāti novadā ietekmē dažādi cilvēka saimnieciskās darbības veidi – lauksaimniecības produkcijas ražošana, sadzīves notekūdeņu novadīšana vidē, katlu māju izmeši, dzelzceļu un autotransporta radītais piesārņojums, tranzīta uzņēmumu radītais piesārņojums, derīgo izrakteņu ieguve, pārrobežu ūdens un gaisa piesārņojums, mežsaimniecība (meža izciršana), būvniecība, esošās atkritumu izgāztuves, rekreācija un tūrisms u.c.

Novada teritorijas plānojumā netiek izvirzīti specifiski vides kvalitātes mērķi, bet, ievērtējot valsts vides politikā noteiktos un ņemot vērā reģiona plānojuma uzdevumus, ir noteiktas reģiona līmeņa prioritātes, t.sk. kvalitatīvas dabiskās vides uzturēšana un stiprināšana - kā galvenais pasākums noturīgai reģiona turpmākai attīstībai.

4.2.1. Virszemes ūdens un tā kvalitāte

Visi Mazsalacas novada virszemes un pazemes ūdensobjekti ietilpst Salacas upes sateces baseinā, kas savukārt ietilpst Gaujas upes sateces baseina apgabalā. Saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likumu ir izstrādāts Gaujas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns 2010. - 2015. gadam, lai uzlabotu virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti, veicinot to laba stāvokļa sasniegšanu.

Tabula 4-10. Virszemes ūdensobjekti Mazsalacas novadā. (avots: Mazsalacas novada teritorijas plānojuma 2013. - 2024. gadam Paskaidrojuma raksts)

Teritoriālā vienība	Upes	Ezeri un ūdenskrātuves
Mazsalaca	Salaca	
Mazsalacas pagasts	Krūkļupe (Ramatas pieteka) Melnupīte (Rūjas pieteka) Salaca ar pietekām – Nikuce un Promulta Aurupīte Pēkšēnupīte	
Ramatas pagasts	Salaca ar pietekām – Līvupe, Nikuce, Peida, Piģele un Ramata (ar pietekām – Krūkļupe, Ķīšupe un Zariņupe) Palmute Glāžupe Ezergrāvis	Ramatas Lielezers Ramatas Mazezers Rauskas ūdenskrātuve (Ramatas upē - izveidota 1990. gadā) Nuķa dzirnavezers
Skaņkalnes pagasts	Salaca Īģe Ķirele	Cēlēna dzirnavezers Grūbes dzirnavezers Īģes dzirnavezers Ķāvu dzirnavezers
Sēļu pagasts	Rūja ar pietekām – Palmute un Mellupīte	Sēļu diķis (1987. gadā pagasta centrā ierīkota mākslīgā ūdenskrātuve)

Virszemes ūdeņi Mazsalacas novadā aizņem 1137,6 ha jeb 3% no novada kopējās teritorijas. Novada hidrogrāfisko tīklu veido Salacas baseina upes Mazsalacas novads ietilpst 5 izdalītajos upju ūdens objektos. Lielāko daļu novada teritorija aizņem G306 Salacas un G307 Ramatas un G310 Rūjas izdalītie upju ūdens objekti. Abi pārējie ūdens objekti – G305 Īģe un G301 Salaca aizņem salīdzinoši nelielu novada teritorijas daļu. Novada nozīmīgākās ūdenstilpes ir Ramatas Lielezers, Ramatas Mazezers, Ramatas ūdenskrātuve, Sēļu diķis un virkne dzirnavezeru. Hidrogrāfisko tīklu papildina meliorācijas sistēmas.

Tabula 4-11. Mazsalacas novada nozīmīgāko virszemes ūdensobjektu raksturojums. (Avots: „Gaujas baseina apsaimniekošanas plāns”, 2006.)

Kods	Ūdensobjekta nosaukums	Tips	Tipa nosaukums	LR “Ūdens apsaimniekošanas likuma” 1. pantā definēto novadā esošo aizsargājamo teritoriju veidi ³	Kvalitāte	Ūdensobjekta platība teritoriālā vien., km ²
G 305	Īģe	4	Ritrāla tipa vidēja upe	ĪADT	augsta	Ramatas p.; 0,001 Skaņkalnes p.; 22,246
G306	Salaca	6	Lēna potamāla tipa liela upe	K, ĪADT	laba	Mazsalaca; 2,778 Mazsalacas p.; 39,941 Ramatas p.; 36,351 Skaņkalnes p.; 88,306

³ Ūdens apsaimniekošanas likuma 1. panta pirmajā daļā noteikto aizsargājamo teritoriju veidi un to apzīmējumi (norādītas tikai tās, kuras atrodas Mazsalacas novadā): L – lašveidīgo zivju ūdeņi, K – karpveidīgo zivju ūdeņi, P – peldvieta, peldūdeņi, IADT - īpaši aizsargājamas dabas teritorijas.

G301	Salaca	6	Lēna potamāla tipa liela upe	L, ĪADT	laba	Ramatas p.; 22,191
G307	Ramata	3	Ritrāla tipa (strauja) vidēja upe	ĪADT	laba	Mazsalacas p.; 11,150 Ramatas p.; 100,595
G310	Rūja	4	Potamāla tipa (lēna) vidēja upe	K, ĪADT	laba	Mazsalacas p.; 18,966 Ramatas p.; 12,161 Sēļu p.; 61,724

Saskaņā ar spēkā esošo likumdošanu (MK Nr.118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti"; 12.03.2002.), Mazsalacas novadā kā *prioritārie zivju ūdeņi* ir noteikti sekojošu ūdensteču posmi:

- Rūjas upei posmā no Rūjienas līdz grīvai ir noteikts prioritāro karpveidīgo zivju ūdeņu statuss;
- Salacai posmā no iztekas līdz Iģes grīvai ir noteikts prioritāro karpūdeņu statuss.

Virszemes ūdeņu kvalitātes prasības un vides kvalitātes mērķus nosaka LR „Ūdens apsaimniekošanas likums” (12.09.2002.) un saistībā ar to izdotie normatīvie akti. Līdz 2015.gada beigām visā Eiropas Savienībā, t.sk. Latvijā jānodrošina labs virszemes ūdeņu ekoloģiskais stāvoklis, pazemes ūdens kvantitāte un kvalitāte. Šo mērķu sasniegšanai izstrādā un ievieš pasākumu programmas.⁴ Mazsalacas novada ūdeņiem noteiktie vides kvalitātes mērķi un pasākumu programmas ir iekļautas Gaujas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā 2010.-2015. gadam (2009.).

Mazsalacas novada virszemes ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitātes aktuālākais vērtējums ir veikts Gaujas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāna izstrādes ietvaros (LVĢMC, 2009.). Informācija par šo vērtējumu, tāpat arī ūdens kvalitāti ietekmējošiem faktoriem un 2015.gadā sasniedzamo ūdensobjektu kvalitāti (vides kvalitātes mērķiem) ir apkopota 4-12.tabulā

Tabula 4-12. Ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes novērtējums, to ietekmējošie faktori un vides kvalitātes mērķi. (Avots: „Gaujas baseina apsaimniekošanas plāns”, 2006.)

Kods	Ūdensobjekta nosaukums	Ekoloģiskā kvalitāte, 2009.g	Ķīmiskais stāvoklis, 2009.	Kvalitāti ietekmējošie būtiskākie faktori	Riska ūdensobjekts, MK noteikumi Nr. 418, 31.0.2011.	2015.gadā sasniedzamā ekoloģiskā kvalitāte
G 305	Iģe	Augsta	Labs	-	Nav	Augsta
G306	Salaca	Laba	Labs	Punktveida morfoloģiskā slodze	Ir	Laba
G301	Salaca	Laba	Labs	-	Nav	Laba
G307	Ramata	Laba	Labs	-	Nav	Laba
G310	Rūja	Laba	Labs	-	Nav	Laba

⁴ Programmu izstrādi nosaka MK 25.06.2009. noteikumi Nr.646 „Noteikumi par upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāniem un pasākumu programmām”.

Salacas (G301, G306), Rūjas (G310), un Ramatas (G307) virszemes ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitāte ir laba, bet Īģes (G305) – augsta. Gaujas upju baseina apgabala ūdeņu ķīmiskā kvalitāte, tostarp, Mazsalacas novadā, vērtējot pēc prioritāro un bīstamo vielu koncentrācijām virszemes ūdeņos, ir laba. Atbilstoši valsts statistikā pārskata „2Ūdens” informācijai Mazsalacas novada teritorijā netiek novadītas prioritārās un bīstamās vielas.⁵

Salacas upe augštece (VŪO G306) Latvijas teritorijā saskaņā ar 2011.gada 31.maija Ministru kabineta noteikumos Nr.418 „Noteikumi par riska ūdensobjektiem” (31.05.2011.) noteikto ir ūdensobjekts, kuram ir risks 2015.gadā nesasniegt vides kvalitātes mērķi „laba ekoloģiskā kvalitāte”. Tādēļ, lietojot vai apsaimniekojot ūdens resursus šajā ūdensobjektā un tā tiešajā sateces baseinā tas veicams tā, lai novērstu vai mazinātu iespējamo negatīvo ietekmi uz šo ūdensobjektu un pakāpeniski uzlabotu tā stāvokli, ievērojot normatīvajos aktos noteiktās prasības un nodrošinot arī pārrobežu sadarbību ar Igauniju attiecībā uz biogēno vielu noteces mazināšanu upju augštecē no Igaunijas teritorijas.

Rūjai (G310) kā prioritārajiem karpveidīgajiem zivju ūdeņiem nav konstatēti kvalitātes robežlielumu pārsniegumi.⁶ Virszemes ūdensobjektu kvalitātes mērķu sasniegšanai novadā ir svarīgi nodrošināt esošā stāvokļa nepasliktināšanu un notekūdeņu attīrīšanas ietaišu darbība efektivitātes uzlabošanu vai notekūdeņu atbilstošu attīrīšanu apdzīvotajās vietās ar iedzīvotāju skaitu līdz 2000, pie kurām novadā pieder Mazsalacas pilsēta.

Virszemes ūdeņu piesārņojumu galvenokārt izraisa notekūdeņu novadīšana. To stāvoklis savukārt ir atkarīgs no attīrīšanas iekārtu esamības, komunālo notekūdeņu attīrīšanas kvalitātes, rūpniecisko notekūdeņu sastāvā esošajām bīstamajām vielām, difūzā piesārņojuma no lauksaimnieciskās ražošanas, kā arī no robežšķērsojošā un vēsturiskā piesārņojuma, lietus ūdens noteces un meliorācijas sistēmu ekspluatācijas.

Tabula 4-13. Esošā slodze no punktveida piesārņojuma avotiem. (Statistikā pārskata “Nr.2-Ūdens” dati)

Ūdensobjekts	Gada notece, milj. m ³ gadā	BSP, tonnas gadā	ĶSP, tonnas gadā	Suspendētās vielas, tonnas gadā	Kopējais slāpekļs, tonnas gadā	Kopējais fosfors, tonnas gadā
G310 Rūja (lejtece)	279,1	0,3	1,4	0,5	0,38	0,05
G307 Ramata	59,6	0,1	0,4	0,0	0,09	0,02
G306 Salaca	586,6	2,0	7,1	4,2	1,30	0,35
G305 Īģe	76,0	0,7	2,7	0,8	0,86	0,22
G301 Salaca	1025,6	3,6	19,3	22,5	4,41	2,08

Lauksaimniecība ir nozīmīgākais izkļiedētā jeb t.s. difūzā piesārņojuma cēlonis. Attīstot intensīvākas lauksaimnieciskās ražošanas metodes, pieaug izkļiedētā piesārņojuma apjomi, kas var apdraudēt iekšējos ūdeņu kvalitāti teritorijas plānojuma apskatītajā teritorijā, kā arī citus iekšzemes ūdeņus un Baltijas jūru, Rīgas jūras līci kopumā.

Nozīmīgākie difūzā piesārņojuma komponenti ir t.s. biogēnie (barības) elementi - slāpekļa un fosfora savienojumi, kuru notece no lauksaimniecības zemēm var būtiski ietekmēt virszemes ūdeņu stāvokli apskatāmajā teritorijā un nākotnē palielināt

⁵ Noteiktas 2002.gada 12.marta noteikumu Nr.118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” 1.pielikumā.

⁶ Kvalitātes prasības nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr.118 “Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”, vērtējums pēc Gaujas upes baseina apgabala apsaimniekošanas plāna (2009.) materiāliem.

ūdensobjektu piesārņošanas risku. Difūzā piesārņojuma noplūdi no lauksaimniecības zemēm ietekmē virkne antropogēno faktoru: lauksaimniecībā izmantojamo zemju platība, aramzemes platības, mēslošanas veids un intensitāte, mājdzīvnieku blīvums, kā arī dabiskie faktori: augsnes tips, augsnes kvalitāte, oglekļa un slāpekļa attiecība augsnē u.c. mazāk nozīmīgi faktori.

Notece lielums no lauksaimniecības platībām ir 10 kg slāpekļa/ ha gadā un 0,18 kg fosfora/ ha gadā (laba kvalitāte).⁷ Slāpekļa notece no lauksaimniecības zemes, kur ziemā tiek saglabāta veģetācija (ziemāji, zaļmēslojums) ir 5 kg slāpekļa/ha gadā, fosfora notece nemainās. Notece no lauksaimniecībā izmantojamām zemēm satur gan fona, gan antropogēno komponenti. 4.14. tabulā norādītas lauksaimniecības zemes platības atsevišķos ūdensobjektos un attiecīgi aprēķināta kopējā un antropogēnās izcelsmes slodze.

Tabula 4 -14. Pašreizējā kopējā un cilvēka darbības rezultātā radusies slodze no lauksaimniecībā izmantojamām zemēm (Avots: „Salacas baseina apsaimniekošanas plāns”, 2006)

Virszemes ūdensobjekts	LIZ, km ²	Slāpekļa notece no LIZ, tonnas gadā	Slāpekļa notece no LIZ cilvēku darbības rezultātā, tonnas gadā	Fosfora notece no LIZ, tonnas gadā	Fosfora notece no LIZ cilvēku darbības rezultātā, tonnas gadā
G310 Rūja	110,1	77,1	17,0	2,0	0,7
G307 Ramata	42,4	29,7	16,3	0,8	0,2
G306 Salaca	80,8	56,5	31,2	1,5	0,2
G305 Iģe	90,5	63,3	38,0	1,6	0,4
G301 Salaca	123,7	86,6	61,3	2,2	1,0

Izdalīto upju ūdensobjektu teritorijās ir atšķirīga lauksaimniecībā izmantojamo zemju platības. G 307 Ramata upju ūdens objekta teritorijā lauksaimniecībā izmantojamo zemju platība ir 67%, bet pārējos no 51-56%⁸.

Bāzes scenārijs paredz, ka lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības samazināsies dažos ūdens objektos, un proporcionāli samazināsies kopējā un cilvēka darbības rezultātā radusies slodze.

Lielāko daļu novada teritorijas aizņem meži. Vidējā fosfora notece no dabīgiem mežiem ir 0,08 - 0,10 kg/ha gadā, vidējā slāpekļa notece no dabīgiem mežiem ir 3 - 3,5 kg/ha gadā⁹. 4.-15. tabulā ir sniegta informācija par meža zemju platību Salacas upes baseina ūdensobjektos un biogēnu slodzi no šīm platībām, aprēķinātu ar modeļa palīdzību.

Tabula 4-15. Dabiskā biogēno (barības) vielu notece no meža platībām Salacas upes baseinā (Avots: „Salacas baseina apsaimniekošanas plāns”, 2006)

Virszemes ūdensobjekts	Mežu platība, km ²	Mežu platības proporcija no kopējās VŪO platības, %	Dabiskā slāpekļa notece, tonnas gadā	Dabiskā fosfora notece, tonnas gadā
G310 Rūja (lejtece)	130,84	51%	100,1	1,6
G307 Ramata	101,99	67%	83,1	1,4
G306 Salaca	106,21	52%	81,2	1,5

⁷ Upju baseinu apgabalu raksturojuma materiāli, LVGMA, 2005.

⁸ Salacas baseina apsaimniekošanas plāns

⁹ Upju baseinu apgabalu raksturojuma materiāli, LVGMA, 2005.

G305 Iģe	128,04	56%	97,9	1,8
G301 Salaca	321,65	67%	262,0	4,5

Vēl divi dabiskās noteces avoti ir purvi un nokrišņu nonākšana ūdeņos. Tika pieņemts, ka no viena hektāra purvu gadā tiek izskalots 0,16 kg slāpekļa un 0,20 kg fosfora. Attiecīgi, kopējā notece no purviem Salacas upes baseinā, aprēķināta ar modeļa palīdzību, ir 2,2 t N un 3,5 t P gadā. Ar nokrišņiem ūdeņos nonāk 3,5 kg slāpekļa uz hektāru gadā un 0,1 kg fosfora uz hektāru gadā. Attiecīgi, kopējā aprēķinātā slodze no nokrišņu nonākšanas ūdeņos Salacas upes baseinā, ir 65 t N un 0,5 t P. Bāzes scenārijs paredz, ka dabiskā fona notece no purviem un nokrišņiem nemainīsies.

Ramatas pagastā atrodas vienīgā HES, kas izveidota uz Salacas pietekām – uz Ramatas upes izveidota Rauskas HES uz jau eksistējoša ūdenskrātuves aizsprosta. Negatīva ietekme uz vidi var rasties nepareizas hidroelektrostacijas ekspluatācijas rezultātā – pārmērīgas ūdenslīmeņa svārstības, garantētā caurplūduma nenodrošināšana. Lai to nepieļautu, Rauskas HES izstrādāti ūdenskrātuves ekspluatācijas noteikumi, kuros ūdens līmeņa svārstības ūdenskrātuvē limitētas ar 20 cm diapazonu.

4.2.2. Ūdenssaimniecības raksturojums

ES direktīva 2000/60/EC nosaka struktūru Eiropas kopienas rīcībai ūdeņu aizsardzības politikā. Šīs politikas mērķis ir nodrošināt integrētu pieeju ūdeņu apsaimniekošanā. Šīs prasības attiecas :

- uz ūdens patēriņu, izmantošanu;
- virszemes un pazemes ūdeņu ekosistēmu stāvokļa uzlabošanu;
- pasākumiem un plānošanu, kas vērtējami gan no vides aizsardzības, gan ekonomiskā viedokļa.

Mazsalacas novadā centralizētas ūdenssaimniecības sistēmas izbūvētas Mazsalacas pilsētā, daļēji Mazsalacas pagastā, Ramatas, Sēļu un Skaņkalnes ciemos. Nozīmīgākie būvdarbi veikti 20.gadsimta septiņdesmitajos un astoņdesmitajos gados, izbūvējot jaunus artēziskos dziļurbumus, ūdens apgādes maģistrālos tīklus, kanalizācijas tīklus ar bioloģiskajām notekūdeņu attīrīšanas iekārtām (NAI). No 2004. līdz 2011.gadam veikti, Ramatas, Sēļu un Skaņkalnes ciemu, Mazsalacas pilsētas ūdenssaimniecības sistēmu renovācijas un attīstības būvdarbi nomainot daļu ūdens apgādes tīklus un izbūvējot jaunus, renovējot un veidojot jaunus dziļurbumus, uzstādos atdzelžošanas stacijas, kā arī atjaunojot un izbūvējot jaunus kanalizācijas tīklus un NAI.

Ūdenssaimniecības sistēmas apsaimniekotājs *Mazsalacas pilsētā* un daļēji *Mazsalacas pagastā* ir Mazsalacas novada kapitālsabiedrība SIA „BANGA KPU”.

ES Kohēzijas fonda līdzfinansētā projekta "Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Mazsalacā" ietvaros tika izbūvēti 4.7 km jaunu ūdensvadu un 5.1 km kanalizācijas vadu ar 4 kanalizācijas sūkņu stacijām, rekonstruēti 0.2 km ūdensvada, uzstādīti 26 ūdens mērītāji, izbūvēti 2 jauni ūdensapgādes urbumi, ūdens sagatavošanas stacija un 2 pazemes tīrā ūdens rezervuāri ar kopējo tilpumu 350 m³, tamponētas 4 neizmantojamās artēziskās akas. Projekta ietvaros tika izveidota vienota ūdensapgādes sistēma. Ūdens patēriņš mājsaimniecībām, iestādēm un uzņēmumiem kopā pēc projekta ir samazinājies un pašreiz ir 70 - 80 m³/dnn. Ir uzstādīta ūdens attīrīšanas stacija, kas patērētājiem nodrošina

kvalitatīvu dzeramo ūdeni, nodrošinot tai skaitā arī atbilstošu dzelzs jonu koncentrāciju. Uz šo brīdi esošais kopējais ūdensapgādes tīklu garums ir 10,9 km.

Realizējot projektu renovēta un izveidota vienota kanalizācijas sistēma, kas sastāv no pašteces tīkliem un spiedvadiem, 4 kanalizācijas pārsūkņēšanas stacijām un NAI ar 2 dūņu laukiem. No tām kvalitatīvi attīrīti notekūdeņi tiek novadīti Salacā. Ir izveidoti jauni pieslēgumi kanalizācijas tīkliem. Pašreiz esošais kopējais kanalizācijas tīklu garums ir 12,1 km. Tika izbūvētas jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ar jaudu 400 m³/dnn un demontētas vecās neizmantojamās NAI.

Pēc projekta realizācijas centralizētās ūdensapgādes pakalpojumi ir pieejami 1160 iedzīvotājiem jeb 60 % no kopējā iedzīvotāju skaita projekta teritorijā, bet kanalizācijas sistēmas pakalpojumi ir pieejami 1005 iedzīvotājiem jeb 52 % no kopējā iedzīvotāju skaita.

Lai turpinātu ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu pārklājuma veidošanu un rekonstruētu vecos, savu laiku nokalpojušos kanalizācijas tīklus, vienlaikus atdalot sadzīves kanalizāciju no lietusūdens kanalizācijas, 2012.gadā ir aktualizēts tehniski ekonomiskais pamatojums (TEP) un iesniegts iesniegums ES Kohēzijas fonda līdzfinansētam projektam „Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Mazsalacā, II kārtā”. Prioritāro investīciju programmu paredzēts realizēt līdz 2013.gada beigām, bet ilgtermiņa investīciju programmu – līdz 2020.gadam.

Ūdenssaimniecības sistēmu apsaimniekotājs *Sēļu pagastā* ir Sēļu pagasta pārvalde. Sēļu pagastā ūdensapgādei izmanto pazemes ūdeni no 9 artēziskajām akām, 3 akas netiek izmantotas. Ūdens patēriņš pagastā pakāpeniski samazinās. Centralizēto ūdensapgādi Sēļu ciemā nodrošina divi artēziskie urbumi: „Centrs – jaunais” un „Centrs – vecais”. Projekta „Ūdenssaimniecības attīstība Sēļu pagasta Sēļu ciemā” ietvaros tika atjaunotas ūdens atdzelžošanas iekārtas, rekonstruēti un izbūvēti jauni ūdensapgādes tīkli, uzstādīti ūdens uzskaites mezgli, spiedkatli un frekvenču pārveidotājs, izbūvētas NAI „Oris” ar jaudu 30 m³/dnn, nodrošinot kvalitatīvu notekūdeņu attīrīšanu. Tika nomainīts 566 m garš ūdensvads, taču vēl joprojām neapmierinošā stāvoklī ir lielākā daļa maģistrālā ūdensvada - 1239 m garš posms. 2011. gadā veikta dziļurbuma sūkņa nomaīņa, urbuma skalošana, 100 m cauruļvadu nomaīņa, 1239 m ūdensvada rekonstrukcija un 87 m jauna ūdensvada izbūve. Rezultātā ir uzlabota dzeramā ūdens kvalitāte, samazināti ūdens zudumi un avāriju iespējamība, kas ļauj samazināt gruntsūdeņu piesārņojumu un elektroenerģijas patēriņu.

Sadzīves kanalizācijas pakalpojumu izmanto 124 Sēļu ciema iedzīvotāji jeb 60,8%. Esošais pārklājums ir vienāds ar pieslēgto iedzīvotāju skaitu. Nepieciešams izbūvēt kanalizācijas tīklus vēl līdz 22 mājām, lai nodrošinātu 100% pieslēgumu pārklājumu.

Ūdenssaimniecības sistēmu apsaimniekotājs *Ramatas pagastā* ir Ramatas pagasta pārvalde. Ramatas pagastā centralizētie ūdensapgādes pakalpojumi pieejami trijās kompaktās ūdensapgādes sistēmās: "Kalnķīši" Ramatas ciemā, "Radziņtalči" apdzīvotā vietā Talcis un "Gubeņi" apdzīvotā vietā Vērsis. 2006. gadā Ramatas un Vērsa ciemos tika uzstādītas ūdens atdzelžošanas iekārtas, 2007. gadā Ramatas ciemā uzbūvēja jaunas NAI, tika rekonstruētas sūkņu stacijas un kanalizācijas tīkli aptuveni 300 m garumā. Centralizēta notekūdeņu savākšanas sistēma Ramatas pagastā ir tikai Ramatas ciemā, pārējās apdzīvotās vietās izbūvētas lokālas sistēmas ar septiķiem. Sistēmai "Kalnķīši" izbūvētas NAI BioDRY-S-20 ar maksimālo jaudu 20 m³/dnn. nomainīti ūdensapgādes tīkli no artēziskā urbuma „Kalnķīši” līdz patērētājam, tādējādi uzlabojot dzeramā ūdens kvalitāti, samazinot ūdens zudumus un avāriju iespējamību, kas ļaus samazināt gruntsūdeņu piesārņojumu un elektroenerģijas patēriņu.

Ūdenssaimniecības sistēmas apsaimniekotājs *Skaņkalnes pagastā* ir Mazsalacas novada kapitālsabiedrība SIA „BANGA KPU”. Skaņkalnes ciemā kanalizācijas tīklu izbūve

sākta kopš 70-tajiem gadiem. Tīklu garums pakāpeniski palielinājās līdz ar daudzdzīvokļu namu un individuālās apbūves pieaugumu. Līdz 2005. gadam izbūvēti apmēram 3036 m tīklu ar pievadiem. No tiem 1154 m ir no ķeta un tērauda, to nolietojums ir apmēram 50-80%. Lielākā daļa tīklu tika izbūvēti bez tehniskā projekta, t.i., – “saimnieciskā kārtā.” 2005. un 2006.gadā ERAF līdzfinansētā projekta „Ūdenssaimniecības attīstība Skaņkalnes pagasta Skaņkalnes ciemā” ietvaros tika izbūvēti jauni ūdensapgādes tīkli 204 m garumā, apvienojot divas ūdensapgādes sistēmas, sakārtota ūdens ieguves vieta – izskalots un aprīkots ar jaunu sūkni artēziskais urbums, iekonservēts neizmantojamais artēziskais urbums „Lībieši”, uzbūvētas jaunas ūdens atdzelžošanas iekārtas RTS 600 un uzstādīti 38 ūdens mērītāji, izbūvēti jauni kanalizācijas tīkli 1044 m garumā un jaunas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas ORIS ar jaudu 40 m³/dnn, nomainot divas vecās NAI BIO-25. Notekūdeņu daudzums 2009. gadā bija ap 12000 m³. Tīklu kopgarums ar pieslēgumiem 2008. gadā bija 3,24 km, no kuriem 2,086 km tīklu ir no PVC plastmasas caurulēm. Projektētā bioloģiskā jauda ir 600 CE. Jaunās notekūdeņu attīrīšanas ietaises spēj nodrošināt normatīvajām prasībām atbilstošu attīrītu notekūdeņu kvalitāti. Tiek veiktas dūņu analīzes. Dūņas, ~1,5 t gadā, tiek nodotas tālākai apsaimniekošanai. Valmieras RVP slēdzienā ir norādīts, ka Skaņkalnes NAI notekūdeņi būtiski neietekmē Salacas bioloģisko kvalitāti. Tā kā Salacā mīt taimiņveidīgo zivju sugas, tad to populācijas pastāvēšana netiek apdraudēta.

Aktuāla kļūst veco tīklu posmu rekonstrukcija. Tāpēc tiek aktualizēts tehniski ekonomiskais pamatojums, lai 2012.gadā iesniegtu investīciju projekta iesniegumu ūdenssaimniecības attīstības otrai kārtai – projektam „Ūdenssaimniecības attīstība Skaņkalnes pagasta Skaņkalnes ciemā, II kārtā”. Ūdensapgādes sistēmas trīs rekonstruējamo posmu un jaunu tīklu izbūve Skaņkalnes ciemā nodrošinās patērētājus ar kvalitatīvu ūdeni atbilstoši MK noteikumiem Nr. 235 un tiks veikta sacilpošana, kas iespējamo tīkla avāriju gadījumā novērsīs ilgstošus ūdensapgādes pārtraukumus visā ciema apkārtnē. Līdz ar paredzamā projekta realizēšanu jauno posmu izbūve spēs nodrošināt arī iespēju visiem Skaņkalnes iedzīvotājiem pieslēgties ūdensapgādes maģistrāliem tīkliem, jo līdz šim tas netika nodrošināts, it sevišķi ciema dienvidu daļā. Paredzamo potenciālo centralizētās ūdensapgādes patērētāju skaits palielināsies par 14 cilvēkiem.

Pārējās apdzīvotās vietās, kur nav pieejama centralizētā kanalizācijas sistēma tiek izmantotas nosēdakas. Nosēdakas ar novadi dabiskajās vai meliorācijas ūdenstecēs vai izvedamās, potenciāli var radīt punktveida vai izkliedētā piesārņojuma risku gruntsūdeņiem un virszemes ūdeņiem.

Lai nodrošinātu stabilu un kvalitatīvu notekūdeņu attīrīšanu, jāturpina realizēt projekti ūdenssaimniecības sistēmu sakārtošanai un uzlabošanai.

4.2.3. Pazemes ūdeņu kvalitāte un ūdensapgāde

Centralizētās un viensētu ūdensapgādes vajadzībām Mazsalacas novadā galvenokārt tiek izmantoti:

- *Arukilas-Amatas horizontu kompleksa ūdens*: dzeramais pazemes ūdens tiek ņemts no vidusdevona Arukilas (D_{2ar}), Burtnieku (D_{2br}) un augšdevona Gaujas (D_{2gj}) spiedienūdeņu horizontiem.
- *Kvartāra (Q) ūdens horizontu kompleks*: kvartāra ūdeņi pārsvarā ir bezspiediena un bieži vien nav ekranizēti ar mazcaurlaidīgu slāni. Tie veido gruntsūdeni. Novada teritorijā gruntsūdens līmeņi vidēji atrodas 2- 5 m dziļumā. Kvartāra ūdeņi pārsvarā barojas ar atmosfēras nokrišņiem, tie pieder hidrogēnkarbonātu kalcija-magnija

tipam ar mineralizāciju līdz 1g/l. Ūdeņi ir mīksti vai mēreni cieti, tos plaši izmanto vietējai ūdensapgādei.

Tomēr Mazsalacas pilsētas apkārtnē, īpaši Salacas upes ielejā, pazemes ūdeņi ir daudz vājāk aizsargāti pret piesārņojumu, jo samērā plānā (dažviet tikai dažus metrus bieza) kvartāra nogulumu sega vāji aiztur virszemes ūdeņu un piesārņojošo vielu infiltrāciju dziļākajos slāņos. Salacas upes krastos pazemes ūdeņi avotu veidā izplūst arī zemes virspusē. Augstais gruntsūdeņu līmenis reljefa pazeminājumos, kur ir apgrūtināta virszemes ūdeņu notece, veicina pazemināto zemes virsas platību pārpurvošanos.

Lielā daļā privātmāju ir ierīkotas sausās tualetes un izsmeļamās bedres, kas ievērojami piesārņo gruntsūdeņus un apdraud iedzīvotāju veselību. Mazsalacas pagasta teritorijā lielākos pazemes ūdeņu piesārņošanas draudus radīja sadzīves atkritumu izgāztuve "Zirņubirzs". Izgāztuve ir rekultivēta.

Kopumā Mazsalacas novada teritorija ir labi nodrošināta ar pazemes saldūdens krājumiem, jo jebkurā vietā, tikai dažādā dziļumā, var atrast nepieciešamo ūdens daudzumu.

Centralizēto ūdensapgādi Sēļu pagasta Sēļu ciemā nodrošina divi artēziskie urbumi: „Centrs – jaunais” un „Centrs – vecais”. Individuālajās mājās ūdensapgādei lieto individuālās grodu akas, no kurām lielākā daļa ir seklākas par 6 metriem. Gan pašu seklo horizontu izvēle, gan aku tehniskais risinājums, to ekspluatācija, sakoptība daudzos gadījumos ir neapmierinoša. Aku ūdenī ir paaugstināta nitrātu koncentrācija un palielināts dzelzs saturs. Bieži akās ir paaugstināts organisko vielu saturs, kas rodas virszemes ūdeņu pieplūdes dēļ. Sausās vasarās akas izžūst.

Mazsalacas pilsētā un pagastā centralizētās ūdensapgādes pakalpojumus izmanto 1160 iedzīvotāji jeb 60 % no kopējā pilsētas iedzīvotāju skaita. Ūdens ieguve tiek realizēta no 2 ūdensapgādes urbumiem.

Ramatas pagastā centralizētie ūdensapgādes pakalpojumi ir pieejami trijās kompaktās ūdensapgādes sistēmās: „Kalnķīši” Ramatas ciemā, „Radziņtalci” apdzīvotā vietā Talcis un „Gubeņi” apdzīvotā vietā Vērsis. Sistēma „Kalnķīši” ir izveidota laika posmā no 1985. līdz 1990. gadam. Sistēma sastāv no artēziskā urbuma, atdzelžošanas iekārtas, ūdenstorni un ūdensapgādes tīkla. Sistēma „Radziņtalci” ir izveidota 1962. gadā. Sistēma sastāv no artēziskā urbuma, ūdenstorni un ūdensapgādes tīkla. Sistēma apkalpo dzīvojamo māju „Āres” un individuālās kūtis. „Gubeņi” ir izveidota 1968. gadā. Tā sastāv no artēziskā urbuma, atdzelžošanas iekārtas, ūdensapgādes tīkla. Sistēmai ir uzstādīts hidrofors. Ūdensstornis nedarbojas un tiek plānota tā demontāža. Sistēma apkalpo 8 dzīvokļu māju, 11 individuālās dzīvojamās mājas, kūtis, mehāniskās darbnīcas un saimniecības ēku. Pārējie pagasta iedzīvotāji ūdensapgādei izmanto seklas grodu akas vai spicas.

Skaņkalnes pagastā ūdenssaimniecības sistēma ar ūdeni nodrošina 23 individuālās mājas, 8 daudzdzīvokļu mājas, veikalu, autoservisu, viesu namu SIA „Grezo” un katlu māju. Skaņkalnes ciemā dzeramā ūdens patēriņš 2009. gadā bija ap 12000 m³. Kopā reģistrēti 240 lietotāji. Pieslēgumu skaits centralizētai ūdensapgādes sistēmai attiecībā pret iedzīvotāju skaitu sastāda 79%. Skaņkalnes ciema iedzīvotāju ūdensapgādes sistēmas darbību nodrošina artēziskais urbums „Ciemats”. Tā atļautais ūdens apjoms - 50 m³/dnn, ir pietiekošs pašlaik esošajam iedzīvotāju skaitam - 305. Tas būs pietiekošs arī turpmākajos gados, jo Skaņkalnē netiek prognozēts iedzīvotāju skaita pieaugums. Artēziskais urbums „Ciemats” ir ierīkots Arukilas - Burtnieku (D2ar-br) ūdens horizontā. Ūdens horizonta virsma urbuma rajonā atrodas 43,8 m dziļumā no zemes virsmas. Arikulas ūdens horizonts ir ļoti labi aizsargāts, jo ūdens vāji caurlaidīgo iežu biežums ir lielāks par 20 m (kvartāra – 7

m, Burtnieku horizontam – 7,5 m, Arukilas horizonta augšējās daļas – 9,2 m). Ūdens mineralizācija ir 0,34 g/l, kopējā cietība – līdz 5,9 mmol/l, paaugstināts dzelzs saturs mainās no 0,09 līdz 1,1 mg/l (urbuma pases dati).

Atbilstoši Gaujas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā 2010.-2015.gadam (2009.) iekļautajam vērtējumam pazemes ūdeņu ķīmiskā kvalitāte novadā ir laba. Centralizētai ūdensapgādei izmantoto Arukilas-Amatas kompleksa horizontu ūdeņi atbilst dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām,¹⁰ izņemot paaugstinātu dzelzs un mangāna saturu, ko nosaka pazemes ūdeņu dabiskais sastāvs. Pazemes ūdeņu aizsargāšanai no virszemes piesārņojuma dzeramā ūdensapgādes urbumiem un ūdensgūtnēm ir noteiktas aizsargjoslas. Aizsargjoslas attēlotas grafiskajā daļā.

4.2.4. Gaisa kvalitāte

Gaisa kvalitāti Mazsalacas novadā ietekmē stacionārie un mobilie gaisa piesārņojuma avoti, kā arī gaisa piesārņojuma potenciālie avoti ārpus novada teritorijas. Galvenais mobilais gaisa piesārņojuma avots ir autotransports, kurš kustības rezultātā atmosfērā emitē piesārņojošas vielas – slāpekļa un oglekļa oksīdus, kā arī cietās daļiņas PM10. Mazsalacas novada teritoriju šķērso vairāki valsts 1. un 2. šķiras autoceļi, kas palielina gaisa piesārņojumu. Izmeši no mobilajiem avotiem tiek kontrolēti periodiski: uz ceļiem un uzņēmumos sadarbībā ar CSDD autotransporta tehnisko apskaušu laikā un iegūti aprēķinu ceļā. Tomēr ņemot vērā, ka novadu šķērsojošie autoceļi ar ļoti intensīvu transporta plūsmu nav raksturojami, var uzskatīt, ka autotransporta radīto izmešu ietekme uz šiem autoceļiem pieguļošajām nav nozīmīga. Būtiskāka nozīme ir vietējas nozīmes autoceļu ar grants segumu radītajam putekļu piesārņojumam un to ietekmei uz ceļiem pieguļošajām teritorijām un tur dzīvojošiem iedzīvotājiem.

Mazsalacas novadā pašlaik tiek normēti un uzskaitīti stacionārie izmešu avoti, taču netiek aplūkoti decentralizētie siltumapgādes objekti: privātmāju katlumājas vai vienkārši apkures katli, kokapstrādes uzņēmumu emisiju daudzums, kā arī izmeši, kas radušies lauksaimniecībā no lopkopības, minerālmēslu un pesticīdu lietošanas. Valsts statistikā un LVĢMC Valsts statistikas pārskatā "Nr.2-Gaiss" apkopotī dati par lielākajiem stacionārajiem emisiju avotiem, taču reālais gaisa piesārņojuma līmenis paliek nezināms. Sakarā ar to, ka Mazsalacas novadā nav attīstītas rūpniecības, galvenie gaisa piesārņotāji ir katlumājas un autotransports. Novada lielākie gaisa piesārņotāji un līdz ar to arī kurināmā izmantotāji atrodas Mazsalacas pilsētā.

Piesārņojošo vielu daudzumi un kompozīcija, emisiju avoti Mazsalacas novadā pēdējo gadu laikā nav būtiski mainījušies. Analizējot uzņēmumu sniegtās atskaites par piesārņojošo vielu daudzumiem, redzams, ka augstākās slāpekļa dioksīda un sēra dioksīda emisijas novērotas 1998.gadā, pēc tam tās samazinājušās par 80 % slāpekļa dioksīda gadījumā, bet par 99% sēra dioksīda gadījumā. Arī modelēšanas ceļā iegūtās slāpekļa dioksīda un sēra dioksīda koncentrācijas nepārsniedz noteiktos gaisa kvalitātes (robežlielumus) normatīvus, tātad gaisa kvalitāte novadā uzskatāma par normatīviem atbilstošu.

4.2.5. Atkritumu apsaimniekošana

Saskaņā ar pastāvošo likumdošanu atkritumu savākšana un utilizēšana ietilpst pašvaldības funkciju lokā. Sadzīves atkritumu apsaimniekošana, kas ietver atkritumu savākšanu, transportēšanu, šķirošanu un noglabāšanu, notiek centralizēti.

¹⁰ Nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr.235 „Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība”(29.04.2003.).

Atkritumu savākšana iekļauta Ziemeļvidzemes atkritumu savākšanas, transportēšanas un noglabāšanas kopējā sistēmā, kuru apsaimnieko SIA „Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācija”. Atkritumu apsaimniekošana notiek, balstoties uz izstrādāto „Ziemeļvidzemes reģionālo atkritumu apsaimniekošanas plānu 2006.–2013.gadam”, kas apstiprināts ar MK noteikumiem Nr. 797 (29.09.2006.).

Atkritumu savākšanu veic SIA „Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācija”. Sadzīves atkritumi tiek nogādāti poligonā „Daibe”, Stalbes pagastā, Pārgaujas novadā. Sākot ar 2000.gada pavasari SIA “Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācija” (ZAAO) slēdz līgumus ar iedzīvotājiem un juridiskām personām par sadzīves atkritumu savākšanu, izvešanu un noglabāšanu.

Mazsalacas pagasta teritorijā, 1,5 km attālumā no apdzīvotas vietas “Promulti” atrodas rekultivētā sadzīves atkritumu izgāztuve “Zirņubirzs” 2,6 ha platībā, kura apkalpoja Mazsalacas pilsētu un lauku teritoriju, kā arī Sēļu un Vecates pagastus. Izgāztuvē ir speciāla vieta bioloģisko un šķidro atkritumu kompostēšanai.

Mazsalacas pilsētā ar ZAAO par atkritumu apsaimniekošanu uz 2011.gadu noslēgti 275 līgumi, Mazsalacas pagastā 69 līgumi, Sēļu pagastā 36 līgumi, Ramatas pagastā 79 līgumi, Skaņkalnes pagastā 90 līgumi, kopā Mazsalacas novadā par atkritumu apsaimniekošanu noslēgti 549 līgumi ar fiziskām un juridiskām personām. Joprojām ir vairākas māsaimniecības, kas nav noslēgušas līgumu par sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, līdz ar to nav skaidrs, kā māsaimniecības rīkojas ar atkritumiem.

Tabula 4-16. Savāktais atkritumu apjoms Mazsalacas novadā 2012.gadā. (ZAAO)

Pagasti	Savāktais atkritumu apjoms					
	Šķirotie atkritumi-izlietotais iepakojums (m ³)	Šķirotie atkritumi-pudeļu un burku stikls (m ³)	Nešķirotie atkritumi (m ³)	Nešķirotie būvniecības atkritumi	Nolietotā elektrotehnika (t)	Azbestu saturošie būvmateriāli (t)
Mazsalaca	603,70	28,00	1383,89	105,60	2,37	1,82
Mazsalacas pagasts	-	-	316,10	6,00	-	-
Ramatas pagasts	5,50	-	176,11	-	-	-
Sēļu pagasts	-	-	211,20	16,00	-	-
Skaņkalnes pagasts	37,60	-	268,44	-	-	-

Mazsalacā izveidots EKO laukums, kur iespējams bez maksas novietot šķirotus atkritumus- pudeļu un burku stiklus, logu stiklus, kartonu, papīru, tetrapakas, PET pudeles, polietilēna plēves, metāla bundžas, sadzīves bīstamos atkritumus, nolietotu, neizjauktu sadzīves tehniku. Ieviesta atlaižu sistēma, kas motivē iedzīvotājus šķirot sadzīves atkritumus un nodot tos bez maksas, līdz ar to ievērojami samazinot izdevumus par nešķirotu sadzīves atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu. Vislielāko apjomu no savāktajiem atkritumiem Mazsalacas novadā sastāda nešķiroti sadzīves atkritumi. Apjoma ziņā otru lielāko atkritumu apjomu sastāda jaukts iepakojums.

ZAAO, realizējot Eiropas Savienības Kohēzijas fonda līdzfinansēto projektu „Ziemeļvidzemes reģiona sadzīves atkritumu apsaimniekošanas projekta III kārtā. Poligona „Daibe” infrastruktūras pilnveidošana”, izbūvēs nākamo atkritumu apglabāšanas krātuvi, kas kalpos atkritumu noglabāšanai pēc pirmās krātuves piepildīšanas, kā arī izveidos atkritumu mehāniskās priekšapstrādes centru, un ir iegādājies atkritumu smalcināšanas un šķirošanas iekārtas, kas nodrošinās sadzīves atkritumu šķirošanu un priekšapstrādi pirms atkritumu noglabāšanas, tādējādi samazināsies noglabājamo atkritumu apjoms.

Dzīvnieku apglabāšanas vietas novada teritorijā nav, ar kritušo dzīvnieku savākšanu nodarbojas ZAAO atbilstoši savstarpēji noslēgtā līguma nosacījumiem. Atsevišķu dzīvnieku kapsētu izveidot nav nepieciešams.

4.2.6. Troksnis

Troksnis ir viens no fizikāli nelabvēlīgākajiem faktoriem, kas cilvēkam izraisa nepatīkamas izjūtas, veselības traucējumus un slimības. Īpaši transporta radītais troksnis būtiski palielina trokšņu līmeni transporta maģistrāļu un mezglu tuvumā. Mazsalacas novadā trokšņa problēma ir saistāma ar transporta infrastruktūru- autoceļiem, kuri šķērso novada teritoriju. Lai arī autoceļi ar lielu transporta līdzekļu plūsmu nav, taču atsevišķos brīžos var radīt paaugstinātu trokšņa līmeni ceļiem pieguļošajās teritorijās. Lai arī nav veikti trokšņa mērījumi, auto transporta (Rūjienas, Pērnavas, Baznīcas, Pasta ielas) radītais troksnis būtiski palielina trokšņu līmeni Mazsalacas pilsētā.

Saskaņā ar Ministru kabineta 13.07.2004. noteikumiem Nr. 597 „Vides trokšņa novērtēšanas kārtība”, autoceļiem ar satiksmes intensitāti virs 3 miljoniem automobiļu gadā ir nepieciešams veikt trokšņa līmeņa novērtēšanu un kartēšanu. Jāatzīmē, ka saskaņā ar Latvijas Autoceļu direkcijas datiem satiksmes intensitāte autoceļu posmi Mazsalacas novada teritorijā ir krietni zem minētā robežlietokšņa.

Izstrādājot detālplānojumu teritorijās, kuras atrodas blakus autoceļiem nepieciešams veikt trokšņa līmeņa novērtēšanu un plānot teritoriju attīstību tā lai dzīvojamo vai darījumu iestāžu teritorijās trokšņa līmenis nepārsniegtu pieļaujamās normas.

Minētie Ministru kabineta noteikumi nosaka trokšņa robežlietokšņus pie kuriem nepieciešams veikt pasākumus aizsardzībai pret trokšņa ietekmi. Trokšņa kartēšana ļaus noteikt zonas, kurās trokšņa līmenis pārsniedz maksimāli pieļaujamās robežvērtības.

Līdz šim trokšņa problēma novadā nav apzināta un trokšņa līmeņa noteikšana un kartēšana nav veikta.

4.2.7. Piesārņotās un potenciāli piesārņotās vietas

Piesārņotās vietas var būt: augsne, zemes dzīles, ūdens, dūņas, kā arī ēku, ražotņu teritorijas. Lai piesārņotās vietas neapdraudētu vidi, kā arī cilvēku veselību un dzīvību, tiek nodrošināta šo vietu inventarizācija un uzskaitē, lai pēc tam varētu veikt to sanāciju.

No 2003. līdz 2005. gadam visā Latvijas teritorijā veikta piesārņoto vietu apzināšana un uzskaitē. Informācija ir apkopota LVĢMC datu bāzē par piesārņotajām un potenciāli piesārņotajām vietām. Datu bāzē piesārņotās vietas ir iedalītas 2 kategorijās:

- 1) potenciāli piesārņota vieta, kur, ņemot vērā teritorijas izmantošanas veidu, ilgumu un citus apstākļus, iespējams grunts un/vai gruntsūdens piesārņojums;
- 2) piesārņota vieta, kur, veicot apsekojumu, konstatēts grunts un/vai gruntsūdens

piesārņojums.

Saskaņā ar LVĢMC datu bāzē pieejamo informāciju Mazsalacas novadā ir 16 potenciāli piesārņotās vietas. Piecas piesārņotās vietas ir saistītas ar augkopību; dārzenkopību; dārzkopību (esošās un bijušās minerālmēslu noliktavas). Kopsavilkums par attīstībai nelabvēlīgo vietu izvērtējumu ir dots tabulā 4-17.

Tabula 4-17. Kopsavilkums par piesārņotajām un potenciāli piesārņotajām vietām Mazsalacas novadā. (LVĢMC)

Npk.	Reģistrācijas numurs	Vietas nosaukums	Vietas kategorija	Darbības nozares
1.	96317/2233	LKS "Lauksalaca" minerālmēslu noliktava	2 Potenciāli piesārņota vieta	0110-Augkopība, dārzenkopība, dārzkopība
2.	96155/2232	Mazsalacas vidusskolas katlu māja	2 Potenciāli piesārņota vieta	4030-Tvaika un karstā ūdens piegāde
3.	96317/2231	LKS "Lauksalaca" ķīmikāliju noliktava, kodinātava	2 Potenciāli piesārņota vieta	0141-Lauksaimnieciskie pakalpojumi
4.	96317/2228	Bijusī sadzīves atkritumu izgāztuve "Zirņubirzs"	2 Potenciāli piesārņota vieta	9000-ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA, TERITORIJAS TĪRĪŠANA
5.	96282/2109	Cūku ferma "Pantene", mēslu krātuves	2 Potenciāli piesārņota vieta	0123-Cūku audzēšana
6.	96282/2108	Bijusī katlu māja	2 Potenciāli piesārņota vieta	4030-Tvaika un karstā ūdens piegāde
7.	96282/2107	Bijusī ķīmikāliju noliktava, kodinātava	2 Potenciāli piesārņota vieta	0110-Augkopība, dārzenkopība, dārzkopība
8.	96282/2106	Bijusī minerālmēslu noliktava un graudu kalte	2 Potenciāli piesārņota vieta	0110-Augkopība, dārzenkopība, dārzkopība
9.	96282/2105	Bijušās "Agrosēļi" mehāniskās darbnīcas	2 Potenciāli piesārņota vieta	5020-Automobiļu tehniskā apkope un remonts
10.	96282/2104	Bijusī naftas bāze	2 Potenciāli piesārņota vieta	5151-Cietā, šķidrā un gāzveida kurināmā un līdzīgu produktu vairumtirdzniecība
11.	96848/2248	Bijusā kolhoza nelegālā atkritumu izgāztuve un dzīvnieku kapsēta "Solis"	2 Potenciāli piesārņota vieta	9000-ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA, TERITORIJAS TĪRĪŠANA
12.	96848/2247	SIA "Remak" (bijušās mehāniskās darbnīcas)	2 Potenciāli piesārņota vieta	5020-Automobiļu tehniskā apkope un remonts
13.	96484/2246	Bijusī pesticīdu un šķidro minerālmēslu noliktava "Mekšas"	2 Potenciāli piesārņota vieta	0110-Augkopība, dārzenkopība, dārzkopība
14.	96848/2245	Bijusī DUS "Lībieši"	2 Potenciāli piesārņota vieta	5050-Automobiļu degvielas mazumtirdzniecība
15.	96848/2244	SIA "Ziemeļu nafta " DUS	2 Potenciāli piesārņota vieta	5050-Automobiļu degvielas mazumtirdzniecība
16.	96848/2241	Bijusī ķīmikāliju noliktava "Cēlēni"	2 Potenciāli piesārņota vieta	0110-Augkopība, dārzenkopība, dārzkopība

Galvenā problēma daļai no potenciāli piesārņotām vietām ir degradēts, neapsaimniekots objekts, ko var definēt galvenokārt kā degradētu ainavu. Šo objektu

sakārtošanā īpašniekiem pietrūkst finanšu resursi un idejas uzņēmējdarbības attīstībai, kas galvenokārt saistītas ar spēju plānot un atrast tirgu.

Potenciāli piesārņotu vietu izpēti un sanāciju paredz Ministru Kabineta noteikumi Nr. 483 „Piesārņotu un potenciāli piesārņotu apzināšanas un reģistrācijas kārtība”. (20.11.2001).

4.2.8. Applūstošās teritorijas

Latvijā plūdu apdraudētās teritorijas pēc to izcelsmes iedalāmas divās grupās:

- dabiskās (ar plūdu vai jūras uzplūdu) apdraudētās teritorijas, kuras tiek appludinātas dabas apstākļu ietekmes rezultātā;
- mākslīgās - cilvēku radītās (antropogēni izraisītās) appludinātās vai appludinājuma ietekmētās teritorijas.

Dabiskās, arī novada teritorijā plūdu apdraudētās teritorijas ir raksturīgas Latvijas līdzenumiem: palieņu teritorijām, upes vai ezera ielejas daļām, kuras applūst palu vai plūdu laikā.

Plūdu veidi novada teritorijā, kas raksturojas ar augstāku varbūtību ir:

- sniega kušana un pavasara palī. Plūdu apmērus pamatā nosaka gaisa temperatūras paaugstināšanās dinamika un sniega daudzums upes baseinā;
- ledus sastrēgumi un ledus iešana upēs, kas var izpausties sevišķi smagi, ļoti strauji paaugstinoties gaisa temperatūrai siltums, kā rezultātā spēji ceļas ūdens līmenis upē un atrauj ledu no krastiem.

Teritorijām, kas atrodas upju ielejās novada teritorijā raksturīgi abu veidu plūdi, bet vislielākos apmērus sasniedz pavasara palī, ko izraisa sniega kušana. Parasti applūduma riski vērojami ir potomālo upju posmos, par tādu uzskatāma Salaca un Rūja. Arī nesakārtotas melioratīvās sistēmas veicina teritorijas applūšanu.

Mazsalacas novada teritorijas plānojumā plūdu ietekmētās teritorijas pie Salacas ir iezīmētas teritorijas plānojuma grafiskajā daļā.

4.2.9. Bioloģiskā daudzveidība un tās aizsardzība

Bioloģisko daudzveidību Mazsalacas novada nosaka gan ģeogrāfiskais novietojums un cilvēku saimnieciskā darbība, gan dažādie reljefa un hidroloģiskie apstākļi.

Viena no nozīmīgākajām ekosistēmām ir meži, kas aizņem nelielu daļu no kopējās teritorijas (53%) novada teritorijas. Meži ir ļoti nozīmīgi reto un aizsargājamo augu sugu saglabāšanā, jo tikai aptuveni pusei no visām mežos sastopamām īpaši aizsargājamām sugām aizsardzību ir iespējams nodrošināt arī ārpus mežiem, bet pārējās sugas var augt tikai mežos, retos gadījumos arī biotopos, kas saistīti ar mežiem. Negatīvu ietekmi uz meža bioloģisko daudzveidību atstāj vides mozaikveida ainavas izzušana, kā arī šobrīd reģionā vērojamā mežu intensīvā izmantošana, jo īpaši privātajos mežos.

Ar apgrūtinājumiem meža saimnieciskajai izmantošanai ir 6490,5 ha meža zemju, kas ir 17% no kopējās meža zemju platības novadā. Aprobežojumi attiecas uz aizsargjoslām, mikrolieģumiem, ĪADT u.c. teritorijām.

Tabula 4-18. Meža zemes ar saimnieciskās darbības ierobežojumiem. (Avots: Valsts meža dienests, Meža statistikas CD – 201)

Aizsargājamā teritorija	Privātā zeme	Valsts zeme	Pašvaldībai piederoša zeme	Kopā (ha)
Kopā meža zeme	13441,2	12151,1	561,8	26154,1
Dabas liegumi	163,3	3221,0	0,0	3384,3
Dabas parki	810,0	545,7	188,2	1543,9
Aizsargājami ģeoloģiski un ģeomorfoloģiskie pieminekļi	8,9	17,5	6,0	32,4
Kopā ĪADT	982,2	3784,1	194,2	4960,5
Mikroliegumi	0,0	280,4	0,0	280,4
Buferzonas ap mikroliegumiem	0,0	200,2	0,0	200,2
Ūdenstīlpu/ teču aizsargjosla	138,2	0,0	0,0	138,2
Aizsargājamās zonas gar ūdeņiem	233,9	152,9	5,5	392,4
Aizsargājamās zonas gar mītrzemēm	41,2	413,5	0,0	454,7
Meži pilsētas administratīvajā robežā	43,5	0,0	0,0	43,5
Īpaši aizsargājami meža iecirkņi	3,1	17,5	0,0	20,6
Kopā aizsargājamās teritorijas	1442,1	4848,6	199,7	6490,5

Teritorijas, kurās sastopama augstākā bioloģiskā daudzveidība ir zālāji. Ilgstošas apsaimniekošanas rezultātā zālāji ir izveidojušies par sarežģītām ekosistēmām ar lielu bioloģisko daudzveidību. Pļavas un gani ir daudzveidīgas pēc izvietojuma reljefā, augsnēm, mitruma un citiem faktoriem. Šo daudzo faktoru mijiedarbības rezultātā ir izveidojušies dažādi biotopi, kurus apdzīvo daudzveidīgas augu sabiedrības, ar kurām, savukārt, saistīts liels skaits kukaiņu, putnu un citu dzīvnieku sugu. Sevišķi liela floras un faunas daudzveidība ir zālāju un apkārtējo biotopu kontaktjoslās.

Latvijā no 2000.gada līdz 2002.gadam ir veikts pļavu inventarizācijas projekts. Projekta mērķis ir izveidot bioloģiski vērtīgo pļavu datubāzi un izstrādāt pļavu aizsardzības koncepciju. Pļavas botāniskā vērtība noteikta pēc pļavas augu sabiedrības struktūras, kā arī pēc neielabotu pļavu indikatorsugu klātbūtnes. Par katru pļavu, kura atbilst noteiktiem kritērijiem un kura ir lielāka par 0,5 ha, izmantojot anketā iekļauto informāciju, katrs poligons klasificēts atbilstoši noteiktajam pļavas biotopam. Analizējot inventarizācijas rezultātus, tiek izstrādāti pļavu apsaimniekošanas un aizsardzības ieteikumi valsts un reģionālajām vides institūcijām. Tāpat tiek ir sagatavotas rekomendācijas zemes īpašniekiem par pļavu apsaimniekošanu, saglabājot dabas vērtības. Sagatavotā informācija un ieteikumi palīdzēs izveidot pļavu aizsardzības un piemērotas apsaimniekošanas sistēmu mūsu valstī. Saskaņā ar inventarizācijas rezultātiem, Mazsalacas novada teritorijā atrodas vairākas bioloģiski vērtīgas pļavas ar kopplatību vairāku hektāru platībā.

Atbilstoši Bioloģiskās daudzveidības nacionālajai programmai, galvenā bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas prioritāte ir dabisko pļavu aizsardzība. Īpaši vērtīgas ir paliņu pļavas. Vairumā no šīm teritorijām atbilstoši apsaimniekošanas pasākumi netiek veikti. Dabisko pļavu platība strauji samazinās, līdz ar to izzūd tām raksturīgajām augu un dzīvnieku sugām. Šo situāciju veicina gan aizaugšana ar krūmiem pēc pļavu tradicionālās izmantošanas (pļaušanas un ganišanas) pārtraukšanas, gan arī pretējais process - intensīvāku saimniekošanas metožu izmantošana, kā arī pļavu transformācija aramzemē vai daudzgadīgos zālajos.

Bez aizsargājamām augu sugām jāatzīmē invazīvās sugas, kuras straujas vairošanās rezultātā izspiež no augtēm vietējās sugas. Kā piemēri minami melnais plūškoks un Sosnovska latvānis. Bioloģiskās daudzveidības nacionālajā programmā atzīts, ka Sosnovska latvānis (*Heracleum sosnowskyi*) ir ļoti ekspansīva suga, kura var ieviesties un saglabāties ne tikai nezālienēs un ceļmalās, bet arī dabīgās augu sabiedrībās. Latvāņa izplatība novadā būtu vērtējama kā būtiska problēma. Valsts augu aizsardzības dienests (turpmāk – VAAD) veicis invazīvā auga – Sosnovska latvāņa (turpmāk – latvāņa) – izplatības noteikšanu. Pavisam uzņēmēti 10641 hektāri ar latvāņiem invadēto teritoriju (līdz 11.07.2012.uzmērītie un apstrādātie dati), Mazsalacas novadā 111,6 hektāri. Uzmērītie ar latvāni invadēto teritoriju dati iekļauti Kultūraugu uzraudzības valsts informācijas sistēmas Invazīvo augu sugu izplatības datu bāzē.

Liela bioloģiskā daudzveidība raksturīga Salacas ielejai, ko nosaka upes raksturs un daudzveidīgā upes ieleja, kur mijas pļavas, gravu un nogāžu meži, parkveida kokaudzes. Vislielākā nozīme Salacai ir kā lašupei. Kā ietekmējoši faktori ir uzskatāms:

- Staiceles papīrfabrikas dambja sliekšnis, kas traucē zivju migrāciju;
- upes piesārņojums, kas veicina eitrofikāciju un līdz ar to arī straujācu aizaugšanu ar ūdensaugiem, kā rezultātā samazinās sugu daudzveidība upē un nārsta vietām piemērotās platības;
- intensīvs un nepietiekami organizēts tūrisms, kas apdraud jutīgos biotopus un sugas;
- lauksaimnieciskās darbības apsūkums un viensētu izzušana, kā rezultātā aizaug bioloģiski vērtīgās pļavas, kā arī mazinās ielejas ainaviskā vērtība.

Nozīmīgu novada teritoriju aizņem purvi, tiem ir liela nozīme dabas daudzveidības saglabāšanā. Tajos ir bagāta augu un dzīvnieku valsts, sastopamas daudzas retas augu un dzīvnieku sugas, kā arī nozīmīgi biotopi. Purvus apdraud to izmantošana kūdras ieguvei, nosusināšana, eitrofikācija un atsevišķos gadījumos arī ugunsgrēki. Tiek izmainīts purva hidroloģiskais režīms, bet purva sākotnējo stāvokli, kā arī purvā augošo dabisko veģetāciju atjaunot nav iespējams.

4.3.Plānošanas dokumentā iekļautie risinājumi

Mazsalacas novada teritorijas plānotās (atļautās) izmantošanas zonas (turpmāk - teritorijas) ar atšķirīgām prasībām to apbūvei un cita veida izmantošanai ir aprakstītas plānojuma daļā „Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi” un atspoguļotas plānojuma Grafiskajā daļā atbilstoši plānojuma izstrādes pamatnes (vienkāršotā topogrāfiskā karte M1:10 000) noteiktībai. Teritoriju (zonu) robežas ir noteiktas, ņemot vērā karšu mēroga detalizācijas līmeni, dabīgās robežas (ceļus, grāvjus, zemes lietojuma veidu kontūras), kur tas nav bijis iespējams - kadastra robežas.

Teritorijas plānojumā ietilpstošie TIAN nosaka, ka nekustamo īpašumu atļauts izmantot un apbūvēt saskaņā ar prasībām, kas noteiktas funkcionālajā zonā vai teritorijās ar īpašiem noteikumiem atbilstoši kartei „Mazsalacas novada teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana”.

Teritorijas plānojumā ir noteiktas šādas funkcionālās zonas:

- **Teritorijas, kur apbūve nav galvenais to izmantošanas veids:**
Ūdeņu teritorijas (DŪ) ir akvatorijas, kas ietver virszemes ūdensobjektus - dabīgas vai mākslīgas ūdenstilpes un ūdensteces - upes, strautus u.c., meliorācijas sistēmas objektus.

Primārās izmantošanas un apbūves veids nozīmē teritorijas, kur uzkrājas ūdens ar caurteci vai bez tās, ūdenssaimniecībai zivsaimniecības un rekreatīviem mērķiem Teritoriju izmantošana var izrietēt no šo teritoriju īpatnībām un ar tām saistīto izmantošanu nepieciešamības, piemēram, laipas, laivu piestātnes, peldētavu laipas un citas hidrotehniskas būves.

Mežu teritorijas (M) ir teritorijas, kurās atrodas mežs, zeme zem meža infrastruktūras objektiem, kā arī mežā ietilpstošie un tam piegulošie pārplūstošie klajumi, purvi un lauces, kā arī izcirtumi un atsevišķas no mežiem esošas platības, kuras apaugušas ar kokiem un ir lielākas par 0,1 hektāru. Mežu teritorijas galvenais zemes un būvju izmantošanas veids ir mežsaimniecība, arī kokmateriālu sagatavošana un ar to saistītie pakalpojumi. Meža teritorijas saskaņā ar TIAN plānoto atļauta mežsaimnieciska izmantošana, derīgo izrakteņu ieguve, atpūtas vietu ierīkošana. TIAN nosaka, ka Mežos no jauna veidojama zemesgabala minimālā platība ir 2 hektāri, zemesgabala minimālais platums 50 metri. Noteikumi nosaka maksimālo apbūves blīvumu (bet ne vairāk kā 5%).

Lauku teritorijas (L) ir teritorijas ar vai bez apbūves, kur primārais zemes izmantošanas veids ir lauksaimnieciskā darbība, bet sekundārais - citas šajā teritorijā atļautās izmantošanas, kas saistītas ar lauksaimnieciskās darbības dažādošanu – lauku tūrisms, amatniecība, lauksaimniecības produkcijas pārstrāde

Dabas un apstādījumu teritorijas (DA, DA1, DA2, DA3):

Dabas teritorijas (DA) ir publiski pieejamas vietas ar īpašu kultūrvēsturisku nozīmi, lielu ekoloģisko, estētisko un rekreācijas nozīmi, kas kalpo reprezentācijai kā apdzīvotās vietas seja, kā arī vietas ar specifiskām funkcijām un kurām nepieciešama regulāra kopšana atbilstīgi konkrētās vietas funkcijām. Tās ietver parkus (arī vēsturiskos muižu parkus), alejas, sporta iekārtojumus, krastmalu apstādījumus, iekārtotas atpūtas vietas u.c..

Labiekārtotas dabas teritorijas (DA1) ir labiekārtotas un koptas zaļumu un atpūtas vietas dabas vidē, kur atpūtai tiek izmantots dabas potenciāls un, kur būvēm ir tikai pakārtota nozīme. Tās var būt gan publiskas, gan privātas.

Dārzu teritorijas (DA2) ir koptas zaļumu platības, kas var būt gan publiskas, gan privātas, un kurām vairāk ir ekoloģiska (vides kvalitātes) nevis kultūrvēsturiska vai estētiska nozīme. Tās ir teritorijas, kurās atrodas sakņu dārzi, vizuāli un funkcionāli nepieciešamie aizsargstādījumi – sanitārās aizsargjoslas, vēja aizsargstādījumi, trokšņa aizsargstādījumi, maskējošie stādījumi u.tml.

Kapsētu teritorijas (DA3) ir teritorijas, kas paredzētas apbedīšanai un ar to saistīto būvju (kapliņas, saimniecības ēkas, žogi u.c.) būvniecībai.

- **Apbūves teritorijas:**

Mazstāvu dzīvojamā apbūve (DzM) - galvenā izmantošana ir dzīvojamā mājas, bet palīgizmantošana - citas šajā teritorijā atļautās izmantošanas.

Lauku apbūves teritorija (DzL) nozīmē zemesgabalu, kur primārais zemes izmantošanas veids ir dzīvojamā māja (ģimenes māja) ar piemājas saimniecību, bet papildus atļauts vēl citas izmantošanas.

Publiskās apbūves teritorija (P) neatšķiras pēc to lomas teritorijas struktūrā, taču tām ir dažādas funkcijas, kas atšķiras pēc tā, kas ir tajās veikto darbību galvenais mērķis – noteiktu pakalpojumu sniegšana vai peļņas gūšana.

Jauktas dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijas (JDzP) ir teritorijas, kur primārais zemes, ēkas, būves vai tās daļas galvenais izmantošanas veids ir savrupmājas, darījumu iestādes, tirdzniecības un/vai pakalpojumu būve.

Ražošanas un noliktavu apbūves teritorijas (R) ir zemesgabali, kur primārais zemes, ēkas un būves izmantošanas veids ir ražošanas objekti, darbnīcas, noliktavas, vairumtirdzniecības iestādes, transporta uzņēmumi, kam ir uzstādītas īpašas prasības, noteiktas sanitārās vai citas aizsargzonas. Primārā atļautā izmantošana: vieglās ražošanas uzņēmumu apbūve; vispārīgās ražošanas uzņēmumu apbūve; lauksaimnieciskās ražošanas uzņēmumu apbūve; kokapstrādes uzņēmumu apbūve; elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanas uzņēmumu apbūve; transporta uzņēmumu apbūve; noliktavu, vairumtirdzniecības uzņēmumu apbūve un atklātas noliktavu teritorijas; biznesa inkubators; biroji, mazumtirdzniecības, pakalpojumu un sabiedriskās ēdināšanas u.tml. objekti, kas funkcionāli saistīti ar galveno izmantošanas veidu; komunālo uzņēmumu un iestāžu, kā arī atkritumu vākšanas, apstrādes un pārstrādes uzņēmumu apbūve; intensīvās audzēšanas kompleksi un lopkopības un putnkopības fermas (atļautas tikai ārpus ciemu teritorijām); degvielas un gāzes uzpildes stacijas (DUS, GUS); autoserviss un auto tirdzniecība; atklātas un slēgtas autostāvvietas un auto stāvlaukumi (tajā skaitā kravas transportlīdzekļu); metāllūžņu un nolietotās tehnikas (transporta līdzekļu, sadzīves tehnikas u.c.) uzkrāšana; ugunsdzēsības depo.

Plānojumā tiek noteikti galvenie un pakārtotie teritorijas izmantošanas veidi, prasības teritoriju izmantošanai, un prasības jaunu apbūves teritoriju izmantošanas uzsākšanai - pēc detālplānojuma izstrādes. Teritorijas plānojums neparedz apbūves attīstību teritorijās, kas varētu būtiski ietekmēt vides stāvokli novadā. Būvniecības darbi apbūves teritorijās var radīt īslaicīgu vides piesārņojumu un ietekmi uz vidi. Lielāku objektu būvniecības gadījumos jāparedz pasākumi potenciālā piesārņojuma novēršanai un vides atveseļošanai.

Derīgo izraķteņu ieguves teritorija (RD) – nozīmē teritoriju, kurā ir konstatēta derīgo izraķteņu atradne – dabisks derīgo izraķteņu sakopojums, kuru daudzums, kvalitāte un ieguves apstākļi ir izvērtēti un kuru praktiska izmantošana ir iespējama, kā arī tiek veikta derīgo izraķteņu ieguve – darbu komplekss derīgo izraķteņu iegūšanai atradnē.

Mazsalacas novadā ir samērā maz derīgo izraķteņu. Novadā ir sastopami šādi derīgie izraķteņi - smilts, smilts - grants, māli, kā arī kūdra un sapropelis. No atradnēm rūpnieciski tiek izmantotas smilts un smilts – grants atradnes: Dauģēnu atradne (atrodas Salacas upes ielejā, apmēram 5 km ziemeļrietumos no Mazsalacas pilsētas) un Jaundīriķu atradne Ramatas pagastā. Plānojumā noteikti galvenie un pakārtotie (palīgizmantošana) derīgo izraķteņu ieguves teritorijas izmantošanas veidi un prasības teritoriju izmantošanai. Pēc derīgo izraķteņu karjeru ekspluatācijas izbeigšanas, karjeri ir jārekultivē, kas ir uz vides sakārtošanu un dabas teritoriju kvalitātes paaugstināšanu vērsts derīgo izraķteņu ieguves negatīvo ietekmi mazinošs pasākums. Pēc rekultivācijas teritoriju izmanto kā meža teritoriju, virszemes ūdeņu teritoriju vai rekreācijas teritoriju. Turpmākās atļaujas derīgo izraķteņu ieguvei izsniedzamas, tikai pamatojoties uz darbības pieteicēja sagatavoto ietekmes uz vidi novērtējumu. Šādā novērtējumā jāizsver darbības ierobežojumi un veicamie atjaunošanas pasākumi, lai nodrošinātu, ka attiecīgās darbības ietekme visā tās īstenošanas laikā ir minimāla un ka šī darbība neapdraud vides kvalitātes mērķu sasniegšanu baseinā.

Transporta infrastruktūras teritorija (Tr) ir teritorijas, kur galvenais izmantošanas veids ir valsts un pašvaldības kopējas izmantošanas transports - ielu un ceļu tīkls, laukumi, dzelzceļš un citas inženierbūves.

Novadā ceļu tīkls kopumā ir labi attīstīts, kas nodrošina pieklūšanu galvenajām

apdzīvotajām vietām un ražošanas objektiem, tomēr jāatzīmē, ka salīdzinoši daudz ir pašvaldības ceļu un ielu ar grants segumu, kas negatīvi ietekmē gaisa kvalitāti transporta infrastruktūrai pieguļošajās teritorijās. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos izvirzītas prasības jaunai satiksmes infrastruktūras izbūvei un esošās infrastruktūras rekonstrukcijai.

Tehniskās apbūves teritorija (TA) ir teritorija, kurās galvenais zemes un būvju izmantošanas veids ir valsts, pašvaldības un komersantu inženierbūves un transporta infrastruktūras būves, bet papildus izmantošana- citas atļautās izmantošanas.

Tehniskās apbūves teritoriju attīstība tiek plānota jau esošajās ražošanas objektu apbūves teritorijās.

Izvērtējot Mazsalacas novada teritorijas plānojuma paskaidrojuma rakstu un grafisko daļu, kā arī teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus, var secināt, ka Mazsalacas novada teritorijas plānojumā ir ietverti vides aizsardzības politikas mērķi un dabas aizsardzības normatīvie aktu prasības. No vides un dabas aizsardzības viedokļa svarīgākie ir tie normatīvie akti, kas regulē īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izmantošanu, un kas nosaka aizsargjoslu ievērošanas nepieciešamību noteiktajās teritorijās.

4.4. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

Neīstenojot Mazsalacas novada teritorijas plānojumu, netiks ņemti vērā attīstības plānošanas mērķi un uzdevumi, kuri noteikti augstāka līmeņa plānošanas dokumentos, galvenokārt, Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojuma mērķos.

Ja novadam nav spēkā esoša teritorijas plānojuma, tad būtiskas negatīvas ietekmes uz vidi iespējas krietni paaugstinās. Svarīgākie iemesli – iespējama nesankcionēta būvniecība un aizsargjoslu prasību neievērošana. Plānojuma trūkums rada grūtības piemērot normatīvos aktus vides aizsardzībā, problēmas aizsargjoslu servitūtu izmantošanā, dabas resursu ieguvē un citās valsts un pašvaldības pārraudzībā esošajās jomās.

Ja plānošanas dokuments netiks īstenots, novadā būs apgrūtināta zemes gabalu sadalīšana, apvienošana, robežu maiņa, detālplānojumu izstrāde, būvniecības uzsākšana, esošo būvju atjaunošana, teritorijas labiekārtošana un rekultivācija, kā arī saimnieciskās darbības uzsākšana. Šīs problēmas ietekmēs gan novada sociālekonomisko attīstību, gan teritorijas vides stāvokli. Teritorijas plānojuma izstrādāšanas nepieciešamību nosaka likums, tādēļ alternatīva, ka plānojums netiek izstrādāts, netiek sīkāk analizēta.

Viena no alternatīvām plānojumam ir iespēja pārtraukt jebkādu saimniecisko darbību īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Tomēr šī alternatīva nav uzskatāma par optimālu ne tikai novada attīstībai, bet arī pašām aizsargājamām teritorijām. Saimnieciskās darbības pārtraukšana ne tikai veicinātu teritorijas aizaugšanu, līdz ar to sugu daudzveidības samazināšanos, bet arī negatīvas pārmaiņas ainavu struktūrā

5. Vides stāvoklis teritorijās, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt

Novada vides stāvoklis detalizēti ir raksturots šā vides pārskata 4.1.nodaļā. Šajā nodaļā aprakstītas teritorijas un objekti, kuras plānošanas dokumenta īstenošana var būtiski ietekmēt un norādīta svarīgākā informācija par to vides stāvokli.

Novada teritorijas plānojuma ieviešana ietekmēs dabas teritorijas - īpaši vērtīgos starptautiski nozīmīgos mežus un mitrājus novadā - mežu un mitrāju biocentrus, koridorus, buferzonas un migrējošo putnu barošanās vietas lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Lai sekmētu Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu ekoloģiskā plāna ieviešanu un starptautiski nozīmīgo dabas teritoriju aizsardzību teritorijas plānojumā izdalāmas šo teritoriju zonas, nosakot TIAN speciālas prasības to izmantošanai. Atbilstoši ainavu ekoloģiskā plāna informācijai daudzās starptautiski nozīmīgo mežu teritorijās plāna izstrādes laikā ir konstatēts, ka meži jau šobrīd ir vairāk vai mazāk, atsevišķās vietās pat ievērojami fragmentēti un to fragmentācija varētu palielināties. Šis process nav noticis slapjo priežu mežu, veco egļu – apšu, un platlapju mežaudžu grupu teritorijās. Migrējošo putnu barošanās vietās lauksaimniecībā izmantojamās zemēs pieaug rapša monokultūru sējumu platības, kuras nav piemērotas barošanās vietās ne migrējošiem putniem, ne mazajam ērglim. Ekonomiski aktīvākajos reģionos, t.sk. Mazsalacas apkārtnē, attīstoties intensīvajai lauksaimniecībai, novērojama masīvu homogenizācija. Atsevišķās vietās teritorijas tiek fragmentētas ar apbūvi (ciemi, ceļi utt.). Nomalēs esošās teritorijas dabiski transformējas krūmājos vai meža zemēs, jo šo teritoriju apsaimniekošana nav ekonomiski izdevīga.

Mazsalacas novadā uz dabas un ainavas vērtību pamata ir izdalītas atsevišķas teritorijas - starptautiskās nozīmes Ziemeļu purvu mežu un mitrāju biocentrs, starptautiskas nozīmes Ziemeļu purvu – Sedas mežu un mitrāju koridors un iekšzemes ūdeņu un mitrāju koridors ar buferzonu (Salaca). ZBR ainavu ekoloģiskajā plānā ir izdalītas un uz Mazsalacas novadu ir attiecināmas Burtnieku kultūrainava un Mazsalacas kultūrainava. Mazsalacas novadā atrodas arī Burtnieku drumlīnu ainava - ainavu telpa ar dominējošiem ainavu tipiem bez speciālām prasībām zemes izmantošanā. Izvērtējot teritorijas ainavu stāvokli, atzīmēts, teritorijā nebūtu vēlams atbalstīt lauksaimniecībā izmantojamo zemju apmežošanu, meža plantāciju ierīkošanu, vēja ģeneratoru uzstādīšanu, jaunu karjeru ierīkošanu. Lauksaimniecības zemju apmežošanas gadījumā, ja tā nav novēršama, izstrādājams ainavu dizaina plāns. Kultūrvēsturiskajās ainavās saglabājama vēsturiski izveidojusies apbūves struktūra. Nebūtu vēlams jaunu ciemu veidošana, bet jaunas vienlaidus apbūves gadījumā, ieteicams paplašināt esošos ciemus. Ainavu telpas ar vērtīgiem kultūrvēsturiskiem objektiem un augstu ainavu estētisko kvalitāti ir iekļaujamas ZBR ainavu aizsardzības zonā.

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procesā ir noteikts, ka teritorijas plānojums ietekmēs arī novada vides kvalitāti, kas kopumā pašlaik novadā ir vērtējama kā laba. Novadā nav nozīmīgu gaisa un trokšņa piesārņojuma avotu (stacionārie avoti, autoceļi). Šī vides pārskata izstrādes laikā nav pieejama informācija par gaisa kvalitātes un trokšņa līmeņu robežlielumu pārsniegumiem novadā. Tādēļ var secināt, ka vides stāvoklis autoceļu un stacionāro avotu apkārtnē ir labs. Teritorijas plānojumā ir paredzēti risinājumi, kas nosaka apkārtējo vidi saudzējošus pasākumus, izbūvējot un apsaimniekojot mēslu krātuves fermās, kas nodrošinās izkliegtā slāpekļa un fosfora savienojumu piesārņojuma mazināšanos no lauksaimniecības zemēm. Šī risinājuma ietekme sagaidāma minēto objektu

izbūves vietu apkārtnē, t.i. jebkurā lauksaimniecības zemju teritorijā. Minētie risinājumi attiecas uz virszemes ūdeņu kvalitāti un ir īpaši svarīgi attiecībā uz Salacu (G306), kas ir noteikts kā ūdensobjekts, kuram ir risks nesasnīgt ūdeņu ekoloģisko kvalitāti. Teritorijas plānojums ietekmēs novada potenciāli piesārņotās vietas gadījumos, ja uzsākot saimniecisko darbību, tajās tiks veikta piesārņojuma izpēte un atbilstoši konstatētajam piesārņojuma līmenim noteikti un veikti monitoringa vai, ja nepieciešams, sanācijas pasākumi. Teritorijas plānojuma izstrādes laikā valsts reģistrā ir reģistrētas 16 potenciāli piesārņotas vietas, daļā no tām pašlaik jau notiek saimnieciskā darbība, lielākā daļā piesārņojošās darbības ir pārtrauktas, sadzīves atkritumu izgāztuve ir rekultivēta. Galvenās iespējamās piesārņojošās vielas šajās teritorijās ir naftas produktu, pesticīdi, to sadalīšanās blakus produkti un citas ķīmiskas vielas.

6. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas

Mazsalacas novada teritorijas plānojuma mērķis ir radīt pamatu ilgstošai, stabilai pašvaldības teritorijas attīstībai un izveidot pašvaldības ilgtspējīgas attīstības instrumentu, kas noteiktu novada rīcībā esošo fizisko resursu – zemes un dabas pamatnes turpmākās izmantošanas un aizsardzības nosacījumus un ierobežojumus. Teritorijas plānojums paredz līdzsvarot valsts, sabiedrības un indivīda intereses teritorijas izmantošanā un dot papildus iespējas Mazsalacas novada tālākai attīstībai.

Novada teritorijas plānojums izstrādāts, ievērojot teritorijas plānošanas principus, t.sk. ilgtspējīgas attīstības, daudzveidības, interešu saskaņotības, detalizācijas, konkurences, atklātības, nepārtrauktības un pēctecības principu, ar to pamatojot teritorijas ilgtspējīgu, līdzsvarotu un daudzpusīgu attīstību. Šī mērķa īstenošana konkretizēta, paredzot teritorijas racionālu izmantošanu un reglamentējot būvniecības kārtību tajā, sabalansējot privātīpašnieku un sabiedrības intereses.

Vides, tai skaitā vides aizsardzības jautājumiem plānošanas dokumentā veltīta būtiska vērība. Izvērtēti vides aspekti par tām teritorijām, kas jāsaglabā esošajā stāvoklī, tā arī par nepieciešamajiem aizsardzības pasākumiem, kur tiek plānota kā vai cita apbūve vai vietās, kur jau norisinās piesārņojumu radošās antropogēnās aktivitātes. Turpmāk izskatītas vides kvalitātes iespējamās pazemināšanās problēmas un to ietekme.

Teritorijas plānojuma izstrādes laikā tika inventarizēts, iestrādāts apbūves noteikumos un attēlots kartogrāfiskajā materiālā:

- Mazsalacas novadā esošo aizsargājamo pieminekļu izvietojums un to robežas;
- Normatīvajos aktos noteiktās uz novada teritoriju attiecināmās aizsargjoslas;
- Novada teritorijā esošie ceļi;
- Inženierkomunikācijas;
- Ainavas.

Ņemot vērā pašvaldību noteiktās prioritātes un iedzīvotāju izteiktās vēlmes, kas izteiktas iesniegumu veidā, kā arī pamatojoties uz iespējamo attīstības virzienu analīzi un plānošanas darbiem, ar teritorijas plānojumu tiek risinātas ciemu teritoriālās attīstības problēmas.

6.1. Vides kvalitāte

Teritorijas plānojuma dokumentā identificēti esošie un potenciālie vides kvalitātes pazemināšanās iemesli, un tie sargrupējami sekojoši:

1) esošie iemesli:

- novada teritorijā esošās infrastruktūras darbība, kas ietver visa veida rūpniecības un sabiedrisko pakalpojumu sektoru, dzīvojamo apbūvi, ceļu tīklu u.c.;

2) potenciāli iespējamie iemesli:

- esošo vai jaunbūvējamo objektu darbība, ja netiek nodrošinātas vides aizsardzības prasības: notekūdeņu savākšana un attīrīšana, atkritumu savākšana, dūmgāžu attīrīšana un smaku samazināšana, kur nepieciešami - trokšņa un putekļu samazināšanas pasākumi,

- potenciāli iespējamās avārijas, kas var radīt vides piesārņojumu: pārtraukumi notekūdeņu vai gaisa attīrīšanas iekārtu darbībā, bīstamo vielu noplūde avāriju rezultātā uz ceļiem, sprādzieni u.t.t.

Atkritumu apsaimniekošanas jautājumi. Būtiskākās problēmas atkritumu apsaimniekošanā novadā ir:

- nelegālās atkritumu deponēšanas vietas un vides piegružošana (it īpaši pašvaldības teritorijas esošajos mežos);
- iedzīvotāju nav noslēguši līgumus ar atkritumu apsaimniekošanas organizācijām, atkritumi veidojas gar galvenajām transporta maģistrālēm;
- atkritumu apjoma pieaugums. Apmēram 20% no atkritumiem veido izlietotais iepakojums, kura apjoms Latvijā pēdējos gados strauji pieaug.

6.2.Sabiedrības veselība

Galvenie faktori, kas ietekmē sabiedrības veselību, ir tīrs gaiss un ūdens, bet dzīves un darba komfortu – labiekārtota vide. Teritorijas plānojumā atspoguļotas problēmas un izvirzīti konkrēti uzdevumi vides stāvokļa uzlabošanai, kas samazinātu draudus cilvēka veselībai.

Teritorijas plānojuma izstrādes procesā piedalās pašvaldības deputāti, ieinteresētie uzņēmumu pārstāvji, novada iedzīvotāji. Plānošanas dokumentam jāatspoguļo vietējās sabiedrības viedoklis gan par novada turpmāko attīstību, gan par problēmu jautājumiem un virzieniem, kuriem jāpievērš lielāka uzmanība. Tiek piedāvāti konkrēti priekšlikumi vides stāvokļa uzlabošanai, kas mazinātu draudus cilvēka veselībai.

Teritorijas plānojuma dokumentā nosprausti mērķi un definēti uzdevumi sabiedrības veselības risku samazināšanai. Kā būtiskākos pasākumus sabiedrības veselības riska mazināšanai jāatzīmē:

- Ūdens saimniecības sakārtošana apdzīvotajās vietās, kur ir centralizētā ūdens apgāde, ir viens no prioritārajiem jautājumiem. Nepieciešama ūdensvada rekonstrukcija un pieslēgumu skaita palielināšana. Svarīgi ir samazināt dzelzs saturu jonu dzeramajā ūdenī. Visām sistēmām nepieciešams uzstādīt atdzelžošanas iekārtas.
- Centralizētu kanalizācijas sistēmu sakārtošana un izbūvēšana, uzlabojot notekūdeņu attīrīšanas tehnoloģijas, uzlabojot tīklus, palielinot pieslēgumu skaitu, samazinās iespējas gan ūdenstecēs, gan augsnē nonākt fokālajam piesārņojumam, samazināsies infekciju draudi. Detālplānojumos ar vairāk kā 20 ēkām jāparedz bioloģisko attīrīšanas iekārtu būvniecību.
- Sadzīves atkritumu apsaimniekošanu paredzēts veikt atbilstoši Mazsalacas novada saistošajiem noteikumiem Nr.18 "Par atkritumu apsaimniekošanu Mazsalacas novadā" (13.10.2011.). Papildus jāveic patvaļīgi piesārņoto vietu ar atkritumiem apzināšana un sakārtošana.
- Plānojumā nav informācijas par iespējam risināt kvalitatīvu publisko peldvietu iekārtošanu, ievērojot visas pastāvošās prasības, kaut arī nelielos apjomos Salaca tiek izmantota peldēšanai.

Mazsalacas novadā dzeramā ūdens nodrošināšanai tiek ekspluatētas vairākas ūdens apgādes sistēmas. Ūdens kvalitāte saskaņā ar Veselības inspekcijas datiem (auditmonitorings) atbilst dzeramā ūdens kvalitātes prasībām. Citviet novadā atzīmēts dzelzs (FeIII) koncentrācijas pārsniegums. Atbilstoši plānotajai attīstības programmai, tiek plānota ūdensapgādes sistēmu uzlabošana.

Sadzīves atkritumu izgāztuve "Zirņubirzs" ir slēgta un rekultivēta. Tā kā trūkst informācijas par izgāztuves infiltrātu un pazemes ūdeņu (gruntsūdeņu) piesārņojumu, nav iespējams pilnībā izvērtēt ietekmi uz vidi un sabiedrības veselību.

Teritorijas plānojumā nav paredzēta jaunu publisko peldvietu ierīkošana. Publisko peldvietu plānošana tiek paredzēta detālplānojuma līmenī saskaņā ar likumdošanas prasībām. Plānojot publisko peldvietu ierīkošanu, jāizvērtē ūdensobjektu ūdens kvalitātes atbilstība prasībām, ezeru ziedēšana un iespējamā zilaļģu klātbūtne. Šāda veida informācija par ūdensobjektiem (ezeru ūdensobjektiem) novadā nav pieejama.

Plānošanas dokumentā kā potenciālie draudi, kas var radīt vides stāvokļa pasliktināšanos, ir identificēti:

- nepietiekama notekūdeņu attīrīšana;
- iespējamais atkritumu pieaugums māsaimniecībā un komercdarbībā;
- derīgo izrakteņu ieguves gadījumā pievadceļš cauri ciemam;

Pēc būtības, visi šie draudi vairāk vai mazāk ir aktuāli novada teritorijā, bet to ietekmi ir iespējams mazināt, veicot sekojošus pasākumus:

- 1) nodrošinot notekūdeņu attīrīšanu kā no ražošanas, tā dzīvojamās apbūves teritorijām;
- 2) nodrošinot saražoto atkritumu savlaicīgu savākšanu, kā arī palielinot to māsaimniecību skaitu, kuras noslēgušas līgumu par sadzīves atkritumu centralizētu savākšanu un utilizēšanu;
- 3) nodrošinot monitoringa pasākumus minētajām aktivitātēm.

Atsevišķos ciemos, kas iespējams zaudēs perspektīvā savu apdzīvotas vietas statusu kā piem. Vērsis, nav ekonomiski lietderīgi (samazinās iedzīvotāju skaits un funkcionāli – lieli attālumi) ierīkot centralizētas komunikācijas, kā arī nav paredzēta teritorijas attīstība kā tāda kam būtu nepieciešamas centralizētas komunikācijas.

7. Plānošanas dokumenta un tā iespējamo alternatīvu īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

Mazsalacas novada teritorijas plānojums sakārto situāciju ar esošo zemes lietojumu novada teritorijā. Esošā un plānotā zemes lietojuma atšķirības šķietami ir lielākas nekā plānošanas dokumentā reāli plānotās. Zemes lietojuma veida maiņa ir paredzēta tikai atsevišķās teritorijās. Kopumā tika saņemti vairāki pieteikumi par nekustamā īpašuma lietojuma maiņu. Zemes lietojuma mērķa maiņa ir paredzēta ārpus īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, vai teritorijām ar speciāliem izmantošanas mērķiem.

Izvērtējot novada plānošanas dokumentu, iespējams izdalīt plānojumā paredzamo pasākumu tiešās un netiešās ietekmes uz vides kvalitāti, tās klasificējot kā īslaicīgas, vidēji ilgās un ilglaicīgas ietekmes.

7.1. Tiešās ietekmes

Tiešās ietekmes ir izmaiņas vidē, ko nepastarpināti veido plānošanas dokumentā paredzētās darbības un tādējādi iedarbojas uz vidi tiešā veidā. Izmaiņas vidē un ietekmes var būt pozitīvas vai negatīvas. Kā tiešās ietekmes piemēru var minēt zemju transformācijas apbūvi, piesārņojuma novadišanu u.c.

Mazsalacas novada teritorijas plāna tiešā ietekme paredzama saimniecisko aktivitāšu rezultātā.

Mazsalacas novada teritorijas plānojums kopumā paredz saglabāt esošo apdzīvotuma struktūru, saglabājot esošās apdzīvotās vietas. Tiek paredzēta blīvas apbūves saglabāšana pilsētās un ciematos. Sagaidāmās tiešās ietekmes:

- palielinās apbūve, nepieciešams vienlaicīgi nodrošināt infrastruktūras objektu skaitu (gan centralizētus pakalpojumus, gan individuāli);
- tiešās ietekmes veidojas no notekūdeņu apjoma un piesārņojuma slodzes; siltumapgāde ar papildus enerģijas patēriņu, palielinās transporta slodze;
- atbilstoši nodrošinot teritorijas atūstību saskaņā ar normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, kā arī nodrošinot atbilstošus tehniskos risinājumus, iespējams ietekmes slodzi samazināt. Būtiska nozīme ir apbūves ierobežošanai virszemes ūdensobjektu tuvumā.

Palielinoties apbūves intensitātei un līdz ar to apkalpojošās infrastruktūras objektiem, pieaug arī ietekme uz apkārtējo vidi, tajā skaitā, pieaug:

- ūdens patēriņš un novadāmo notekūdeņu daudzums;
- enerģijas patēriņš siltumapgādes vajadzībām, kas rada papildus gaisa piesārņojumu;
- saražoto atkritumu apjoms;
- transporta plūsma, kas rada papildus gaisa piesārņojumu.

Tomēr, ņemot vērā patreizējo novada komunālās saimniecības infrastruktūras stāvokli un jaudas, kā arī normatīvo aktu prasības vides jomā jaunbūvējamiem objektiem,

nav paredzams, ka plānotā apbūve varētu būtiski ietekmēt vides stāvokli, ja tiks veikti visi pasākumi, kas noteikti normatīvajos aktos vides aizsardzības prasību nodrošināšanai.

Novada teritoriju šķērso valsts 1. šķiras autoceļi un 2. šķiras autoceļi. Piesārņojums no autoceļiem ikdienas noslodzē nav prognozējams augstāks kā pārējās valsts teritorijā. Palielinoties transporta intensitātei, ir iespējams trokšņu paaugstinājums.

Mazsalacas novada teritorijas plāns balstās uz iepriekšējā plānošanas periodā sagatavotajiem ierosinājumiem, kuru pamatā būtu nepieciešams pārtraukt videi nedraudzīgas saimnieciskās aktivitātes. Pilnībā izvairīties no dabas resursu izmantošanas nevar, tāpēc tiek plānots:

- izmantot resursus efektīvāk;
- ieviest videi maksimāli draudzīgas bezatkritumu tehnoloģijas;
- apsvērt ieviest vides pārvaldības sistēmu novada praktisko jautājumu risināšanā.

Kaut arī plānojums sakārto esošo situāciju ar esošajiem zemes lietojumiem, tajā paredzēto pasākumu tiešās ietekmes (gan pozitīvās, gan negatīvās) ir sekojošas:

- jaunu apbūves noteikumu izstrāde sekmēs ilgtspējīgu, līdzsvarotu vides attīstību un nodefinēs nekustamā īpašuma īpašnieku, lietotāju un nomnieku būvtiesības un pienākumus ēku un zemes izmantošanā;
- izvirzītās prasības virszemes un pazemes ūdens resursu aizsardzībai nodrošinās ūdens kvalitātes saglabāšanu.

7.2. Netiešās ietekmes

Plānošanas dokumentā paredzēto pasākumu netiešās ietekmes ir sekojošas.

Gaisa, ūdens un trokšņa piesārņojums pieaug līdz ar saimnieciskās aktivitātes kāpumu. Ja šāds piesārņojums nepārsniedz noteiktos limitus, tas vides kvalitāti teritorijā būtiski nepasliktina.

Attīstot apbūves teritorijas dzīvojamajai un publiskajai apbūvei, nepieciešama infrastruktūras attīstība - ceļi, inženierkomunikācijas u.c. Tas viss var radīt vides problēmas, bet būtiskas negatīvas ietekmes nav sagaidāmas, ja tiks ievērotas normatīvo aktu prasības un Mazsalacas novada saistošie apbūves noteikumi.

Palielinoties automobiļu plūsmai, pieaugs gaisa piesārņojums, tai skaitā putekļu piesārņojums, kas ir aktuāla problēma grants ceļiem.

Arī tūristu skaita pieaugums var radīt netiešās ietekmes kas saistītas ar teritoriju apmeklējuma biežumu, kā rezultātā var pieaugt slodze uz atsevišķām teritorijām, augu un dzīvnieku sugām. Tomēr kā rada tūristu plūsmas statistika (skat. tabulu 4-9), nav prognozējams tūristu skaita būtisks pieaugums. No atbalstāmajiem tūrisma virzieniem jāmin eko-, velo- tūrisma attīstība.

Realizējot novada teritorijas plānojumu, būtiska vides kvalitātes pazemināšanās nav sagaidāma, ja tiks ievērotas plānojumā noteiktās prasības. Pretēji – ja tiks veikti teritoriju rekultivācijas darbi, var sagaidīt, ka vides kvalitāte novadā ne tikai nepasliktināsies, bet pat uzlabosies.

7.3. Īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes

Teritorijas plānojumā paredzētās darbības pēc to ietekmes ilguma var iedalīt īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās (paliekošas) ietekmes darbībās.

7.3.1. Īslaicīgās ietekmes

Par īslaicīgas ietekmes darbībām var uzskatīt teritorijas plānojumā paredzēto būvniecību dzīvojamo māju, publisko teritoriju un ražošanas apbūves teritorijās. Šīs darbības rada salīdzinoši īslaicīgu traucējumu vidē. Galvenās problēmas ir troksnis, zemeszemes bojājumi, putekļu emisija, būvgruži. Lielākā daļa šo faktoru tiek neitralizēti līdz ar darbības izbeigšanos.

7.3.2. Vidēji ilgās ietekmes

Vidēji ilgās ietekmes ir saistītas ar atjaunojamo dabas resursu izmantošanu. Kā būtiskākā vidēja termiņa ietekme ir jāatzīmē meža resursu izmantošana - mežizstrāde, kā rezultātā var tikt pārtraukti dzīvnieku migrācijas koridori un iznīcināti bioloģiski vērtīgi biotopi. Lai mazinātu plānošanas dokumenta īstenošanas ietekmes vidēja ilgā termiņā, nepieciešams strikti ievērot normatīvo aktu prasības.

Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos iestrādātas prasības meliorācijas sistēmas uzturēšanai un ierīkošanai.

Plānojuma realizācijā konsekventi jāievēro normatīvo aktu izvirzītie nosacījumi, pretējā gadījumā īslaicīgās un vidēji ilgās ietekmes var pārvērsties ilglaicīgajās ietekmēs. Tieši ilglaicīgās ietekmes var atstāt būtiskāko ietekmi uz cilvēku veselību, kultūrvēsturisko mantojumu, ainavu, saimnieciskās darbības iespējamību teritorijā.

7.3.3. Ilglaicīgās ietekmes

Ilglaicīgas ietekmes pārsvarā saistāmas ar zemes transformāciju no viena zemes izmantošanas mērķa citā, kā arī dažādu būvju un virszemes inženierkomunikāciju izbūvi novada teritorijā.. Atsevišķos gadījumos novada teritorijā tiek transformēti zemes lietojuma veidi no lauksaimniecības zemēm par meža zemēm. Tomēr Mazsalacas novadā zemes lietojuma veidu izmaiņas tiek realizētas tikai ārpus aizsargājamām vai ainaviski vērtīgām teritorijām, līdz ar to ilglaicīgas ietekmes uz aizsargājamām teritorijām nebūtu vērtējamas kā būtiskas. Teritorijas plānojuma īstenošana ilglaicīgā ietekme var izpausties kā traucēti ainavu vizuālie koridori un panorāmas zonas, kas veido teritorijas unikalitāti un pievilcību. Lai mazinātu iespēju izpausties ilglaicīgām ietekmēm, teritorijas plānojumā tiek paredzēta esošo vai bijušo teritoriju ar līdzīgiem mērķiem izmantošana plānotajiem mērķiem.

7.4. Pastāvīgās ietekmes

Teritorijas plānojuma realizācija Mazsalacas novadā nodrošinās būvniecības, zemes izmantošanas un vides aizsardzības jautājumu tiesisku sakārtošanu pašvaldības līmenī. Kopumā tas var sekmēt pašvaldības teritorijas attīstību, būtiski nepasliktinot vides kvalitāti.

Kā pozitīvas plānošanas dokumenta īstenošanas ietekmes atzīmējamas: vides infrastruktūras sakārtošana un līdz ar to – virszemes un pazemes ūdeņu piesārņojuma mazināšanās, samazinot atkritumu nonākšanu vidē un uzlabojot notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas efektivitāti, transporta sistēmas attīstība, uzlabojot transporta infrastruktūru.

Pie negatīvām plānošanas dokumenta ietekmēm pieskaitāmas tādas, kas rodas pieaugot antropogēnai slodzei uz vidi – transporta plūsmas pieaugums, intensīva saimnieciskā darbība dabas teritorijām pieguļošajās teritorijās, virszemes ūdens objektu tiešā tuvumā, mežu intensīva izmantošana u.c. Pieaugoša slodze var izraisīt dabas resursu noplicināšanos un vides kvalitātes pasliktināšanos. Derīgo izrakteņu prognozējamie

ieguves apjomi būtiski neietekmēs vides kvalitāti. Novada teritorijā ir vairākas derīgo izrakteņu atradnes, kur derīgo izrakteņu ieguve pārtraukta, teritorijas ir degradētas un neapsaimniekotas. Teritorijas plānojumā ir noteiktas prasības šo teritoriju rekultivēt.

7.5. Summārās ietekmes

Summārās ietekmes veidojas kumulatīvi uzkrājoties dažādām ietekmēm.

Novadā primārie attīstības virzieni ir dzīvojamās apbūves, uzņēmējdarbības un satiksmes infrastruktūras attīstība. Teritoriju šķērso vairāki transporta koridori, kas padara to pieejamu, tiek realizēti ūdenssaimniecības projekti. Līdz ar to, plānojumā jāpievērš uzmanība ar šiem attīstības virzieniem saistītajām ietekmēm.

Novada teritorijas plānojumā ir ievēroti galvenie vides aizsardzības principi un normatīvie akti, kas saistīti ar teritorijas plānošanu. Ir ņemti vērā dažādu institūciju izvirzītie nosacījumi, kā arī sabiedrības viedoklis. Līdz ar to var teikt, ka kopumā, plānošanas dokumenta īstenošanas radītās summārās ietekmes būs mazākas nekā gadījumā, ja plānošanas dokuments netiktu izstrādāts un īstenots.

Novada plānošanas dokumentā paredzētās rīcības kopumā būtiski nepalielinās slodzi uz vidi, ja tiks ievērotas normatīvajos aktos un dažādu vides aizsardzības institūciju noteiktās vides prasības. Sekojoši, var prognozēt, ka kopumā ietekme uz vidi nepalielināsies un līdz ar to ilgtermiņā vides kvalitāte varētu uzlaboties.

8. Risinājumi būtisko ietekmju uz vidi mazināšanai

Mazsalacas novada teritorijas plānojumā iestrādāti divu veidu pasākumi, ar kuru palīdzību tiek plānots samazināt teritorijas plānojuma īstenošanas ietekmi uz vidi. Tie ir:

- vides aizsardzības normatīvajos aktos izvirzītās prasības, kā arī dažādu valsts institūciju izvirzītie nosacījumi, kas iestrādāti novada teritorijas plānošanas dokumentos;
- teritorijas plānojums paredz virkni pasākumu, kuru mērķis ir saglabāt un uzlabot vides kvalitāti kā vērtīgu resursu, kurš jāpārvalda un jāizmanto ilgtspējīgā veidā, racionāli izmantojot kultūras un dabas mantojumu.

Mazsalacas novada teritorijas plānojumā noteiktie pasākumi ietekmes uz vidi minimizēšanai:

- viens no būtiskākajiem pasākumiem ietekmes uz vidi riska mazināšanā ir LR likumdošanā noteikto aizsargjoslu prasību ievērošana Mazsalacas teritorijas plānojumā ir noteikti visi likumdošanā noteiktie aizsargjoslu veidi: vides un dabas resursu aizsardzības, ekspluatācijas, sanitārās un drošības aizsargjoslas atbilstoši „Aizsargjoslu likuma” prasībām;
- ražošanas un saimnieciskās darbības teritorijas tiek plānotas teritorijās, kurās tā jau kādreiz ir veikta;
- lai samazinātu trokšņa un gaisa piesārņojuma ietekmi, apbūve gar ceļiem plānota tādā attālumā, lai nebūtu nepieciešams veikt papildus pasākumus trokšņu un piesārņojuma samazināšanai;
- lauku vides attīstībā tiek likts uzsvars uz lauku mozaīkveida ainavas saglabāšanu un lauksaimniecībā izmantojamo zemju turpmāko izmantošanu. Plānojums paredz bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu. Plānojumā uzmanība tiek pievērsta ainavu elementus (atsevišķi koki, alejas, pļavas u.c.) saglabāšanai, kā instruments ainavu aizsardzībai;
- teritorijas plānojumā izvirzīti nosacījumi vides kvalitātes saglabāšanai, īpašu uzmanību pievēršot ūdensapgādes un notekūdeņu apsaimniekošanai.
- teritorijas plānojumā noteikta minimālā dalāmā zemes gabala platība dažādiem zemes izmantošanas veidiem. Lauku teritorijās (L) no jauna veidojamā minimālā zemesgabala platība ir 2ha. Paredzams, ka šāda struktūras attīstība nodrošinās ne tikai vides kvalitātes un aizsardzības prasības, bet arī tipiskās Latvijas lauku kultūrainavas saglabāšanu un teritorijas pievilcību citiem interesentiem.
- novada teritorijas plānojumā ir noteiktas prasības detālplānojuma izstrādei, kā arī gadījumi, kuros detālplānojums ir nepieciešams.

Papildus teritorijas plānojumā noteiktajiem pasākumi, var izdalīt vēl vairākus pasākumus, kuru mērķis būtu samazināt Mazsalacas novada teritorijas plānojuma īstenošanas ietekmi uz vidi.

Izstrādājot detālplānojumu, kā arī plānojot jaunas apbūves teritorijas būtiski ir identificēt un nodalīt trokšņa avotus no dzīvojamās zonas un publiskās apbūves teritorijām. Šim nolūkam lietderīgi ir izmantot trokšņa kartēšanu metodes ar kuru palīdzību iespējams noteikt teritorijas, kur trokšņa līmenis pārsniedz trokšņa komforta

zonu. Kartēšanas rezultātā iegūto informāciju var izmantot prettrokšņa pasākumu plānošanā.

Plānojot jaunas apbūves teritorijas jāņem vērā prasības izveidot nepieciešamo komunālo infrastruktūru. Situācijās, kad izveidot centralizētu notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas sistēmu nav iespējams, jāmeklē alternatīvi risinājumi notekūdeņu savākšanai un attīrīšanai un ūdeņus un augšņu pasargāšanai no piesārņošanas, piemēram, veidojot alternatīvas, nelielas kopīgas vai individuālas notekūdeņu attīrīšanas iekārtas.

Atkritumu apsaimniekošanā uzmanība jāpievērš centralizētas atkritumu savākšanas nodrošināšanai visās apdzīvotajās vietās, palielinot centralizētas atkritumu savākšanas pakalpojumu lietotāju skaitu. Nepieciešams risināt jautājumu par atkritumu šķirošanu vismaz blīvi apdzīvotās vietās.

Nepieciešams izvairīties no blīvas, vienlaidus, lineāras apbūves veidošanās ārpus apdzīvotām vietām, piemēram, gar šosejām, meža masīviem, ūdenstecēm, ūdenstilpēm u.c.

Kā atsevišķs pasākums vides jautājumu risināšanā pašvaldībai iesakāms izstrādāt vides politikas plānu. Šis vietēja līmeņa plānošanas dokuments palīdzēs detalizētāks izvērtēt esošo situāciju ar vides stāvokli novadā, plānot ietekmi uz vidi mazinošus pasākumus, īstenojot teritorijas plānojumu. Vides politikas plāna izstrādes process ietver:

- Vides politikas plāna izstrāde pašvaldībai

Vides politikas plāns dos iespēju izpētīt vides situāciju, novērtēt problēmteritorijas ilgākā laika posmā, ietverot esošās situācijas analīzi (iedzīvotāju skaita dinamika, sociālie pakalpojumi, pieprasījums ekonomikas sfērā utt.).

- Vides rīcības programmas izstrāde

Vides rīcības programma ir kā konkrēta programma, kura tiktu izstrādāta pašvaldībai, nosakot prioritātes, nosakot mērķus un līdzekļus, kā sasniegt vēlamu situāciju tieši vides jomā. Varētu izstrādāt arī konkrētai nozarei, tā, kura ir visproblemātiskākā.

- Monitoringa programmas izstrāde

Ar monitoringa programmas palīdzību būtu iespējams novērtēt esošo situāciju, veikt analīzi ilgākā laika posmā un attiecīgi novērtēt iespējamās ietekmes kādā no vides problēmteritorijām.

Visi šie minētie pasākumi ir veicami pēc pašvaldības iniciatīvas un finansiālo iespēju robežās, bet šie materiāli ļautu labāk novērtēt vides situāciju dotajā brīdī, kā arī plānojot nākotnē vides problēmas un to risinājumus novada kontekstā. Ir iespējas meklēt finansējumu fondos un kopprojektos.

9. Plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums

Mazsalacas novads robežojas ar Igaunijas Republikas teritoriju. Vides pārskata izstrādes laikā nav identificētas iespējamās būtiskas pārrobežu ietekmes, kuras varētu rasties Mazsalacas novada teritorijas plānojuma ieviešanas laikā.

Valsts pierobežā Mazsalacas novadā nav plānota tādu objektu attīstība, kas ir saistīta ar gaisa kvalitātes pasliktināšanos, trokšņa līmeņa paaugstināšanos vai smaku veidošanos. Citi pārrobežu ietekmju aspekti vides pārskata izstrādes gaitā nav identificēti.

Novads atrodas Gaujas upju baseina apgabala Salacas upes sateces baseinā. Visu novadu šķērsojošā upe Rūja ir pārrobežu upe, kura sākas Igaunijas teritorijā (iztek [Sakalas augstienē](#) no [Ruhijerva](#) ezera). Gaujas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plānā ir atzīmēta pārrobežu ietekme uz Rūjas ekoloģisko kvalitāti – piesārņojums ar biogēnajām vielām (slāpekļa un fosfora savienojumi), kas visticamāk rodas kā dabīgā notece no purvu un mežu teritorijām Igaunijas teritorijā. Šajā gadījumā tā ir pārrobežu ietekme no Igaunijas teritorijas un nav saistāma ar teritorijas plānojuma sagaidāmajām ietekmēm.

Ja teritorijas plānojuma darbības laikā tiks plānota darbība, kas iekļauta likuma „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1.pielikumā un kam jāveic ietekmes uz vidi izvērtējums, vai darbība, kam saskaņā ar šī likuma 2. pielikumu jāveic sākotnējais izvērtējums, tad saskaņā ar šo likumu tiks izvērtētas paredzētās darbības ietekmes uz vidi, kā arī uz blakus teritorijām. Ietekmes uz vidi novērtējuma procesa ietvaros tiek vērtētas plānotās darbības tiešās un netiešās ietekmes uz blakus esošajām teritorijām, tai skaitā ietekmi uz floru, faunu, gaisu, ūdeni, klimatu, bioloģisko daudzveidību, kā arī kumulatīvās un saistītās ietekmes. Ja darbībām, kurām Ietekmes uz vidi novērtējuma procedūras ietvaros konstatēs iespējamu būtisku pārrobežu ietekmi, šāda plānotā darbība visticamāk netiks atbalstīta un visdrīzāk arī netiks realizēta.

10. Paredzētie pasākumi plānošanas dokumenta monitoringa nodrošināšanai

Nepieciešamību teritorijas plānojuma monitoringam nosaka Ministru Kabineta noteikumi Nr. 157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004.). Monitorings ir plānošanas instruments, ar kura palīdzību tiek konstatētas teritorijas plānojuma īstenošanas tiešās un netiešās ietekmes uz vidi. Izvērtējos monitoringa datus iespējams operatīvi reaģēt un laicīgi novērst, vai minimizēt atsevišķu teritorijas plānojuma pasākuma ieviešanas negatīvās sekas.

Plānošanas dokumenta īstenošanas monitorings paredz sistemātisku vides kvalitātes un tās izmaiņu izvērtējumu ar mērķi novērtēt plānošanas dokumenta īstenošanas ietekmi uz vidi. Īstenojot plānošanas dokumenta SIVN monitoringu tas var būt kā papildus instruments ar kura palīdzību iespējams noteikt būtiskās ietekmes uz vidi, identificēt problēmas sākuma stadijās un attiecīgi veikt grozījumus plānošanas dokumentā.

Daļēji SIVN monitoringa nodrošināšanai var izmantot dažādu valsts institūciju realizētās monitoringa programmas un citu aktivitāšu, piemēram, projektu ietvaros iegūtos un apkopotos datus. Kā nozīmīgāko jāatzīmē VSIA “Latvijas Vides ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” realizēto Vides Nacionālo monitoringa programmu. Vides Nacionālā monitoringa programma ietver četras sadaļas – ūdeņu, gaisa, augsnes un zems virsmas apauguma, kā arī bioloģiskās daudzveidības monitorings. Papildus tam, LVĢMC uztur valsts statistikas datubāzes par dabas resursu izmantošanu, piesārņojuma novadišanu, kurās atrodama informācija var tikt izmantota SIVN monitoringa vajadzībām. Datu bāzēs informācija apkopota, ietverot arī vēsturiskos datus, līdz ar to iespējams analizēt izmaiņu tendences.

Pie citām valsts institūcijām, kuras veic uz teritorijas plānojuma dokumenta īstenošanas monitoringu attiecināmu vides monitoringu pieskaitāmas Veselības inspekcija, kas nodrošina peldūdeņu kvalitātes monitoringu un dzeramā ūdens kvalitātes pārbaudi jeb auditmonitoringu.

Valsts meža dienests apkopo datus par izmaiņām mežos – mežaudžu struktūrā, platības izmaiņas, reģistrē un apkopo patoloģiskā stāvokļa izmaiņas un citus meža monitoringa datus, apkopo datus par izmaiņām meža inventarizācijas informācijā. AS “Latvijas Valsts meži” arī veic mežu resursu monitoringu savā valdījumā esošajos mežos.

Valsts un pašvaldības iestādes un uzņēmumi, kā arī komersanti vides monitoringu veic saskaņā ar „Vides aizsardzības likuma” un attiecīgo regulējošo normatīvo aktu prasībām. Pašvaldību institūcijas vides monitoringu organizē un veic par pašvaldības budžeta līdzekļiem, ja nepieciešams novērtēt vides kvalitātes izmaiņas vai, lai īstenotu pašvaldību saistošos noteikumus (MK noteikumi Nr. 158 „Noteikumi par prasībām attiecībā uz vides monitoringu un tā veikšanas kārtību, piesārņojošo vielu reģistra izveidi un informācijas pieejamību sabiedrībai”).

Likums “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” nosaka, ka kompetentā institūcija - Vides pārraudzības valsts birojs nosaka termiņus, kādos izstrādātājs pēc plānošanas dokumenta apstiprināšanas iesniedz kompetentajai institūcijai ziņojumu par plānošanas dokumenta īstenošanas tiešu vai netiešu ietekmi uz vidi vai arī vides pārskatā neparedzētu ietekmi (monitoringa ziņojumu).

Mazsalacas teritorijas plānojuma īstenošanas perioda laika posmā no 2013. līdz 2024. gadam monitoringa ziņojums ir jā sagatavo un jā iesniedz 2 reizes, t.i. 2019. gadā (programmas vidus termiņā) un 2024. gadā (programmas beigās).

Monitoringa ziņojumā jāpievērš uzmanība vides aspektiem, kas ir būtiski novadā:

- dzeramā ūdens, attīrīto notekūdeņu kvalitāte, dzeramā ūdens zudumi, pieslēgumu skaits;
- virszemes ūdeņu kvalitāte un ekoloģiskais stāvoklis ūdensobjektos, kuri ietilpst pašvaldības teritorijā;
- nitrātu monitoringa dati saskaņā 2011.gada 11.janvāra noteikumu Nr.33 prasībām, minerālmēslojuma patēriņš lauksaimniecībā izmantojamās zemēs, kultūraugu mēslošanas plānos ietvertā informācija (izlietotie minerālmēsli, lauksaimniecības dzīvnieki, dzīvnieku vienības, dzīvnieku vienības uz ha, kūtsmēsli iestrādei nepieciešamā lauksaimniecības zemju platība u.c.), veiktie pasākumi virszemes ūdeņu aizsardzībai pret biogēno vielu (slāpeklis, fosfors) nonākšanu tajos;
- pārskats par atkritumu apsaimniekošanu, ietverot informāciju par atkritumu savākšanas sistēmas ieviešanu, iedzīvotāju skaits, kas iesaistījušies atkritumu savākšanas sistēmā;
- informācija par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, vidi degradējošas vai piesārņojošas darbības dabas un apstādījumu teritorijās, virszemes ūdens objektos;
- gaisa kvalitāte novada teritorijā;
- veiktie pasākumi aizsardzībai pret troksni.

Monitoringa ziņojuma sagatavošanai jāizmanto Centrālās statistikas pārvaldes un pašvaldības statistikas dati, informācija, kas ietverta valsts monitoringa programmās, novada teritorijā esošo uzņēmumu vides monitoringa datus u.c. Projektos, kuriem, saskaņā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, nepieciešams veikt sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu vai ietekmes uz vidi novērtējums. Arī šī informācija izmantojama ziņojumam.

Lai sekmētu teritorijas plānojuma īstenošanu un uzraudzību, ieteicams pašvaldībā izveidot teritorijas plānojuma īstenošanas un monitoringa grupu. Mazsalacas novada domes uzdevumos ietilpst teritorijas plānojumā noteikto pasākumu izpildes kontrole, korekcijas un jaunu uzdevumu izvirzīšana atbilstoši nospraustajiem mērķiem.

Lai izvērtētu nepieciešamos valsts vides monitoringa datus, kā arī noteiktu nepieciešamos monitoringa novērojumus, pašvaldībai ieteicams sadarboties ar Valsts vides dienesta Valmieras reģionālo vides pārvaldi, Veselības inspekcijas reģionālo struktūrvienību, Valsts meža dienestu, Dabas aizsardzības pārvaldi un citām institūcijām. Monitoringa sastāvdaļa ir arī valsts un pašvaldību normatīvo aktu ievērošanas kontrole, ko veic attiecīgās valsts iestādes.

11. Kopsavilkums

Novada teritorijas plānojums izstrādāta saskaņā ar 2011.gada 10.novembra Mazsalacas novada domes lēmumu Nr.19, 2.§. "Par Mazsalacas novada teritorijas plānojuma izstrādes uzsākšanu" Teritorijas plānojuma dokumentu izstrādāja SIA „Livland”.

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējums teritorijas plānojumam piemērots saskaņā ar Vides pārraudzības valsts biroja lēmumu. Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumu sagatavoja Mazsalacas novada pašvaldība sadarbībā ar SIA „Nagla IF”.

SIVN mērķis ir novērtēt plānošanas dokumentā paredzēto, piedāvāto saimniecisko aktivitāšu ietekmi uz vidi, izvērtēšanas procesā iesaistot sabiedrību un ņemot vērā sabiedrības izteiktos priekšlikumus un ierosinājumus.

Mazsalacas novada teritorijas plānojums ir pašvaldības līmeņa vidējā termiņa plānošanas dokuments 2013.–2024. gadam, kas nosaka novada teritoriālās attīstības prioritātes, galvenos rīcības virzienus, definē veicamos uzdevumus.

Mazsalacas novada teritorijas plānojums sastāv no četriem sējumiem (Paskaidrojuma raksts, Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi, Grafiskā daļa un Pārskats par teritorijas plānojuma izstrādi). Vides pārskatā aplūkota vides stāvokļa esošā situācija Mazsalacas novadā, kā arī iekļauti priekšlikumi situācijas uzlabošanai un risinājumi teritorijas plānojuma paredzēto darbību negatīvo ietekmju uz vidi samazināšanai vai novēršanai.

Teritorijas plānojums nosaka zemes izmantošanas mērķus, kas virzīti uz dabas, ainavas un vides saglabāšanu un pakalpojumu infrastruktūras uzlabošanu. Ir noteiktas īpašās nozīmes ainavas telpas, kā arī izvirzīti noteikumi dažāda veida apbūvei.

Mazsalacas novada teritorijas atļautā (plānotā) izmantošana definēta, ņemot vērā esošo situāciju (zemes lietojuma veidu, līdzšinējo izmantošanu, ekonomisko situāciju Vidzemes reģionā un Latvijā), Mazsalacas attīstības programmā 2012.-2018. ietvertos stratēģiskos mērķus un prioritātes, spēkā esošajos novada teritoriālo vienību teritorijas plānojumos iekļauto plānoto (atļauto) izmantošanu, pašvaldības redzējumu par vēlamu situāciju novadā nākotnē.

Teritorijas plānojuma risinājumi lauku teritorijās ir īpaši vērsti uz videi draudzīgas lauksaimnieciskās ražošanas un produktu apstrādes uzņēmumu attīstību. Plānojumā ir iekļauti nosacījumi teritorijas izmantošanai vērtīgajās dabas un ainavu teritorijās.

Novadā neatrodas un arī netiek plānoti lieli uzņēmumi, kas radītu būtisku pieslāņojumu, tāpēc kā galvenais gaisa piesārņojuma avots ir autotransporta radītais pieslāņojums, citi nelieli punktveida piesārņojuma avoti, piemēram, katlu mājas. Jāatzīmē ar grants autoceļu radītais putekļu piesārņojums. Būtiskākos vides piesārņojuma riskus rada lauksaimnieciskā darbībā tā kā novada teritorija ir iekļauta īpaši jutīgo teritoriju skaitā saistībā ar ūdens un augsnes aizsardzību no lauksaimnieciskās darbības izraisītā piesārņojuma ar nitrātiem.

Teritorijas plānošanas procesā īpaša uzmanība ir pievērsta apdzīvoto vietu - Mazsalacas pilsētas kā novada nozīmes centra pakalpojumu saņemšanas vietu attīstībai, lauksaimniecībā izmantojamā zemēm, mežiem, vērtīgām dabas un ainavu teritorijām, kas veido novada vietējās ekonomikas pamatu, vienlaikus nodrošinot novada iekļaušanos

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Novada teritorijā tuvākajos 12 gados netiek prognozēts pieprasījumu pēc jaunām dzīvojamās apbūves teritorijām. Kā dominējošais novadā ārpus apdzīvotām vietām nākotnē tiek saglabāts atsevišķo viensētu apbūves raksturs. Ražošanas uzņēmumu attīstībai plānojumā noteiktas teritorijas galvenokārt saistībā ar esošo uzņēmumu teritoriju izvietojumu. Mežu resursu apsaimniekošana plānota atbilstoši esošajiem meža nozares likumdošanā ietvertajiem nosacījumiem. Plānojumā ir noteiktas papildus prasības lauksaimniecības un meža zemēs vērtīgajās dabas un ainaviski nozīmīgajās teritorijās.

Viena no prasībām izstrādājot vides pārskatu, ir izvērtēt dažādu alternatīvu īstenošanas sagaidāmo ietekmi uz vidi. Ņemot vērā to, ka Mazsalacas novada teritorijas plānojums 2013.-2024.gadam neapskata vairākus alternatīvus risinājumus, tad salīdzinājums tiek izdarīts ar nulles scenāriju jeb situāciju, ja plānošanas dokuments netiek īstenots. Saistībā ar nulles scenāriju var izdalīt vairākus aspektus: ierobežotas iespējas ekonomiskajai attīstībai, bioloģiskās lauksaimniecības, lauksaimniecības produktu pārstrādes, tūrisma un rekreācijas, kokapstrādes un citu jomu attīstībai.

Vides pārskatā ir apskatīti starptautiskie mērķi vides aizsardzības jomā, kas noteikti starpvalstu Konvencijās un Eiropas Savienības direktīvās. Mazsalacas novadā būtiski ir ņemt vērā tos starptautiskos vides aizsardzības mērķus, kas pieņemti saistībā ar degradēto teritoriju sakārtošanu vai vēsturiskā piesārņojuma likvidēšanu, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes nodrošināšanu, mūsdienīgu transporta risinājumu izstrādi, kā arī novadam raksturīgās dabas, ainavas un kultūras mantojuma saglabāšanu. Mazsalacas novada teritorijas plānojuma 2013.-2024.gadam mērķi un pieeja atbilst Latvijai saistošajām konvencijām, starptautiskajiem un nacionālo normatīvo aktu prasībām vides un dabas aizsardzības jomā.

Novada teritorijas plānojums 2013.-2024. gadam aktualizē Mazsalacas pilsētas, Ramatas, Skaņkalnes un Sēļu pagastu teritorijas plānojumu risinājumus, Vidzemes plānošanas reģiona plānošanas dokumentu: Attīstības programmas un teritorijas plānojuma 2007.-2027. gadam pamatnostādnes.

Vides pārskatā sniegts plānošanas dokumenta ietekmes uz vidi iedarbības (īslaicīgas iedarbības, vidēji ilgās, ilglaicīgas un summārās (kumulatīvās)) raksturojums. Mazsalacas novada teritorijas plānojums ir vērst uz vidēja un ilgtermiņa zemes lietojuma attīstību, līdz ar to plānošanas dokumenta īstenošanas risināsies ilgākā laika posmā.

Teritorijas plānojuma īstenošana atstās pozitīvu ietekmi uz vidi. Kā nozīmīgākās pozitīvās ietekmes var minēt vides kvalitātes uzlabošanu pēc vides infrastruktūras (ūdens apgādes un kanalizācijas) uzlabošanas un sakārtošanas, novada ainavu un kvalitātes paaugstināšanu u.c.

Saistībā ar Mazsalacas novada teritorijas plānojuma ieviešanu ir prognozējama pozitīva ietekme uz dabas, ainaviski un kultūrvēsturiski nozīmīgu objektu iesaisti novada attīstībā, šo teritoriju iekļaušanos Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā, attīstot videi draudzīgas saimniekošanas paņēmieni lauksaimniecības zemēs, lauksaimniecības produktu ražošanas un pārstrādes, kā arī citu uzņēmumu attīstību. Atkarībā no izvēlēta ražošanas veida atsevišķu ražošanas objektu attīstība lokāli var būt saistīta ar dažu vides kvalitātes rādītāju izmaiņām tiešā šo objektu tuvumā, taču šīs ietekmes nebūs nozīmīgas. Minēto objektu iespējamās lokālās negatīvās ietekmes mazināšana ir veicama objektu ietekmes uz vidi sākotnējā izvērtējuma procesā un būvprojektu izstrādes stadijā, ieviešot labākās pieejamās tehnoloģijas.

Plānošanas dokumentā plānotajiem teritorijas izmantošanas pasākumiem nav prognozējama pārrobežu ietekme.

Lai uzraudzītu teritorijas plānojuma ieviešanu un tā efektivitātes monitoringu, novada teritorijas plānojuma īstenošanas monitoringam ir noteikti vairāki rādītāji tā ietekmes uz vidi noteikšanai. Informācija par šiem rādītājiem, jāiekļauj monitoringa ziņojumā, kas Vides pārraudzības valsts birojam ir jāiesniedz Mazsalacas novada teritorijas plānojuma īstenošanas periodā, saskaņā ar Vides pārraudzības valsts biroja noteiktajiem termiņiem.

Mazsalacas novada teritorijas plānojums kā plānošanas dokuments, kopumā ņemot, nav pretrunā ar vides aizsardzības, dabas aizsardzības normatīvajiem aktiem un teritorijas plānojuma mērķi atbilst nacionālajiem un starptautiskajiem vides aizsardzības mērķiem. Teritorijas plānojums līdzsvaros ekonomisko attīstību un dabas vērtību saglabāšanu. Īstenojot teritorijas plānojumu, tiks nodrošināti iedzīvotājiem labvēlīgi dzīves un darba apstākļi, sakārtota vide, uzlabota transporta un sakaru infrastruktūra, uzlabota komunālo pakalpojumu sniegšanas kvalitāte, kas kopumā veicinās uzņēmējdarbības un tūrisma attīstību, izmantojot racionāli pieejamos resursus un saskaņā ar vides aizsardzības prasībām.

Lai konstatētu Mazsalacas novada teritorijas plānojuma 2013.-2024.gadam īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, pašvaldībai, izmantojot valsts vides monitoringa un citus pieejamos datus, jāveic plānošanas dokumenta realizācijas novērtējums un vismaz divas reizes Teritorijas plānojuma realizācijas periodā (2019. un 2024.gadā) jāizstrādā monitoringa ziņojums un jāiesniedz (arī elektroniskā veidā) Vides pārraudzības valsts birojam.

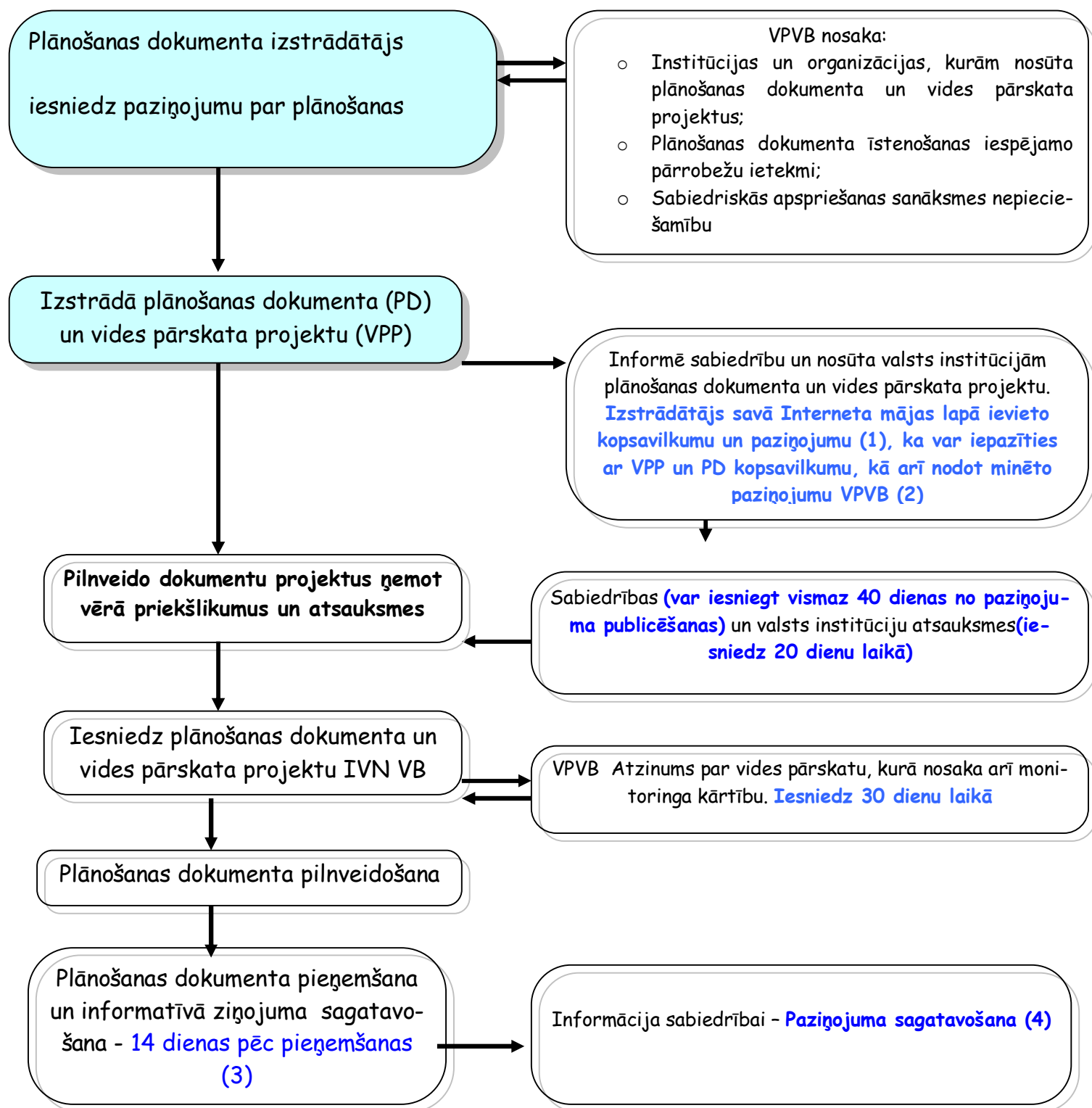
12. Izmantotās literatūras saraksts

1. Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2003.–2012.gadam, LR Vides ministrija, Rīga, 2003.
2. Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Rīga, 1999.
3. Dabas aizsardzības pārvalde <http://www.daba.gov.lv> - dabas aizsardzības plāni, normatīvie akti dabas aizsardzības jomā.
4. Dabas lieguma „Rūjas paliene” dabas aizsardzības plāns 2006. – 2016.g., Rīga, Latvijas Dabas fonds, 2006.
5. Dabas lieguma “Vidusburtnieks” dabas aizsardzības plāns 2006. – 2015.g. Rīga, Latvijas Dabas fonds, 2005.
6. Derīgo izrakteņu krājumu bilance par 2010. gadu, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2011.
7. Derīgo izrakteņu krājumu bilance par 2009. gadu, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2010.
8. Eiropas Savienībā aizsargājami biotopi Latvijā. Auniņš A. (red.). Noteikšanas rokasgrāmata. Latvijas Dabas fonds, 2010.
9. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vidi novērtējumu (27.06.2001.).
10. EK direktīva 98/83/EC Cilvēku patēriņam paredzētā ūdens direktīva (03.11.1998.).
11. ES direktīva 79/409/EEK "Par savvaļas putnu aizsardzību" (02.04.1979.).
12. ES direktīva 92/43/EEK "Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību"(27.10.1997.).
13. Gaujas baseina apgabala apsaimniekošanas plāns 2010. – 2015. gadam. Pilnā versija. Rīga: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2009.
14. Gaujas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns 2010. – 2015. gadam. Publiskā versija. Rīga: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2009.
15. Latvijas pagasti. Enciklopēdija. Ns "Preses nams", 2002.
16. Mazsalacas novada teritorijas plānojums, 1.redakcijas materiāli, SIA "Livland", 2012.
17. Latvijas PSR Kūdras fonds. LVMPI, Rīga, 1980.
18. I.Kabucis Latvijas Biotopi, „Preses nams”, Rīga, 2001.
19. I.Kabucis Pļavu biotopu klasifikators (Pļavu inventarizācijas projekts 2000.-2003.).
20. Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam jeb Latvija 2030, 2010.
21. Likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" (12.03.2004.).
22. LR Aizsargjoslu likums (05.02.1997.).
23. MK noteikumi 118 „Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” (12.03.2002.).
24. MK noteikumi Nr 235 "Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība" (29.04.2003.).
25. MK noteikumi Nr. 131 Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem (20.03.2001.).
26. MK noteikumi nr. 247, „Līguma slēgšanas kārtība īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības nodrošināšanai” (25.07.2000.).
27. MK noteikumi Nr. 45 „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” (30.01.2001.).
28. MK noteikumi Nr. 83 „Noteikumi par dabas parkiem” (09.03.1999.).
29. MK noteikumi Nr. 157 "Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums" (23.03. 2004.).

30. MK noteikumi Nr. 175 „Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem” (17.04.2001.).
31. MK noteikumi Nr.228 „Dabas parka „Salacas ieleja” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (10.03.2009.).
32. MK noteikumi Nr.415 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”, (22.07.2003.).
33. MK noteikumi Nr.421 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” (05.12.2000.).
34. MK noteikumi Nr.858 "Noteikumi par virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu, klasifikāciju, kvalitātes kritērijiem un antropogēno slodžu noteikšanas kārtību" (19.10.2004.).
35. MK noteikumu Nr.189 “Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” (08.05.2001.).
36. Nacionālais attīstības plāns 2007.–2013.gadam, Rīga, 2006.
37. Nacionālā programma “Kultūra”.
38. Pārskats par dzeramā ūdens kvalitāti. Veselības inspekcija, 2011.
39. Pārskats par gaisa kvalitāti Latvijā. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2011.
40. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes mājas lapa <http://www.pmlp.gov.lv/lv/statistika/iedzivotaju.html>.
41. Račinskis E., Stīpniece A. 2000. putniem starptautiski nozīmīgās vietas Latvijā. 3. 2001.-2003. gados *Emerald/Natura 2000* projekta ietvaros teritorijā veikta sugu un biotopu inventarizācija.
42. Ūdens apsaimniekošanas likums (01.10.2002.).
43. Valmieras rajona dižakmeņu izpētes projekts. Atskaite. Rīga, Latvijas Petroglīfu centrs, 2008.
44. Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas mājas lapa (VKPAI dati <http://mantojums.lv/?cat=742&lang=lv>)
45. Vides pārraudzības valsts biroja mājas lapa <http://www.vpvp.gov.lv> - informācija par izsniegtajām B kategorijas piesārņojošo darbību atļaujām, rūpnieciskā riska uzņēmumiem.
46. Vides un reģionālās attīstības ministrijas mājas lapa. <http://www.vidm.gov.lv> - normatīvie akti.
47. Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2007.-2013.gadam. Vidzemes plānošanas reģions, 2007.
48. Vidzemes plānošanas reģiona teritorijas plānojums 2007.-2027.gadam. Vidzemes plānošanas reģions, 2007.
49. Vides ministra rīkojums Nr.102 par Latvijas NATURA 2000 sarakstu (13.05.2004.).
50. VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” <http://www.meteo.lv> – informācija par vides stāvokli Mazsalacas novadā no LVĢMC datu bāzēm un monitoringa un citiem pārskatiem.
51. "Upju baseinu apgabalū raksturojums. Antropogēno slodžu uz pazemes un virszemes ūdeņiem vērtējums. Ekonomiskā analīze", LVĢMA, 2005.
52. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta ainavu ekoloģiskā plāna materiāli. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts, 2007.

Pielikums 1 - Ietekmes uz vidi stratēģiskā novērtējuma procedūras shēma

IETEKMES UZ VIDI STRATĒGISKĀ NOVĒRTĒJUMA PROCEDŪRAS SHĒMA, JA STRATĒGISKAIS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS IR OBLIGĀTS

(1) Paziņojumā jāiekļauj sekojoša informācija:

- plānošanas dokumenta nosaukums;
- izstrādātāja nosaukums, adrese, tālruņa numurs un mājas lapas adrese internetā;
- joma, uz kuru attiecas plānošanas dokuments, plānošanas dokumenta izstrādes termiņš un ilgums, teritorija, kuru ietekmēs plānošanas dokumenta īstenošana;
- kad un kur sabiedrība var iegūt informāciju un iepazīties ar plānošanas dokumenta un vides pārskata projektu;
- termiņš, līdz kuram sabiedrība var iesniegt izstrādātājam rakstiskus priekšlikumus un atsauksmes par plānošanas dokumenta un vides pārskata projektu.

Minētais termiņš ir vismaz 40 dienas no paziņojuma publicēšanas dienas.

Izstrādātājs minēto paziņojumu publicē vismaz vienā vietējā laikrakstā, kā arī nosūta attiecīgajai pārvaldei un vietējai pašvaldībai, kuras teritoriju varētu būtiski ietekmēt plānošanas dokumenta īstenošana. Paziņojumu pārvalde izvieto pārvaldes ēkā, vietējās pašvaldības - attiecīgās pašvaldības ēkā, kā arī, ja iespējams, citās sabiedriskās vietās.

(2) Izstrādātājs, ņemot vērā plānošanas dokumenta veidu, jomu un teritoriju, kuru varētu būtiski ietekmēt plānošanas dokumenta īstenošana, nosūta dokumenta un vides pārskata projektu:

- nozares pārvaldei,
- Dabas aizsardzības pārvaldei vai īpaši aizsargājamās dabas teritorijas administrācijai,
- vietējai pašvaldībai,
- profesionālajām asociācijām un nevalstiskajām vides organizācijām,
- citām institūcijām, kuras ir norādījis birojs.

Minētās institūcijas var iesniegt atsauksmes un priekšlikumus par plānošanas dokumentu un vides pārskata projektu 20 dienu laikā.

(3) Informatīvais ziņojums jāievieto Izstrādātāja mājas lapā, kurā norāda, ka plānošanas dokumentā ir ņemts vērā vides pārskats un biroja atzinums. Izstrādātājs paziņojumu par reģionālo vai cita veida plānošanas dokumenta pieņemšanu:

- publicē vismaz vienā vietējā laikrakstā,
- nosūta pārvaldei, institūcijām un organizācijām, no kurām saņemti komentāri un priekšlikumi, un vietējai pašvaldībai, kuras teritoriju ietekmēs plānošanas dokumenta īstenošana,
- izvieto paziņojumu pārvaldes ēkā, vietējās pašvaldības - attiecīgās pašvaldības ēkā, kā arī, ja iespējams, citās sabiedriskajās vietās.

(4) Paziņojumā par plānošanas dokumenta pieņemšanu norāda šādu informāciju:

- plānošanas dokumenta nosaukums un datums;
- izstrādātāja nosaukums, adrese, tālruņa numurs un mājas lapas adrese internetā;
- kad un kur sabiedrība var iepazīties ar plānošanas dokumentu, vides pārskatu, informatīvo ziņojumu, atzinumu par vides pārskatu un informāciju par termiņiem monitoringa ziņojuma iesniegšanai.

